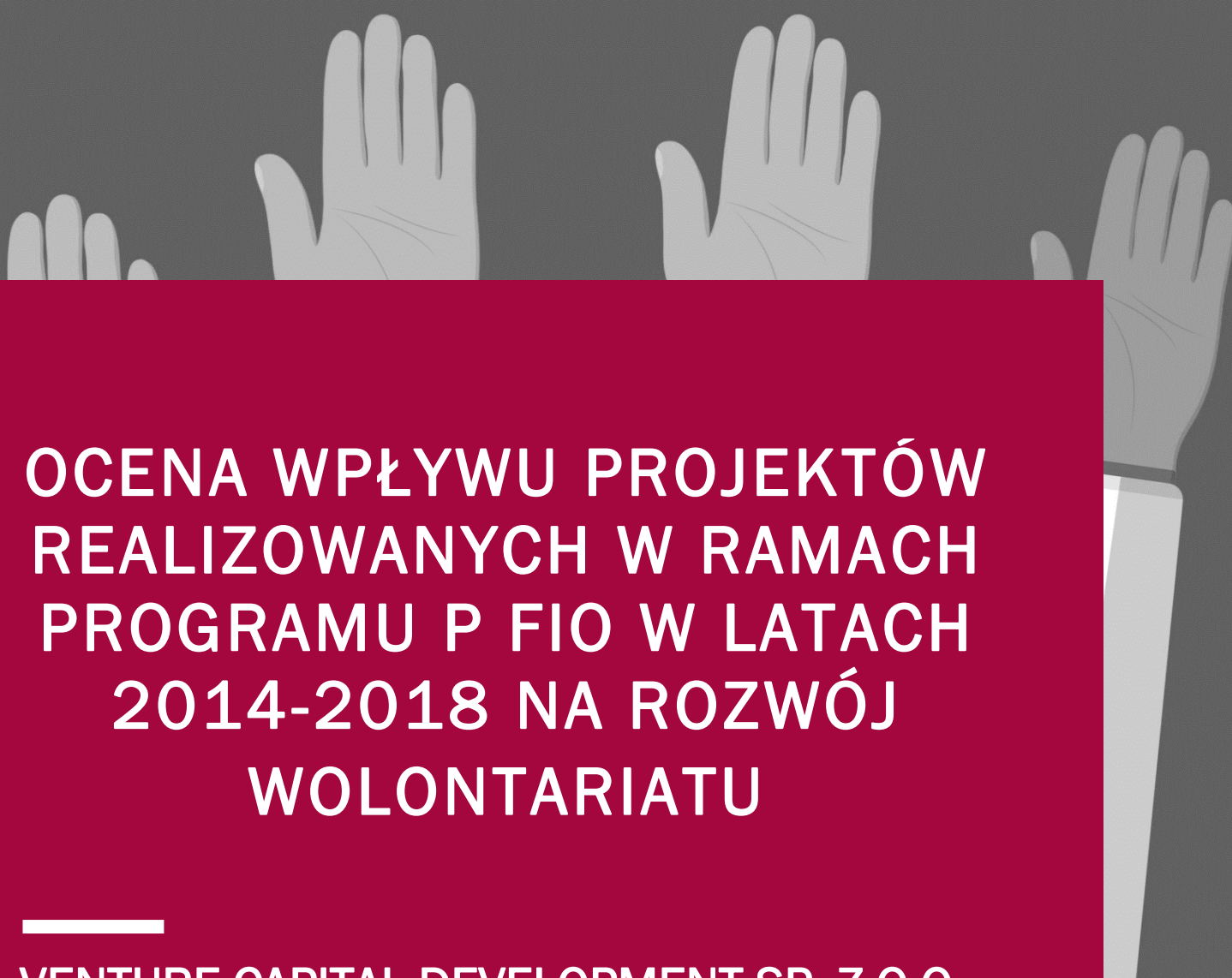

OCENA WPŁYWU PROJEKTÓW REALIZOWANYCH W RAMACH PROGRAMU P FIO W LATACH 2014-2018 NA ROZWÓJ WOŁONTARIATU

VENTURE CAPITAL DEVELOPMENT SP. Z O.O

ZAMAWIAJĄCY:

Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju

Społeczeństwa Obywatelskiego

Venture Capital
DEVELOPMENT

FIO

FUNDUSZ INICJATYW
obywatelskich
Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

I. Wprowadzenie

Niniejszy raport został sporządzony przez Venture Capital Development sp. z o.o. wskutek umowy zawartej z Narodowym Instytutem Wolności - Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego i zawiera wyniki badania oraz analizy dotyczące obszaru rozwój wolontariatu.

Raport składa się z następujących części:

- Wprowadzenie
- Streszczenie
- Cele oraz metodologia badania; w tym zakres badania, pytania badawcze, stosowane metody
- Opis wyników i rezultatów ujętych w podziale na obszary:
 - Wpływ P FIO na rozwój wolontariatu
 - Wpływ P FIO na rozwój działalności wolontariatu w środowisku lokalnym
 - Wpływ P FIO na potencjał partnerstw publiczno-społecznych zawiązywanych przez organizacje wolontaryjne
 - Wpływ P FIO na wizerunek i wiarygodność wolontariatu
 - Realizacja projektu P FIO w obszarze wolontariatu a pozyskiwanie kompetencji pożądanых na rynku pracy
 - Realizacja wolontariatu w ramach P FIO a rozwój osobisty
 - Aspekty prawne

Skróty zastosowane w raporcie:

P FIO, FIO – Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich

CAWI – Wywiad Internetowy Wspomagany Komputerowo (ang. Computer Assisted Web Interview)

CSR – Społeczna Odpowiedzialność Biznesu (ang. Corporate Social Responsibility)

PO – Program Operacyjny

IDI – Indywidualny Wywiad Pogłębiony (ang. Individual In-depth Interview)

JST – Jednostka Samorządu Terytorialnego

NGO – Organizacja Pozarządowa (ang. Non-Governmental Organisation)

KE – Komisja Europejska

Definicja wolontariatu przyjęta w niniejszym raporcie (łac. voluntarius – dobrowolny) została opracowana na podstawie ogólnodostępnych publikacji naukowych, prawnych i administracyjnych. Słownik Języka Polskiego Wydawnictwa PWN dwójako definiuje wolontariat. Z jednej strony jest to „dobrowolna, bezpłatna praca społeczna, zwłaszcza związana z opieką nad osobami nieuleczalnie chorymi lub niepełnosprawnymi”, zaś z drugiej „bezpłatna forma stażu”. Ogólnopolska Sieć Centrów Wolontariatu definiuje wolontariat jako „świadomą, dobrowolną działalność podejmowaną na rzecz innych, wykraczającą poza więzi rodzinno-przyjacielsko-koleżeńskie”. Natomiast Główny Urząd Statystyczny w badaniu „Wolontariat” z 2016 r., definiuje termin wolontariat jako „...aktywność podejmowaną dobrowolnie i bez wynagrodzenia mającą na celu przyniesienie korzyści osobom lub grupie osób spoza gospodarstwa domowego (wyłączając rodzinę wolontariusza), może również być wykonywany na rzecz społeczeństwa, środowiska naturalnego, konkretnej miejscowości lub społeczności.

Świadczenie wolontariatu wiąże się z poświęceniem na niego wolnego czasu. Czynność zaliczana do wolontariatu powinna mieć charakter pracy, to znaczy za jej wykonanie można byłoby uzyskać zapłatę (wynagrodzenie), ale osoba wykonująca tę pracę nie oczekiwała za nią wynagrodzenia i nie otrzymała go. Wolontariat może być świadczony indywidualnie albo w ramach działalności organizacji/institucji."

Na potrzeby niniejszego raportu przyjęto definicję wolontariatu za deskrypcją wyrażoną przez Główny Urząd Statystyczny, z pominięciem rozumienia wolontariatu w odniesieniu do czynności świadczonych indywidualnie.

II. Spis treści

VENTURE CAPITAL DEVELOPMENT SP. Z O.O.....	1
I. Wprowadzenie	2
II. Spis treści.....	5
III. Streszczenie.....	6
IV. Koncepcja badania.....	13
V. Metodologia badania	22
VI. Wpływ Programu FIO na rozwój wolontariatu	26
VII. Wpływ Programu FIO na rozwój wolontariatu w środowisku lokalnym ..	37
VIII. Wpływ P FIO na potencjał partnerstw zawiązywanych przez organizacje wolontaryjne	49
IX. Realizacja projektu P FIO w obszarze wolontariatu, a pozyskiwanie kompetencji pożądanых na rynku pracy	60
X. Realizacja wolontariatu w ramach P FIO a rozwój osobisty	70
XI. Wpływ P FIO na wizerunek i wiarygodność wolontariatu	80
XII. Aspekty prawne.....	93
XIII. REKOMENDACJE:.....	102

III. Streszczenie

Niniejszy raport został sporządzony przez Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie umowy prawnej zawartej z Narodowym Instytutem Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego. W treści tego raportu zawierają się wyniki badania oraz analizy dotyczące obszaru rozwój wolontariatu.

Celem badania była ocena systemu monitorowania realizacji FIO 2014-2018 w obszarze Rozwoju Wolontariatu (II priorytet, 2 obszar), mająca za zadanie ustalić w jaki sposób Program FIO na lata 2014-2020 wspiera rozwój wolontariatu w Polsce.

Zakres przeprowadzonych badań został podzielony względem następujących kryteriów:

1. zakres podmiotowy (Zleceniobiorcy P FIO oraz Beneficjenci ostateczni działań Zleceniobiorców);
2. zakres podmiotowy (analiza i ocena wpływu udziału organizacji w P FIO na: rozwój wolontariatu, rozwój działalności wolontariatu w środowisku lokalnym, potencjał partnerstw publiczno-społecznych zawiązywanych przez organizacje wolontaryjne, wizerunek i wiarygodność wolontariatu, pozyskiwanie kompetencji pożądanых na rynku pracy, rozwój osobisty, aspekty prawne);
3. zakres czasowy (ewaluacji poddano projekty FIO w latach 2014-2018);
4. zakres terytorialny (ewaluacji poddano wszystkie projekty FIO na obszarze RP).

W raporcie wyszczególniono następujące kryteria badawcze, które posłużyły do ewaluacji wpływu FIO na Rozwój Wolontariatu: trafność

(zasadność wykorzystania środków otrzymanych przez zleceniobiorcę programu FIO na rzecz rozwoju zainteresowania i realizacji działań o charakterze kontroli obywatelskiej); efektywność (stosunek pomiędzy realizacją projektu wnioskowanego przez zleceniobiorcę w programie PO FIO a rozwojem działalności wolontariackiej w danym obszarze społecznym); wydajność (zależność pomiędzy przyjętą przez zleceniobiorców programu metodologią postępowania i doбором wskaźników w ramach określonego projektu a wzrostem liczebności działań o charakterze aktywności w obszarze kontroli obywatelskiej).

Pytania badawcze wykorzystane w treści raportu zaklasyfikowano jako: 1. pytania badawcze ogólne; oraz 2. pytania dot. poszczególnych obszarów od I do VII.

Do przygotowania niniejszego raportu posłużono się następującymi metodami badawczymi. Po pierwsze, wykorzystano metodę analizy danych. Po drugie, z adekwatnych metod ilościowych zdecydowano wykorzystać technikę CAWI (wywiad przeprowadzony kanałem internetowym z wykorzystaniem ankiety online Office Forms). Próbę badawczą dla metod ilościowych stanowili przedstawiciele organizacji pozarządowych, które otrzymały dofinansowanie w ramach P FIO w latach 2014-2018 oraz z bezpośrednimi beneficjentami tych projektów. Po trzecie, w doborze metod jakościowych wykorzystano technikę wywiadów pogłębionych (zbieranie informacji podczas indywidualnej rozmowy z respondentem). Próba badawcza dla metod jakościowych została celowo dobrana tak, by uzyskać pełne spektrum do

wielowymiarowej analizie (przedstawiciele Zleceniobiorców z 9 województw).

Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014-2020 stanowi kontynuację funkcjonowania oferty skierowanej do sektora organizacji pozarządowych Programu Rządowego – FIO w latach 2005-2007, rezerwy budżetu państwa w roku 2008 oraz Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2009–2013.

W latach 2014-2018 w ramach FIO odbyło się 5 konkursów. Sumarycznie liczba złożonych wniosków wynosi 20 290, z czego dofinansowanie otrzymało 3086 projektów. Zainteresowanie Programem wśród beneficjentów względem konkursów w latach 2009-2012 wzrosło o 36% (złożono 14 903). Odsetek wniosków, które zostały dofinansowane jest niższy, niż w poprzednich latach (17% - 2532 dofinansowanych projektów). Powyższe dane dowodzą, iż realizacja celu głównego jest spełniana i należy rozważyć zwiększenie środków programowych na kolejne lata oraz uwzględnić możliwość zapewnienia dodatkowych szkoleń dla organizacji pozarządowych dotyczących wizji programu oraz obecnych kryteriów ocen.

Na podstawie przeprowadzonych badań zauważono znaczny przekład P FIO na stymulowanie dalszych działań w obszarze wolontariatu; w obrębie 91 organizacji P FIO przyczynił się do stworzenia ponad 250 dalszych działań o charakterze wolontariatu, które Zleceniobiorcy realizowali po ukończeniu projektu w ramach P FIO. Ilość tych działań jest skorelowana do wielkości grantu oraz wielkości organizacji, która dane

działania wykonywała. Zauważając, że P FIO wpływa na pobudzanie i realizację działań, przebadano czynniki pozytywnie wpływające na wzrost omawianych efektów, zauważając wykorzystanie przez organizacje następujących frameworków - OKR.

Stwierdzono, iż udział organizacji w P FIO przekłada się na znaczny rozwój wolontariatu w środowisku lokalnym w sposób bezpośredni i pośredni, co wyraża się w lepszym adresowaniu problemów lokalnych i rozwoju działalności o charakterze programowym i terytorialnym. Zauważono konieczność prowadzenia pogłębionej weryfikacji relacji pomiędzy P FIO a rozwojem aktywności postrzeganiem wolontariatu w środowisku lokalnym oraz możliwość pogłębionego badania jakościowych programów podejmowanych przez przyszłych beneficjentów P FIO.

Z pogłębionych badań nad wpływem P FIO na potencjał partnerstw zawiązywanych przez organizacje wolontaryjne wyciągnięto następujące wnioski, klucze do uwzględnienia na dalszych etapach rozwoju programu:

1. brakuje zapisów prawnych warunkujących w przejrzysty sposób relacje, prawa i obowiązki pomiędzy JST a NGO;
2. NGO zawiązują najchętniej partnerstwa z przedstawicielami jednostek administracyjnych, kolejno z innymi organizacjami pozarządowymi, finalnie z przedsiębiorcami;
3. współpraca po zakończeniu projektu realizowanego z P FIO jest dalej kontynuowana;
4. ilość zawiązywanych partnerstw jest różna w zależności od zasięgu działania, siedziby i budżetu organizacji;
5. mniejsze organizacje zazwyczaj zawiązują partnerstwa nieformalne.

Dostarczone w badaniach na potrzeby raportu dane, wykazały, że realizacja projektu P FIO w obszarze wolontariatu w znacznym stopniu wpływa na pozyskiwanie kompetencji obecnie pożądanych na rynku pracy (tzw. kompetencje miękkie). Uwzględniając dane z przeprowadzonych badań zauważono, iż problemy związane z: 1. niewiedzą na temat nowych form marketingu; oraz 2. ograniczeniami budżetowymi i formalnymi konkursu na wydatkowanie w ramach komunikacji projektu, można rozwiązać wprowadzając do przyszłych edycji programu „Marketing Playbook” z udokumentowanymi istotnymi formami wsparcia przekazu informacyjnego wskazując jednocześnie odpowiednie możliwości wspierania procesu komunikacji.

Zebrany materiał badawczy, w szczególności wypowiedzi osób biorących udział w wywiadach pogłębionych, wskazały na zasadność wykorzystania P FIO do zwiększenia kompetencji beneficjentów w zakresie kompetencji osobistych (np. komunikacje, dostrzeganie problemów innych, kultura osobista, świadomość istoty dalszego samorozwoju). Szczególnie uprzywilejowanym sektorem programów realizowanych w ramach P FIO są działania o charakterze wolontariackim, które przyczyniają się do rozbudowy portfela kompetencji społecznych.

Zleceńbiornicy jednoznacznie opowiedzieli się za pozytywnym wpływem projektu realizowanego w ramach wolontariatu w zwiększeniu świadomości wśród lokalnej społeczności. W przypadku projektów realizowanych w obszarze Rozwój wolontariatu odsetek pozytywnych odpowiedzi wyniósł 99%. Zleceńbiornicy pozostałych obszarów wskazują na pozytywny wpływ realizacji projektu w odniesieniu do stymulowania

dalszych działań z zakresu wolontariatu. Z badanych, aż 21% ankietowanych jednoznacznie zadeklarowało, że realizacja projektu przyczyniła się do stymulowania dalszych działań, 56%, że raczej się przyczyniła, a jedynie 6% badanych wskazało, że realizowany przez nich projekt nie zachęcił innych do udziału w dalszych działaniach wolontariackich. Powyższe dane wykazały, że program FIO pozytywnie przyczynia się do rozszerzania terytorium działań organizacji w zakresie wolontariatu. Aż 64% badanych przyznało, że projekt miał wpływ na zwiększenie terytorium. wpływu. Na podstawie powyższych danych wyciągnięto wnioski, iż marka FIO znacznym stopniu wpływa na ocenę organizacji startującej w innych konkursach grantowych i wśród administracji publicznej, a także przyczynia się do zwiększenia liczby wolontariuszy i zasięgu terytorialnego organizacji.

Analizując aspekty prawne działalności P FIO należy zauważyć, iż obecne zapisy programowe są zgodne z aktami krajowymi i europejskimi, a zleceniobiorcy nie mieli trudności w ich zrozumieniu i przygotowaniu wniosków grantowych.

Wobec ogółu przeprowadzonych badań, wyliczono dziesięć rekomendacji związanych z dalszą działalnością programu, z pośród których za najważniejsze należy uznać: 1. wprowadzenie projektów, które będą ukierunkowane na rozwój kompetencji osób zarządzających NGO, np. zaplanowanie projektów dla organizacji parasolowych szkolących inne NGO z kluczowych kompetencji. Należy rozważyć przyznawanie premii punktowej za współtworzenie projektów tego typu; 2. należy rozważyć premiowanie projektów, w których pojawiają się aspekty

edukacyjne, ułatwiające zarówno działanie organizacji jak i będące pierwszym przyczółkiem do nabywania kompetencji pożądanych na rynku pracy (np. grafika komputerowa, kurs pierwszej pomocy, kursy języków obcych, podstawowy kurs księgowości, podstawowy kurs prawa itp.). Jeśli stosowna liczba członków organizacji przejdzie kurs prawa bądź księgowości, będą one mogły świadczyć na rzecz lokalnej społeczności podstawowe porady odpowiednio prawne/księgowe. Wobec powyższego organizacja ta nie będzie zobowiązana do zatrudniania np. grafika, a sama będzie zdolna produkować plakaty, przez co jej potencjał oddziaływania ulegnie znacznemu rozbudowaniu. Przejście podstawowego kursu o wartości od kilkuset do kilku tysięcy złotych, może obligować wolontariusza do świadczenia na rzecz instytucji usługi wykonania np. 10 plakatów w formie nieodpłatnej etc.

IV. Koncepcja badania

1. KONTEKST BADANIA

CELE I ZAŁOŻENIA FIO 2014-2020

Program pn. Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014-2020 (dalej FIO lub Program FIO) stanowi kontynuację funkcjonowania oferty skierowanej do sektora organizacji pozarządowych Programu Rządowego – FIO w latach 2005-2007, rezerwy budżetu państwa w roku 2008 oraz Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2009 – 2013.

O grant na realizację zadania mogą ubiegać się następujące podmioty:

- organizacje pozarządowe, o których mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie;
- osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych Kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego;
- stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego;
- spółdzielnie socjalne;
- spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz kluby sportowe będące spółkami działającymi na podstawie przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz.U. Nr 127, poz. 857), które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają

zysku do podziału między swoich członków, udziałowców, akcjonariuszy i pracowników.

Biorąc pod uwagę główne założenia, Program FIO został stworzony w celu zwiększania zaangażowania obywateli i organizacji pozarządowych w życie publiczne, szczególnie w aspekcie działania na rzecz innych osób i wspólnot oraz tworzenie, realizację i monitoring polityk publicznych. W tym celu zostały stworzone cztery linie priorytetowe, wyznaczające dziedzinę przedmiotową konkursów (Tabela 1. Cele szczegółowe oraz linie priorytetowe Programu FIO 2014-2018).

Cele szczegółowe	Linie priorytetowe
Zwiększenie ilości inicjatyw oddolnych	Małe inicjatywy
Wzrost liczby obywateli angażujących się w działania organizacji pozarządowych i inicjatywy lokalne	Aktywne społeczeństwo
Wzrost partycypacji obywateli w sprawach publicznych.	Aktywni obywatele
Wzmocnienie potencjału III sektora	Silne organizacje pozarządowe

Tabela 1. Cele szczegółowe oraz linie priorytetowe Programu FIO 2014-2018

Zgodnie z bazowymi zasadami ogólnymi cel główny powinien zostać osiągnięty za sprawą:

- zasady elastyczności – dynamiczna reakcja na identyfikowane na bieżąco potrzeby beneficjentów;
- regrantingu oraz regionalizacji – wybór doświadczonych lokalnych operatorów, którzy na podstawie eksperckiej wiedzy dot. regionu zlecają wykonywanie zadań;
- innowacyjności – realizacja projektów wysokiego ryzyka, których fundamentem jest przeprowadzenie eksperymentu i adaptacja środowiskowa uzyskanego wyniku.

REALIZACJA FIO 2014-2018

W latach 2014-2018 w ramach FIO odbyło się 5 konkursów. Sumarycznie liczba złożonych wniosków wynosi 20 290, z czego dofinansowanie otrzymało 3086 projektów. Zainteresowanie Programem wśród beneficjentów względem konkursów w latach 2009-2012 wzrosło o 36% (złożono 14 903), co obrazuje Tabela 2 Liczba złożonych i dofinansowanych projektów w latach 2014-2018 (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o.). Jednakże odsetek wniosków, które zostały dofinansowane jest niższy, niż w poprzednich latach (17% - 2532 dofinansowanych projektów). Oznacza to, że realizacja celu głównego jest spełniana i należy rozważyć zwiększenie środków programowych na kolejne lata oraz uwzględnić możliwość zapewnienia dodatkowych szkoleń dla organizacji pozarządowych dotyczących wizji programu oraz obecnych kryteriów ocen.

ROK	LICZBA ZŁOŻONYCH WNIOSKÓW	LICZBA DOFINANSOWYCH WNIOSKÓW
2014	4158	860 (21%)
2015	5648	653 (12%)
2016	4797	484 (10%)
2017	2803	539 (19%)
2018	2884	550 (19%)
SUMA	20 290	3 086 (15%)

Tabela 2 Liczba złożonych i dofinansowanych projektów w latach 2014-2018 (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o.)

W obszarze rozwój wolontariatu (II priorytet, 2 obszar) 255 projektów zostało skierowanych do dofinansowania, co daje 8% wszystkich dofinansowanych projektów (Tabela 3 Liczba dofinansowanych wniosków w obszarze rozwoju wolontariatu spośród wszystkich dofinansowanych projektów (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o.)).

ROK	LICZBA DOFINANSOWANYCH WNIOSKÓW W OBSZARZE ROZWÓJ WOLONTARIATU
2014	43 (5%)
2015	27 (4%)
2016	29 (7%)
2017	29 (5%)
2018	121 (22%)
SUMA	249 (8%)

Tabela 3 Liczba dofinansowanych wniosków w obszarze rozwoju wolontariatu spośród wszystkich dofinansowanych projektów (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o.)

CEL BADANIA

Celem badania jest ocena systemu monitorowania realizacji FIO 2014-2020 w obszarze Rozwoju Wolontariatu (II priorytet, 2 obszar), aby ustalić w jaki sposób Program FIO na lata 2014-2020 wspiera rozwój wolontariatu w Polsce.

ZAKRES BADANIA

Zakres niniejszego badania został podzielony względem następujących kryteriów:

1. zakres podmiotowy – badaniem zostali objęci Zleceniobiorcy Programu FIO oraz Beneficjenci ostateczni działań Zleceniobiorców
2. zakres podmiotowy – przedmiotem badania jest analiza i ocena poniższych zagadnień:
 - wpływ na rozwój wolontariatu;
 - wpływ na rozwój działalności wolontariatu w środowisku lokalnym;
 - wpływ na potencjał partnerstw publiczno-społecznych zawiązywanych przez organizacje wolontaryjne;
 - wpływ na wizerunek i wiarygodność wolontariatu;
 - realizacja projektu w obszarze wolontariatu, a pozyskiwanie kompetencji pożądanых na rynku pracy;
 - realizacja wolontariatu a rozwój osobisty;
 - aspekty prawne;
3. zakres czasowy – ewaluacji zostały poddane projekty FIO w latach 2014-2018;
4. zakres terytorialny – ewaluacji zostały poddane wszystkie projekty FIO na obszarze RP.

KRYTERIA BADAWCZE

W ramach realizacji badania, Wykonawca wyodrębnił następujące kryteria badawcze, zgodnie z którymi została dokonana ewaluacja wpływu FIO na Rozwój Wolontariatu:

- trafność - zasadność wykorzystania środków otrzymanych przez zleceńbiorcę programu FIO na rzecz rozwoju zainteresowania i realizacji działań o charakterze kontroli obywatelskiej;
- efektywność - stosunek pomiędzy realizacją projektu wnioskowanego przez zleceńbiorcę w programie PO FIO a rozwojem działalności wolontariackiej w danym obszarze społecznym;
- wydajność - zależność pomiędzy przyjętą przez zleceńbiorców programu metodologią postępowania i doбором wskaźników w ramach określonego projektu a wzrostem liczebności działań o charakterze aktywności w obszarze kontroli obywatelskiej.

PYTANIA BADAWCZE

PYTANIA EWALUACYJNE OGÓLNE

1. Jak rozwój przyjętych kryteriów merytorycznych w projektach zleceńbiorców programu PO FIO w latach 2014-2018 wpłynął na rozwój sektora działań o charakterze wolontariackim?
2. Czy przedstawione w założeniach projektów kryteria merytoryczne odpowiadały nadrzędnym założeniom dot. wskaźników, przyjętych w ramach programu PO FIO na lata 2014-2018?
3. Czy istnieją zauważalne odstępstwa w zakresie nadrzędných założeń dot. wskaźników, a jeśli tak, to czy konieczne jest wprowadzenie

nowych kryteriów dotyczących zakresu wskaźników przyjmowanych w programach finansowania przez PO FIO?

4. Co stanowi podstawę merytorycznej analizy danych dot. wskaźników wzrostu kontroli obywatelskiej na danym obszarze/w danej społeczności ujętej w konkretnej realizacji w ramach programu PO FIO w latach 2014-2018?
5. Jaka relacja zachodzi pomiędzy realizacją określonych projektów dotyczących aktywności publicznej o charakterze kontroli obywatelskiej a rozwojem działalności wolontariackiej?

PYTANIA DOT. I OBSZARU

6. W jaki sposób FIO wpływa na strukturę zarządczą wolontariatu?
7. Czy istnieje generyczny ruch rozwoju struktury zatrudnienia w wolontariatach?
8. Czy Program FIO wpływa na zmianę misji oraz działań statutowych organizacji pozarządowych?
9. Czy zachodzi zależność pomiędzy realizacją projektów w ramach FIO a standaryzacją działań organizacji?

PYTANIA DOT. II OBSZARU

10. W jaki sposób FIO wpływa na tworzenie aktywności lokalnych?
11. W jaki sposób FIO wpływa na zawiązywanie partnerstw pomiędzy organizacjami pozarządowymi?
12. W jaki sposób środowisko lokalne włącza się w aktywną działalność wolontariatu?

13. Czy działania FIO znacząco przyczyniły się do realizacji strategii regionalnych dot. rozwoju gospodarczo-społecznego danego środowiska?

PYTANIA DOT. III OBSZARU

14. Zależność pomiędzy realizacją projektu ze środków P FIO a partnerstwami zawiązywanymi z jednostkami administracyjnymi?
15. Jak wyglądają partnerstwa pomiędzy zawiązywane przez organizacje wolontariackie?

PYTANIA DOT. IV OBSZARU

16. W jaki sposób FIO przyczyniło się do zwiększenia publicznej w zakresie wolontariatu?
17. Czy FIO wpływa na wizerunek i wiarygodność wolontariatu?
18. Wpływ FIO na wizerunek wolontariatu wśród samorządu lokalnego?

PYTANIA DOT. V OBSZARU

19. W jaki sposób FIO przyczynia się do budowy kompetencji potrzebnych na rynku pracy?
20. Czy organizacje wspierane z grantu FIO odpowiednio adresują aktualne problemy rynku pracy?

PYTANIA DOT. VI OBSZARU

21. W jaki sposób FIO wpływa na wzrost świadomej potrzeby rozwoju osobistego?
22. W jaki sposób FIO wpływa na rozwój kompetencji przyczyniających się do budowy społeczeństwa obywatelskiego?

- 23. W jaki sposób FIO wpływa na kształtowanie się sektorów rozwoju osobistego?
- 24. W jaki sposób FIO wpływa na wzrost kultury osobistej uczestników?

PYTANIA DOT. VII OBSZARU

- 25. W jaki sposób zapisy programowe i regulaminowe P FIO przekładają się na realizację konkretnych działań w obszarze wolontariatu?
- 26. Czy, i w jakim stopniu kryteria strategiczne regulaminu P FIO wpływają na rozwój ilościowy i jakościowy wolontariatu?
- 27. W jakim stopniu cele zdefiniowane w ramach programu P FIO pokrywają się z realnymi celami działalności wolontariackiej Państwa organizacji?

V. Metodologia badania

1. ANALIZA DANYCH WTÓRNYCH

Analiza danych wtórnych jest formą badania polegającą na analizie istniejących informacji. Stąd niniejsze badanie objęło następujące dane:

- dokumenty Programu FIO tj. *Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014-2020: Regulaminy Konkursów, w tym Zasady przyznawania i rozliczania dotacji* itp.
- Raporty z badań i inne publikacje, tj. *Współpraca podmiotów biznesowych i organizacji pozarządowych. Aspekty prawno-podatkowe* (Wrzesień 2018). *Deloitte Doradztwo Podatkowe i Prawne w ramach działań pro bono przy współpracy z Forum Darczyńców*
- Akty prawne
 - Ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712, z późn. zm.)
 - Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.)
- Strategiczne dokumenty krajowe np. *Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2011-2020, Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, Uznanie i propagowanie wolontariatu transgranicznego w UE*
- Dokumenty Programowe konkursów dotacyjnych inne niż FIO, np. konkursy RPO, PARP, PFR

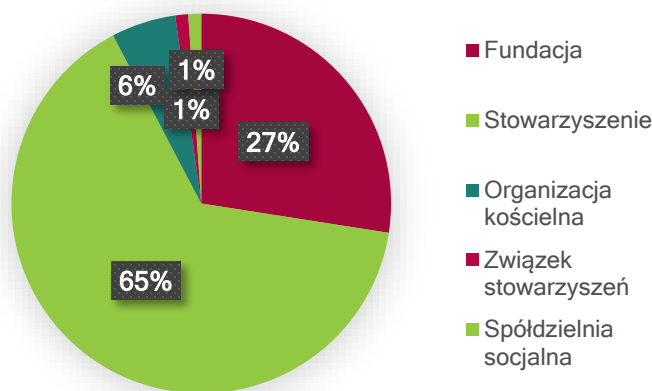
2. METODY ILOŚCIOWE

Spośród dostępnych metod ilościowych wybrana została technika CAWI (ang. *Computer Assisted Web Interview*), czyli wywiad przeprowadzony kanałem internetowym z wykorzystaniem ankiety online *Office Forms*. Powyższego wyboru dokonano z uwagi na stosunkowo duży zasięg podmiotów badania przy jednocześnie szybkim tempie przeprowadzenia badania oraz przez wzgląd na uniwersalność i łatwość dostosowania treści badania do indywidualnych wymogów dostępny za sprawą techniki CAWI.

PRÓBA BADAWCZA

Badania zostały przeprowadzone z przedstawicielami organizacji pozarządowych, które otrzymały dofinansowanie na zgłoszone projekty w ramach Programu FIO w latach 2014-2018 oraz z bezpośrednimi beneficjentami tych projektów. Pierwszą ankietę skierowano do podmiotów, które w realizowanych przez siebie projektach wskazały obszar Rozwój wolontariatu (CAWI, n=91), jak również innych zleceniobiorców, którzy wskazali inne obszary (CAWI, n=197). Drugiej ankiety, o charakterze pomocniczym do badania, nie wysyłano do zleceniobiorców, którzy realizowali projekt w obszarze Rozwój wolontariatu. Realizacja dowolnego projektu może mimochodem przysłużyć się zachęcaniu innych osób do włączenia się w ideę wolontariatu. Zleceniobiorcy biorący udział w obu ankietach zostali poproszeni o rozestanie ankiety do beneficjentów swoich projektów. Uzyskano 202 odpowiedzi od beneficjentów projektów obszaru Rozwój wolontariatu (CAWI, n=202), oraz 288 odpowiedzi od beneficjentów projektów pozostałych obszarów (CAWI, n=288)

Kwestionariusz został wysłany do wszystkich organizacji, z czego responsywność głównej ankiety do zleceniobiorców obszaru *Rozwój wolontariatu* została odnotowana na poziomie **36%** - dane zostały uzupełnione przez **91** organizacji. Zdecydowaną większość organizacji, które wzięły udział w badaniu stanowią stowarzyszenia (65%), a drugą pod względem ilości - fundacje (27%).

Wykres 1 Forma prawna organizacji (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=91)

3. METODY JAKOŚCIOWE

Celem wykorzystania metod jakościowych, zdecydowano na wybór techniki wywiadów pogłębionych (ang. *Individual In-Depth Interview*) służącej do zbierania informacji podczas indywidualnej rozmowy z respondentem. Badanie to cechuje dostarczanie zwiększonej ilości informacji na temat indywidualnych odczuć związanych z projektem, wrażeń, przemyśleń i motywów badanych podmiotów.

PRÓBA BADAWCZA

Próba badawcza została dobrana celowo w taki sposób, aby uzyskać pełne spektrum do wielowymiarowej analizy. Przedstawiciele

Zleceniobiorców zostali wybrani z uwzględnieniem kryterium lokalizacji – regionalizacji. Zgodnie z powyższym przeprowadzono 9 wywiadów z organizacjami z następujących województw:

- dolnośląskie,
- kujawsko-pomorskie,
- łódzkie,
- lubuskie,
- małopolskie,
- mazowieckie,
- podkarpackie,
- podlaskie,
- świętokrzyskie.

VI. Wpływ Programu FIO na rozwój wolontariatu

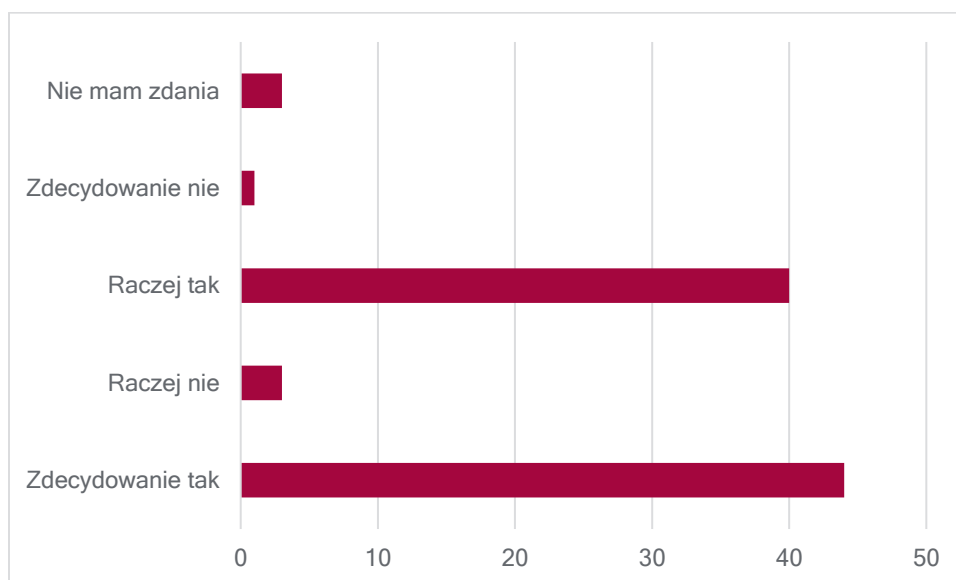
Celem działalności wolontariatów jest przede wszystkim ciągłe podnoszenie świadomości opinii publicznej na temat istotności tej formy działalności w aspekcie jej funkcji społecznej, w dalszym aspekcie popularyzacja wolontariatu oraz wskazywanie na podnoszenie klasy osobistej poprzez działania w takiej formie aktywności obywatelskiej.

W tym miejscu należy wyróżnić kilka dystynkcji formalnych, które za sprawą współfinansowania w ramach środków P FIO wpływają na rozwój wolontariatu:

- pozyskiwanie nowych wolontariuszy,
- poszerzenie oferty organizacji pozarządowej,
- wypracowanie nowych procesów i procedur w obrębie organizacji,
- podnoszenie kompetencji w pozyskiwaniu dodatkowego finansowania,
- podnoszenie atrakcyjności organizacji (wykazanie historii) w procesie pozyskiwania finansowania.

Proces pozyskiwania finansowania w organizacjach pozarządowych jest jedną z kluczowych i fundamentalnych aktywności podejmowanych przez te organizacje. Jedną z wielu możliwości jest uzyskanie grantu na realizację zadania publicznego, niestety proces ten sprawia wiele problemów młodym organizacjom, które nie posiadają stosownego doświadczenia dla pozyskiwania podobnych źródeł finansowania. Należy zauważyć, iż Program FIO posiada jedną z najprostszych form aplikacji oraz sprawozdań z dostępnej oferty programów finansujących aktywność

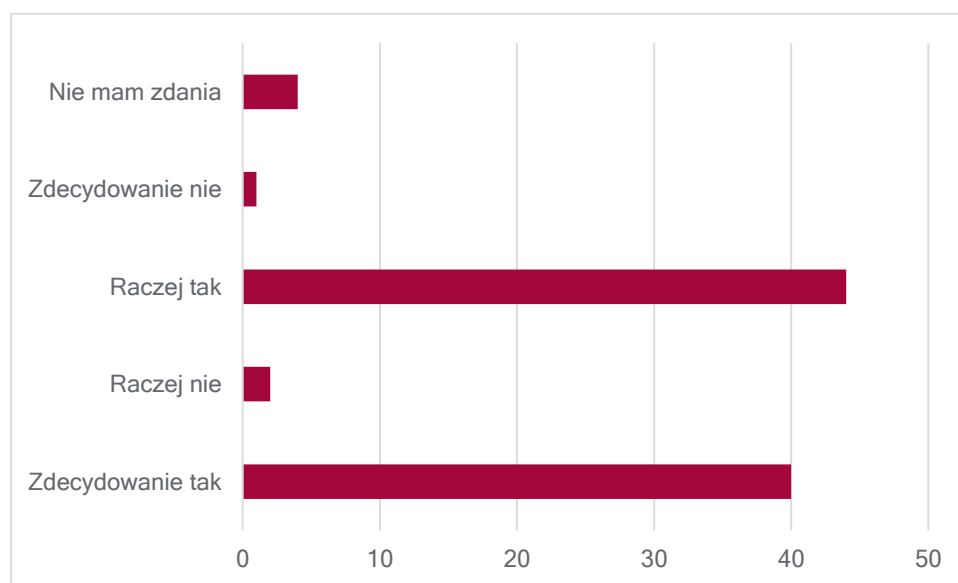
w sektorze organizacji pozarządowych, co sprawia, że za sprawą starań o pozyskanie środków w ramach P FIO organizacje pozarządowe mogą znacznie zwiększyć swoje doświadczenie w zakresie wiedzy dotyczącej pozyskiwania grantów. Większość zleceniobiorców, bo aż 92% ankietowanych (odpowiedzi „Raczej tak” oraz „Zdecydowanie tak”) stwierdza, że doświadczenie zdobyte podczas przygotowywania dokumentacji konkursowej pozytywnie wpływa na szanse uzyskania dotacji z innych źródeł publicznych (Wykres 2 Czy doświadczenie zdobyte przez Pani/Pana organizację podczas PRZYGOTOWANIA DOKUMENTACJI konkursowej do programu P FIO pozytywnie wpływa na szanse uzyskania dotacji z innych źródeł publicznych?).

Wykres 2 Czy doświadczenie zdobyte przez Pani/Pana organizację podczas PRZYGOTOWANIA DOKUMENTACJI konkursowej do programu P FIO pozytywnie wpływa na szanse uzyskania dotacji z innych źródeł publicznych? (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=91)

Podobny stosunek odpowiedzi został uzyskany przy odpowiedzi na pytanie „Czy doświadczenie zdobyte przez organizację podczas realizowania projektu w ramach P FIO pozytywnie wpływa na szanse uzyskania dotacji z innych źródeł publicznych” (Wykres 3 Czy

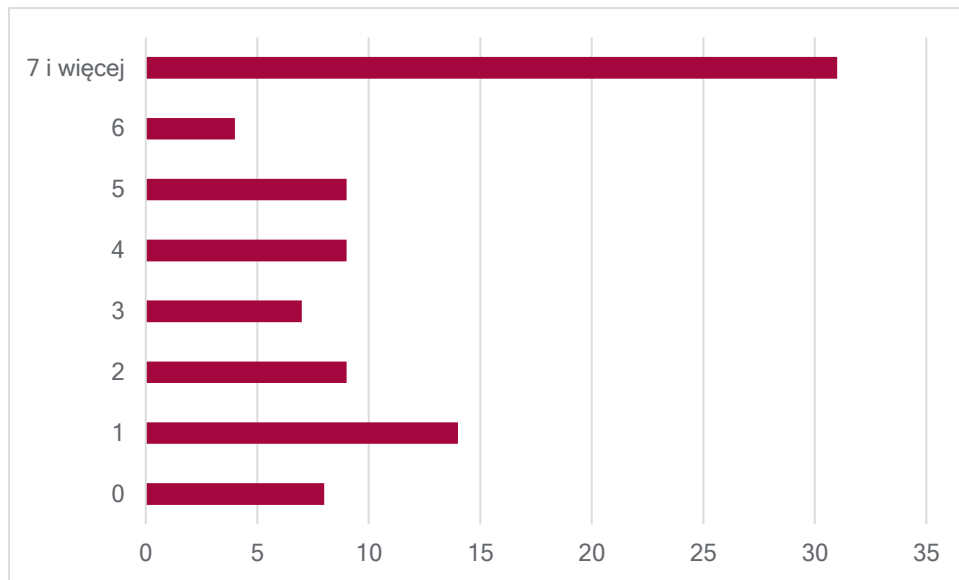
doświadczenie zdobyte przez Pani/Pana organizację podczas REALIZOWANIA PROJEKTU w ramach P FIO pozytywnie wpływa na szanse uzyskania dotacji z innych źródeł PUBLICZNYCH?). Powyższe dane wskazują w jak znaczącym stopniu samo uczestnictwo w procesie konkursowy wspiera w swoich założeniach rozwój organizacji wspierających wolontariat.

Wykres 3 Czy doświadczenie zdobyte przez Pani/Pana organizację podczas REALIZOWANIA PROJEKTU w ramach P FIO pozytywnie wpływa na szanse uzyskania dotacji z innych źródeł PUBLICZNYCH? (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=91)

Dzięki takiej stymulacji organizacje pozarządowe są w stanie tworzyć nowe konspekty na realizację zadań publicznych zbieżnych z ich ofertą programową oraz statutem i jeszcze efektywniej wpływać na otoczenie wolontariatów. Współtworzony przez P FIO *hands-on approach* będzie w znacznym stopniu wpływać na jakość funkcjonowania organizacji wolontaryjnych i przyczyniać się do budowy ekosystemu, w którym wolontariat jest postrzegany jako jeden z kluczowych filarów zdrowego aparatu społecznego. Zrealizowana ankieta pokazuje w jakim stopniu organizacje starają się pozyskać dodatkowe źródła finansowania. Ponad 1/3 organizacji złożyła więcej niż 7 aplikacji grantowych, a jedynie 9% organizacji nie starało się o dodatkowe finansowanie (Wykres 4 Ile

Pani/Pana organizacja złożyła ofert w konkursach, z których można pozyskać środki publiczne (poza Programem FIO)?.

Wykres 4 Ile Pani/Pana organizacja złożyła ofert w konkursach, z których można pozyskać środki publiczne (poza Programem FIO)? (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=91)

„Narodowe Centrum Kultury. Dofinansowanie na posadzenie drzewek przy 4 szkołach, w parku w i przy Urzędzie Gminy. Z Narodowego Centrum kultury otrzymaliśmy środki, z których zostały zorganizowane zajęcia dla dzieci, dla dorosłych. Planowany był wyjazd dla 80 osób do teatru - dzieci, dorośli, seniorzy. Liczba została powiększona do 100 osób, ponieważ udało się dostać tańsze bilety.” (IDI)

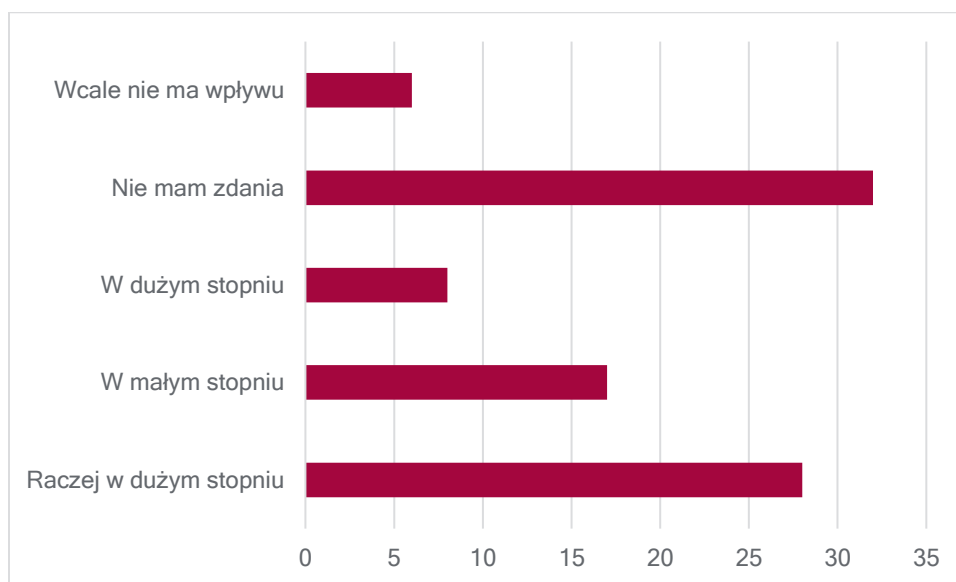
„Otrzymaliśmy dofinansowanie z Urzędu Gminy oraz Narodowego Centrum Kultur. A tak to nie, nie. Otrzymujemy granty i dofinansowania. Większość prac wykonujemy wolontariacko - strażacy z OSP, z Państwowej Straży, z Policji.” (IDI)

Ważnym aspektem w tworzeniu organizacji jest kreowanie procedur, procesów oraz strategii komunikacji służących budowie skalowalnego modelu zarządzania. Wpływa to na kolejne aktywności jednostek oraz szybkość wdrażania i aplikowania nowych projektów, finansowań oraz

nowych aktywności. Zleceniobiorcy wskazali że P FIO w istotnej mierze wpływa na tworzenie nowych procedur finansowania, bazując na podstawowych podejściach tj.:

- filantropia
- realizacja zadań opartych na środkach CSR
- realizacja 1% podatku na rzecz organizacji

Dane, o których mowa zobrazowano na wykresie poniżej - Wykres 5 W jakim stopniu realizacja projektów w ramach P FIO wpłynęła na wypracowanie nowych procedur pozyskiwania finansowania uniezależnionych od konkursów grantowych (filantropia, 1%, CSR

Wykres 5 W jakim stopniu realizacja projektów w ramach P FIO wpłynęła na wypracowanie nowych procedur pozyskiwania finansowania uniezależnionych od konkursów grantowych (filantropia, 1%, CSR)? (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=91)

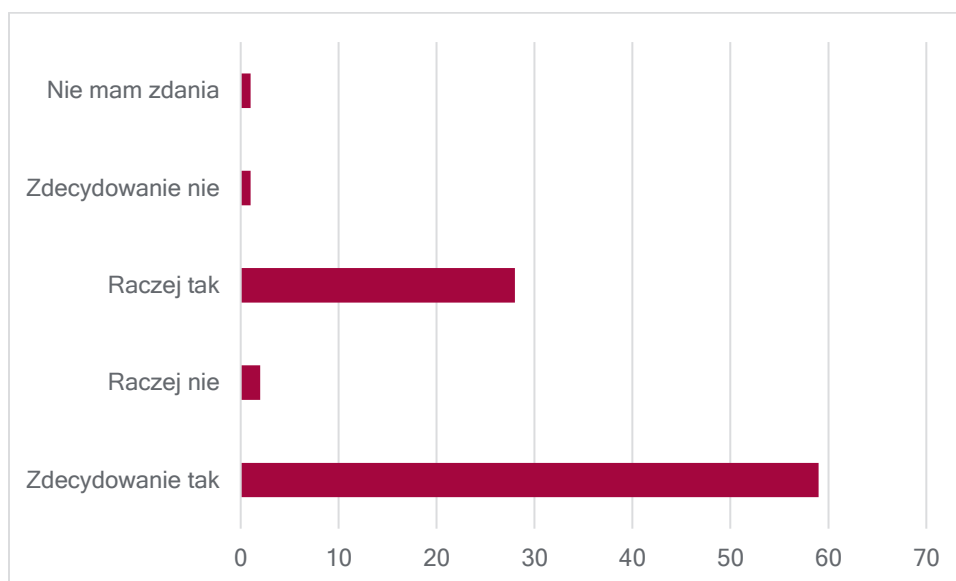
Istotą realizacji konkursów grantowych jest pobudzenie aktywności organizacji i współtworzenie fundamentów projektowych, które umożliwią przyszłe działania organizacji. Program FIO skupia się na konstruowaniu tych dziedzin w obrębie wolontariatu. Aż 96% Zleceniobiorców uważa, że udział w programie współfinansowanym ze środków P FIO przyczynił się do

stymulowania dalszych działań o charakterze wolontariatu (odpowiedzi „Raczej tak” oraz „Zdecydowanie tak”) (Wykres 6 Czy udział w programie wolontaryjnym realizowanym w ramach P FIO przyczynił się do stymulowania dalszych działań o charakterze wolontariatu?).

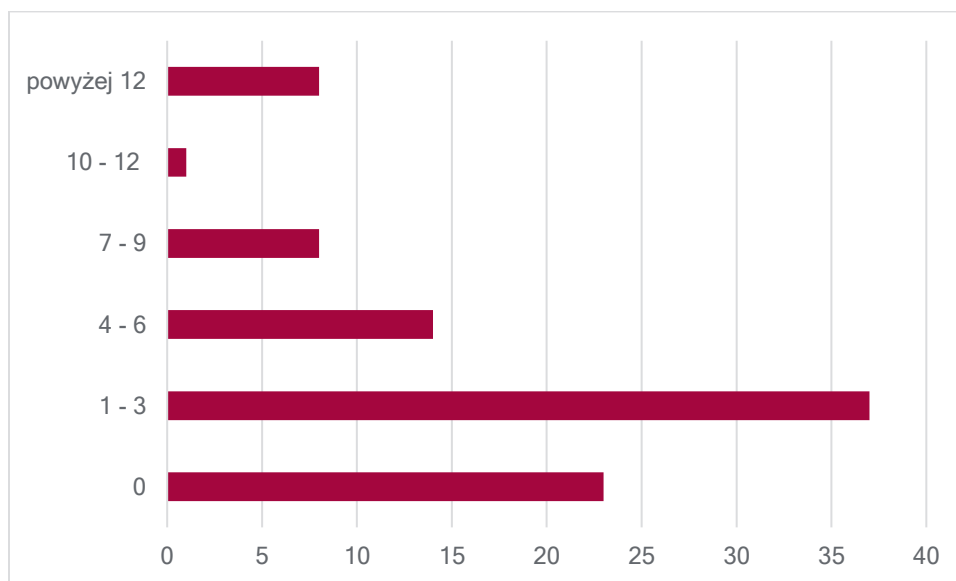
Motywowane procesy oraz procedury w obrębie organizacji wpływają na realizację kolejnych aktywności. W obrębie 91 organizacji P FIO przyczynił się do stworzenia ponad 250 dalszych działań o charakterze wolontariatu, które Zleceniobiorcy realizowali po ukończeniu projektu w ramach P FIO. Ilość tych działań jest skorelowana do wielkości grantu oraz wielkości organizacji, która dane działania wykonywała. Jednakże 9% Zleceniobiorców zrealizowało ponad 12 działań po ukończeniu projektu, 9% pomiędzy 7-9, 15% pomiędzy 4-6 oraz 37% zleceniobiorców pomiędzy 1-3.

Powyższe dane wskazują na istotność realizacji P FIO w kolejnych latach i jego wpływ na kształtowanie organizacji pozarządowych (Wykres 7 Ile dalszych działań o charakterze wolontariatu przeprowadzono po zakończeniu realizacji projektu w ramach P FIO?).

„Realizujemy poza FIO wiele aktywności. Są to festiwale na temat muzyki, filmów o nurkowaniu. Prężnie działamy i nawet, jakby skończyła się dotacja z miastem, to musielibyśmy zrezygnować ze współpracy z domem kultury. Z miastem mamy podpisane umowy na rok i pod koniec roku mamy niepewną sytuację. Stowarzyszenie i tak będzie działać w innych dziedzinach - osoby pracujące znajdowały czas na pracę wolontariacką i znajdowały sponsorów na wydarzenia. Część owych środków płynie z 1%.” (IDI)

Wykres 6 Czy udział w programie wolontaryjnym realizowanym w ramach P FIO przyczynił się do stymulowania dalszych działań o charakterze wolontariatu? (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=91)

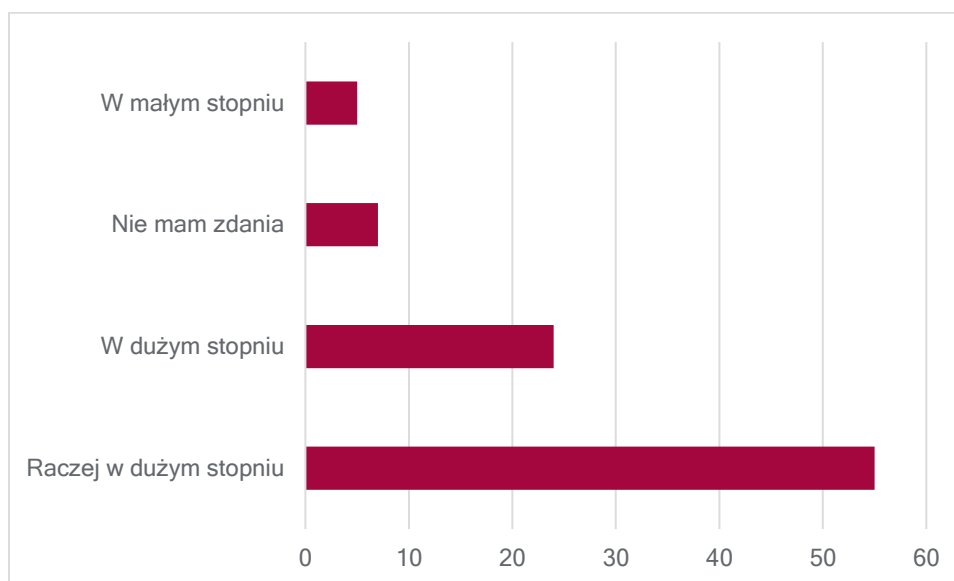

Wykres 7 Ile dalszych działań o charakterze wolontariatu przeprowadzono po zakończeniu realizacji projektu w ramach P FIO? (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=91)

Zauważając, że P FIO wpływa na pobudzanie i realizację działań, warto zapytać w jaki sposób efekty te zostały osiągnięte. Analizując projekty oraz sprawozdania Zleceniobiorców można zauważyć, że organizacje zaczęły stosować jeden z *frameworków* (technik) popularnych w Stanach Zjednoczonych – OKR (ang. *Objectives and Key Results*, pl. Cele i Kluczowe Rezultaty). Koncepcja ta wskazuje na spójny zestaw narzędzi,

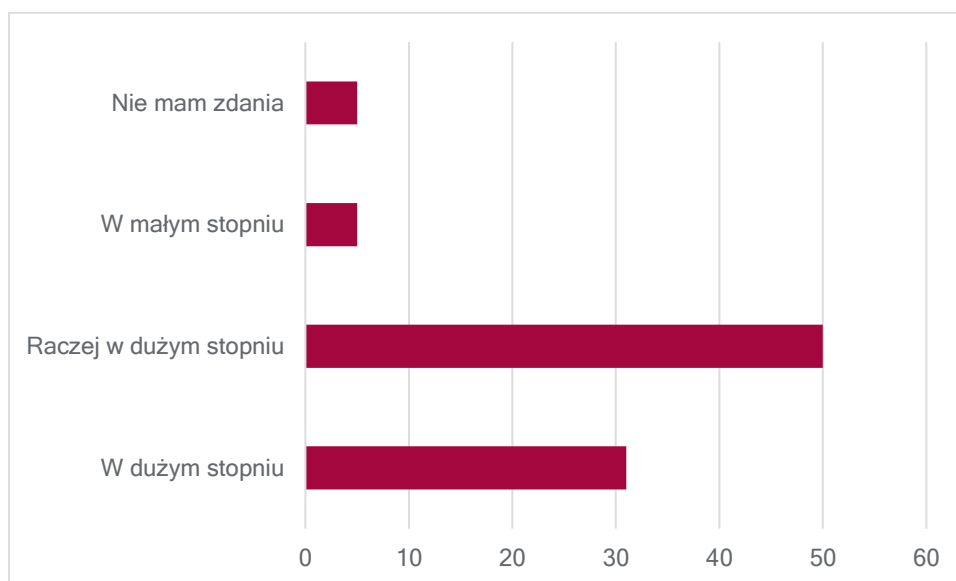
języka porozumienia oraz kluczowych pytań, które organizacja powinna sobie postawić planując swoje przyszłe działania. Według tej metodologii należy wybrać od 3 do 5 najważniejszych celów, które organizacja zamierza zrealizować, a następnie określić kluczowe rezultaty. Takie podejście umożliwia organizacjom zaplanowanie odpowiednich procedur, procesów oraz dokumentów tak, by proces *on-boardingu* kolejnych projektów oraz wolontariuszy był możliwie jak najprostszy i jak najszybszy.

Aż 87% Zleceniobiorców uważa, że P FIO przynajmniej w dużym stopniu przyczynił się do wypracowania przez organizację własnych procedur. Oznacza to, że tylko w 9% badanych organizacji stymulacja aktywności nie miała wpływu na rozwój procesów planowania i tworzenia nowych procedur. Powyższe dane wskazują na istotny wpływ P FIO na kreowanie organów zarządczych oraz tzw. *leadershipu* i procesu budowania skalowalnej organizacji, która będzie stymulowała rynek w obszarze wolontaryjnym. (Wykres 8 W jakim stopniu realizacja projektów przyczyniła się do wypracowania przez Pani/Pana organizację WŁASNYCH PROCEDUR?).

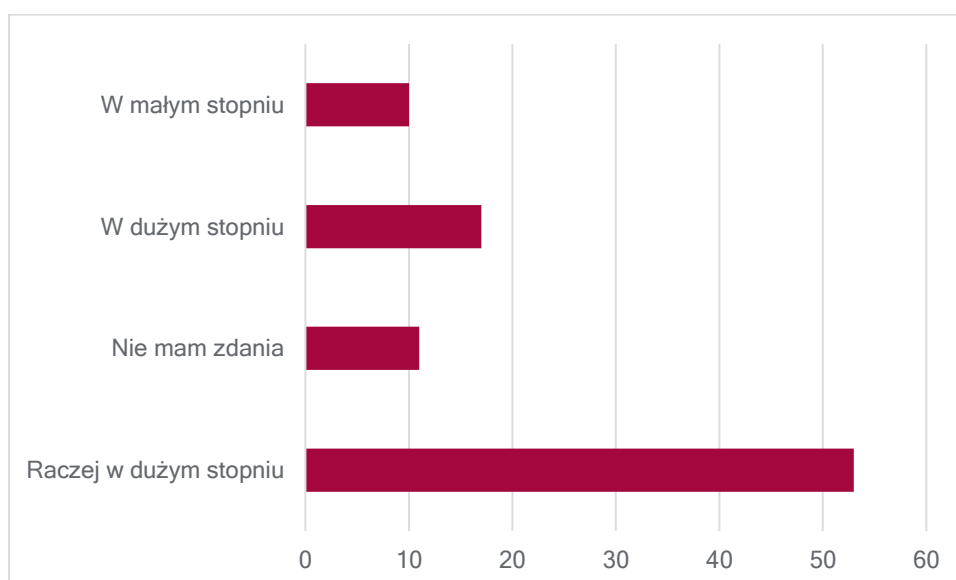

Wykres 8 W jakim stopniu realizacja projektów przyczyniła się do wypracowania przez Pani/Pana organizację WŁASNYCH PROCEDUR? (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=91)

Ponadto, 89% Zleceniobiorców stwierdza, że P FIO przyczyniło się do wypracowania strategicznych dokumentacji (Wykres 9 W jakim stopniu realizacja projektów przyczyniła się do wypracowania przez Pani/Pana organizację DOKUMENTACJI DZIAŁAŃ?), a 77% badanych uważa, że P FIO przyczyniło się do wypracowania schematów organizacyjnych (Wykres 10 W jakim stopniu realizacja projektów przyczyniła się do wypracowania przez Pani/Pana organizację SCHEMATÓW ORGANIZACYJNYCH?).

Wykres 9 W jakim stopniu realizacja projektów przyczyniła się do wypracowania przez Pani/Pana organizację DOKUMENTACJI DZIAŁAŃ? (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=91)

Wykres 10 W jakim stopniu realizacja projektów przyczyniła się do wypracowania przez Pani/Pana organizację SCHEMATÓW ORGANIZACYJNYCH? (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=91)

Podsumowując, P FIO w znaczny sposób wpływa nie tylko na rozwój wolontariatu, ale na rozwój strategiczny organizacji pozarządowych oraz budowanie fundamentów, które w przyszłości będą eskalowały w postaci dodatkowych działań i aktywności w obszarze wolontariackim.

Wnioski:

- Współtworzony przez P FIO hands-on approach będzie w znacznym stopniu wpływać na jakość funkcjonowania organizacji wolontaryjnych i przyczyniać się do budowy ekosystemu, w którym wolontariat jest postrzegany jako jeden z kluczowych filarów zdrowego aparatu społecznego.
- P FIO znacząco wpływa na realizację projektów wolontariatu, stąd należy się zastanowić nad rozszerzeniem budżetowo-zakresowym projektu

VII. Wpływ Programu FIO na rozwój wolontariatu w środowisku lokalnym

Wolontariat, jest to narzędzie pomagające w organizowaniu społeczności lokalnej w procesie pracy z mieszkańcami, ich aktywizowaniu oraz w rozwoju danej społeczności. Wdrażanie wolontariatu¹ musi być procesem zaplanowanym, który obejmuje następujące stadia:

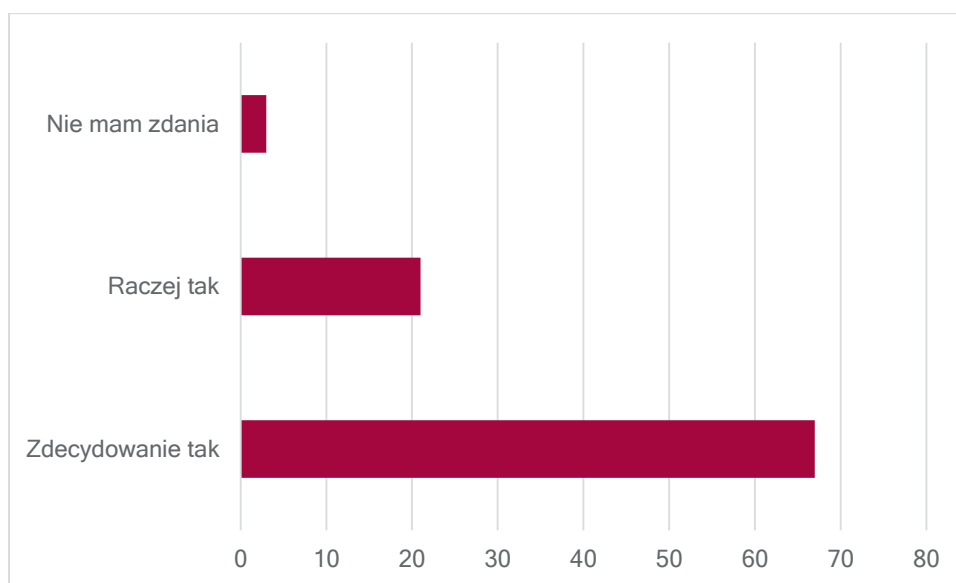
1. diagnoza – analiza potrzeb, rozpoznanie kluczowych problemów oraz wyzwań, identyfikacja odchyleń od pożądanego stanu i praktycznych działań;
2. przygotowanie instytucji – przygotowanie zarządcze organizacji do realizacji działań tj. wybór lidera, podjęcie decyzji o utworzeniu koła wolontariuszy, opracowanie niezbędnej dokumentacji;
3. przygotowanie oferty – narzędzia i metody angażowania wolontariuszy, przygotowanie pisemnego porozumienia o współpracy;
4. zaproszenie do współpracy – zbudowanie komunikacji o stworzonej ofercie różnymi kanałami informacji tj. *social media*, plakaty, ulotki, spotkania lokalnej społeczności;
5. rekrutacja – rekrutacja i przeprowadzanie rozmów z wolontariuszami;

¹ Wolontariat w organizowaniu społeczności lokalnej, art. Monika Makowiecka źródło 15.01.2018: <http://www.osl.org.pl/wolontariat-w-organizowaniu-spolecznosci-lokalnej>

6. ciągła praca z wolontariuszami – monitorowanie pracy, organizacja spotkań, integracja, wymiana doświadczeń, refleksji.

Aż 97% Zleceniobiorców stwierdza, że środki P FIO pozyskiwane są na okoliczność realizacji przedsięwzięć. Oznacza to, że badane organizacje traktują granty jako wsparcie w finansowaniu swoich pomysłów. Jedynie 3% badanych Zleceniobiorców stwierdziło, że P FIO stymulował ich do stworzenia nowych przedsięwzięć (Wykres 11 Czy środki P FIO pozyskiwane są na okoliczność realizacji konkretnych przedsięwzięć?).

„To nie są działania akcyjne, my tutaj na stałe prowadzimy. Te działania, które teraz mamy dofinansowane z P FIO pozwoliły nam rozwinąć naszą działalność i już mamy w perspektywie pozyskanie tutaj środków z Urzędu Miasta później na kontynuację tych wszystkich działań.” (IDI)

Wykres 11 Czy środki P FIO pozyskiwane są na okoliczność realizacji konkretnych przedsięwzięć? (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=91)

Bardzo istotnym stadium budowania wolontariatu w społeczeństwie jest diagnoza problemów i wyzwań, które organizacja adresuje, co przekłada

się na bezpośredni jej wpływ na środowisko lokalne. Analizując wnioski Zleceniobiorców widoczna jest strategia, jaką organizację wykorzystują przy tworzeniu idei projektów – strategia złotego koła (ang. *The Golden Circle*). Strategia ta zakłada budowanie wartości propozycji poprzez udzielenie odpowiedzi na kolejne pytania:

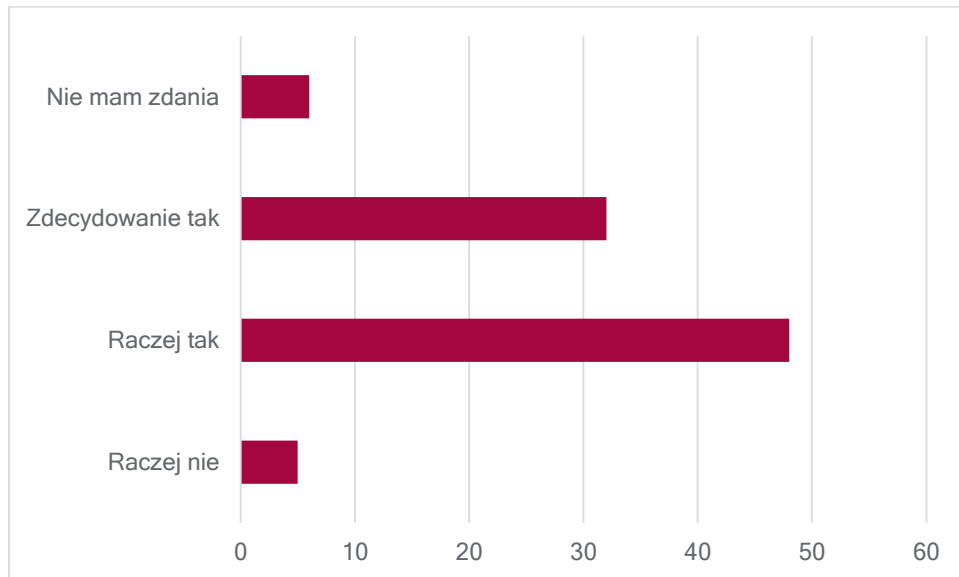
1. Dlaczego (ang. *why*)? – dlaczego chcemy to robić i jakie to ma znaczenie dla organizacji oraz społeczeństwa lokalnego;
2. Jak (ang. *how*)? - jaką najlepszą drogę obrać do osiągnięcia tego celu;
3. Co (ang. *what*)? - co chce organizacja osiągnąć, i co chce zrealizować w ramach zdefiniowanej wizji i drogi do realizacji celu.

Aż 88% Zleceniobiorców stwierdza, że środki P FIO były realizowane w ramach większej całości, np. strategii rozwoju organizacji, środowiska, co oznacza, że badani Zleceniobiorcy dokonywali analizy potrzeb swojego środowiska (Wykres 12 Czy środki P FIO stanowią fragment większej całości np. strategii rozwoju organizacji, środowiska?). Główne potrzeby wskazujące na konieczność wykonania zadania publicznego Zleceniobiorców można sklasyfikować następująco:

- niewielkie kompetencje obywatelskie,
- słabo rozwinięty wolontariat w danych obszarach,
- niska aktywność społeczna,
- niska świadomość społeczna diagnozowanego odchylenia,
- identyfikacja problemów społecznych danego regionu.

Niestety mały odsetek organizacji, próbuje tworzyć działania, które swoje oparcie mają w mikro i makro składnikach otoczenia społeczno-gospodarczego i nie odwołują się chociażby do Krajowych Inteligentnych

Specjalizacji (KIS) swojego regionu. Ponadto innowacyjność ich przedsięwzięć wyraża się jedynie w obrębie procesów społecznych środowiska, nie angażując środków na budowę bardziej zmaterializowanych narzędzi i mechanizmów wspierania lokalnego środowiska.

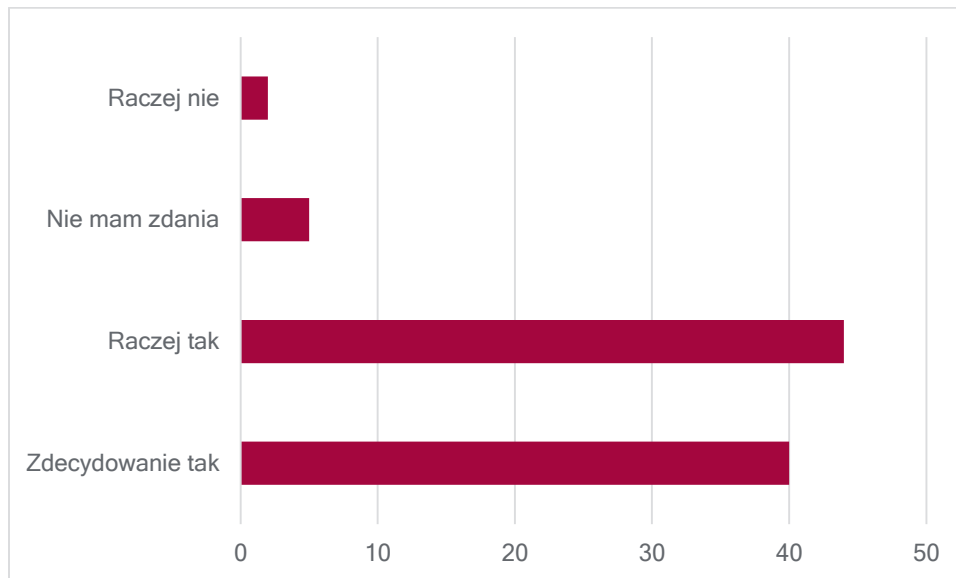

Wykres 12 Czy środki P FIO stanowią fragment większej całości np. strategii rozwoju organizacji, środowiska? (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=91)

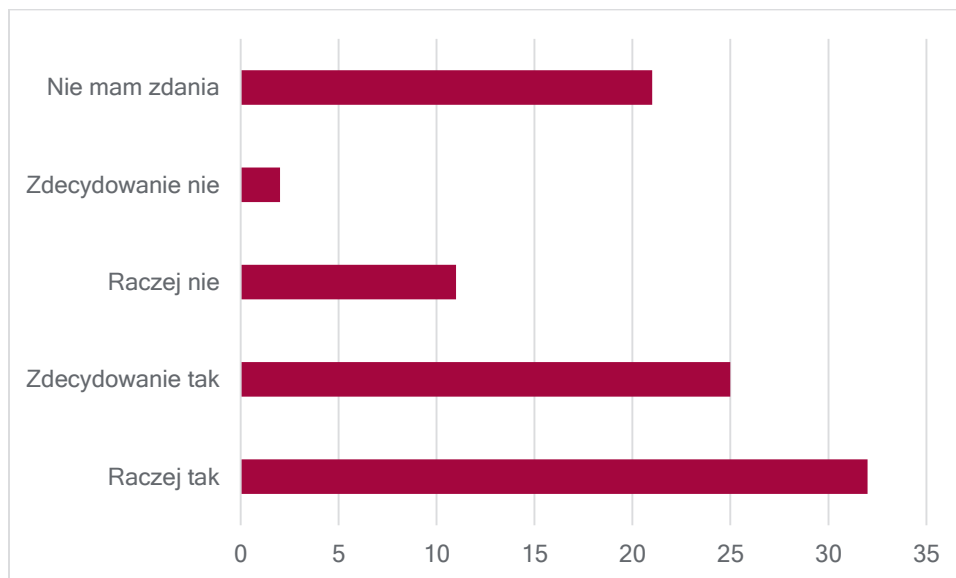
Zleceńbiorcy podkreślają, że przy realizacji swoich strategii biorą pod uwagę aktywizację lokalnego środowiska oraz stale monitorują wskaźniki efektywności, które pokazują makro-znaczenie w obrębie ich działalności, tzn. jak ich projekty przyczyniają się do wzrostu atrakcyjności regionu poprzez zdrową konkurencję innych organizacji pozarządowych. Ponad 92% Zleceńbiorców stwierdza poprawę w środowisku lokalnym o charakterze ilościowym, natomiast tylko 63% stwierdza poprawę o charakterze jakościowym. Wykres 13 Czy zmiany o charakterze ilościowym (np. pojawiło się więcej inicjatyw, dotarli Państwo do większej liczby odbiorców), które nastąpiły w organizacji pod wpływem realizacji

projektu P FIO były elementem planowanej strategii rozwoju wolontariatu w środowisku lokalnym? oraz Wykres 14 Czy zmiany o charakterze jakościowym (np. osobom potrzebującym przekazano odzież lepszej jakości, wydawane posiłki były bogatsze w składniki odżywcze), które nastąpiły w Pani/Pana organizacji pod wpływem realizacji projektu P FIO były elementem planowanej strategii rozwoju wolontariatu w środowisku lokalnym?.

Wynika to z faktu, iż makro-wpływ ilościowy jest łatwy do zaplanowania i późniejszego monitorowania. Natomiast makro-wpływ jakościowy jest zjawiskiem trudniejszym do opanowania. Ponadto można zauważyć, iż wiele organizacji nie zastanawia się nad wskaźnikami jakościowymi, a P FIO w obecnej formule nie skupia się na ich badaniu. Wydaje się, iż jest wartym zastanowienia zaplanowanie w kolejnych edycjach większego nacisku na badanie jakościowe działania organizacji, tym bardziej mając na względzie fakt, iż w ostatnich latach coraz większe znaczenie ma jakość oferowanych działań czy usług, aniżeli statystyczny wzrost czynnika ilościowego.

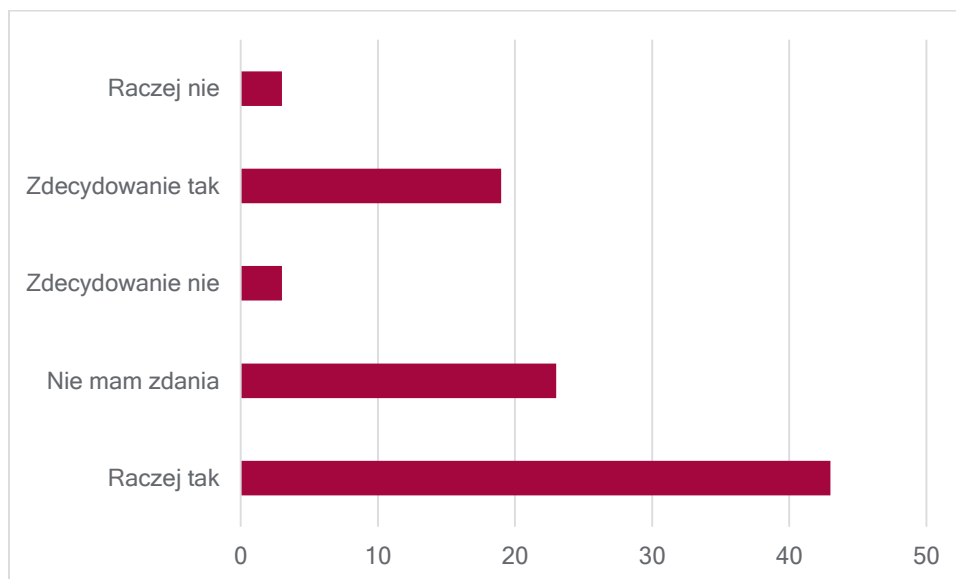
Wykres 13 Czy zmiany o charakterze ilościowym (np. pojawiło się więcej inicjatyw, dotarli Państwo do większej liczby odbiorców), które nastąpiły w organizacji pod wpływem realizacji projektu P FIO były elementem planowanej strategii rozwoju wolontariatu w środowisku lokalnym? (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=91)

Wykres 14 Czy zmiany o charakterze jakościowym (np. osobom potrzebującym przekazano odzież lepszej jakości, wydawane posiłki były bogatsze w składniki odżywcze), które nastąpiły w Pani/Pana organizacji pod wpływem realizacji projektu P FIO były elementem planowanej strategii rozwoju wolontariatu w środowisku lokalnym? (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=91)

W części przypadków Zleceniobiorcy bardziej skupiali się na realizacji zadań w obrębie istniejącej grupy celowej, aniżeli na kreowaniu wpływu w środowisku. Planowanie działań o znacznej skali oddziaływania w regionie jest zadaniem trudnym i wymaga odpowiedniego przygotowania. Taki wniosek zdaje się potwierdzać poniższa analiza

wyników opartych na pytaniu o charakter relacji pomiędzy zmianami w otoczeniu społeczno-gospodarczym a realizację projektów w ramach P FIO. Jedynie 68% Zleceniobiorców uważa, że to ich działania powodują widoczne zmiany w środowisku (odpowiedzi „Raczej tak” oraz „Zdecydowanie tak”) Wykres 15 Czy zmiany w otoczeniu społeczno-gospodarczym Pani/Pana organizacji są bezpośrednim wynikiem realizacji projektów P FIO?)

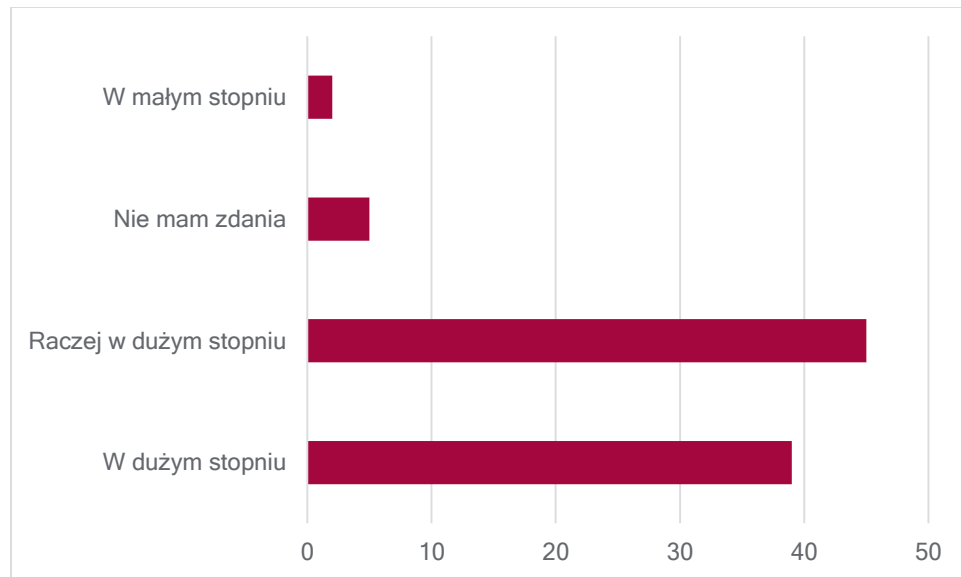

Wykres 15 Czy zmiany w otoczeniu społeczno-gospodarczym Pani/Pana organizacji są bezpośrednim wynikiem realizacji projektów P FIO? (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=91)

Niewątpliwie zadowalającym wnioskiem jest stwierdzenie, iż działania Zleceniobiorców wpływają na rozwój aktywności wolontariatu w środowisku lokalnym. Dane CBOS² ujawniają, że duży odsetek Polaków nie rozumie właściwie pojęcia wolontariatu. W opinii zdecydowanej większości Polaków dalej utrzymuje się przeświadczenie, że wolontariat jest aktywnością charakterystyczną dla ludzi młodych, raczej zamożnych i wykształconych, co powstrzymuje przez zaangażowaniem się

² CBOS BS/63/2011 oraz kolejne komunikaty CBOS do 2016 roku włącznie

w wolontariat grup zagrożonych wykluczeniem. Stąd kluczowe jest żeby aktywności wpływały na lokalną opinie i angażowały dodatkowe grupy społeczne w aktywne uczestnictwo w wolontariacie. Według przeprowadzonego badania, aż 92% Zleceniobiorców uważa, że realizacja P FIO wpływa w znacznym stopniu na rozwój aktywności wolontariatu w środowisku lokalnym (odpowiedzi „W dużym stopniu” oraz „Raczej w dużym stopniu” Wykres 16 W jakim stopniu realizacja P FIO wpływa na rozwój aktywności wolontariatu w środowisku lokalnym?)

Wykres 16 W jakim stopniu realizacja P FIO wpływa na rozwój aktywności wolontariatu w środowisku lokalnym? (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=91)

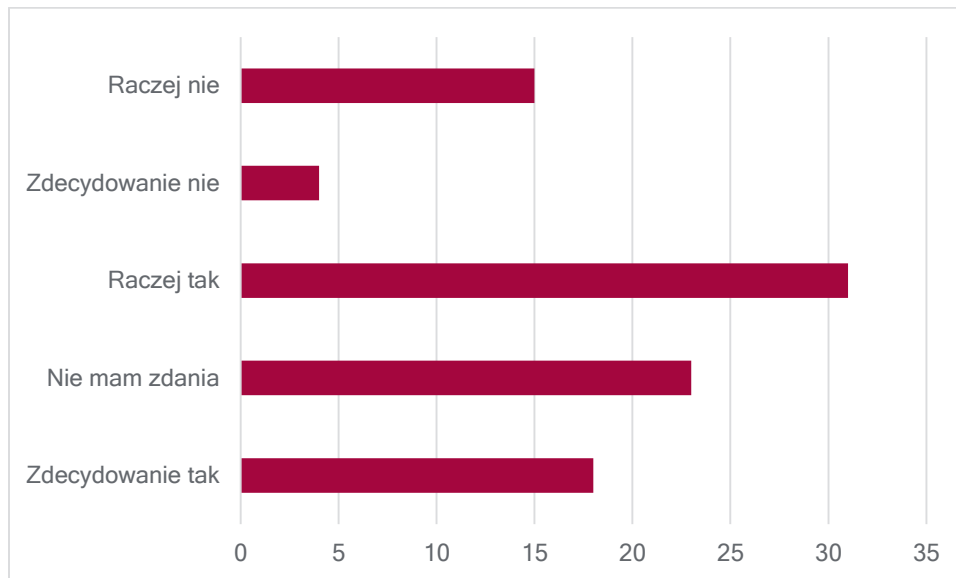
Wiadomym jest, że rozbudowa infrastruktury organizacji wpływa pozytywnie na rozwój wolontariatu oraz aktywności lokalnych. Dodatkowe środki przekazu, zasoby majątkowe oraz narzędzia pracy, przyczyniają się do budowania wizerunku odpowiedzialnej organizacji oraz do budowania potencjału programowego danej organizacji.

Jedynie 54% ankietowanych Zleceniobiorców uważa, że zmiany wykreowane w ramach projektów P FIO były elementem planowanej

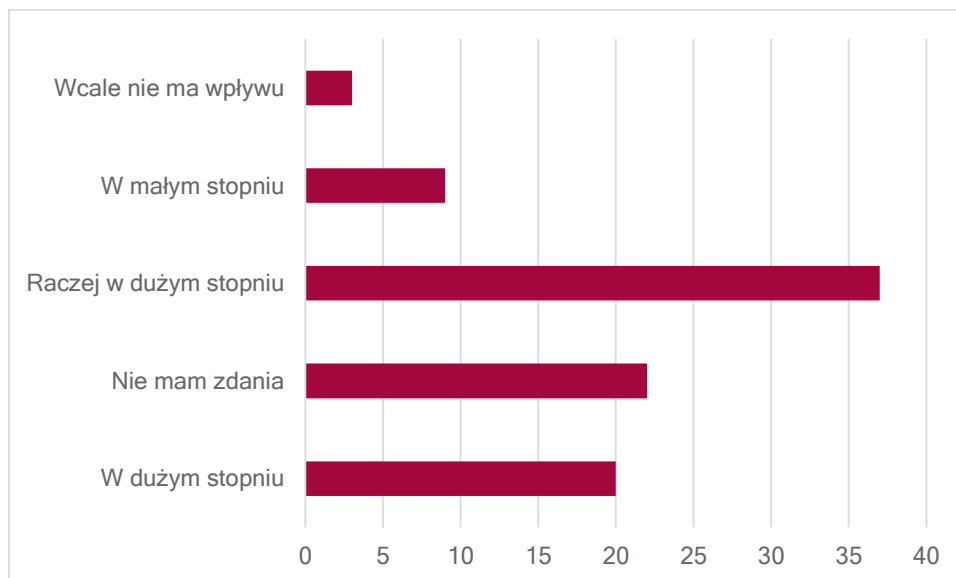
strategii rozwoju infrastruktury (Wykres 17 Czy zmiany, które nastąpiły w Pani/Pana organizacji pod wpływem realizacji projektu P FIO były elementem planowanej strategii rozwoju infrastruktury?). Oznacza to, że ponad połowa organizacji powiększa swoje zasoby majątkowe i infrastrukturalne z uwagi na możliwość którą oferuje P FIO, zaznaczając że nie jest to kluczowa inwestycja projektowa, a jedynie spełnianie swoich predylekcji, tzw. „korzyści mimochodem”.

Ponadto, Zleceniobiorcy w blisko 2/3 ilości stwierdzili, że P FIO wpływa w dużym stopniu na rozwój infrastruktury. Oznacza to, że ponad 10% Zleceniobiorców wykorzystuje środki na polepszenie infrastruktury, która w żaden sposób nie przyczynia się do rozwoju w skali organizacji. (Wykres 18 W jakim stopniu udział w P FIO wpływa na rozwój infrastruktury Pani/Pana organizacji działających w środowisku lokalnym?)

Należałoby w tym miejscu zweryfikować założenia konkursów i tylko w wyjaśnionych przypadkach zgadzać się na pozycje budżetowe związane z zakupem aktywów trwałych, remontów itp.

Wykres 17 Czy zmiany, które nastąpiły w Pani/Pana organizacji pod wpływem realizacji projektu P FIO były elementem planowanej strategii rozwoju infrastruktury? (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=91)

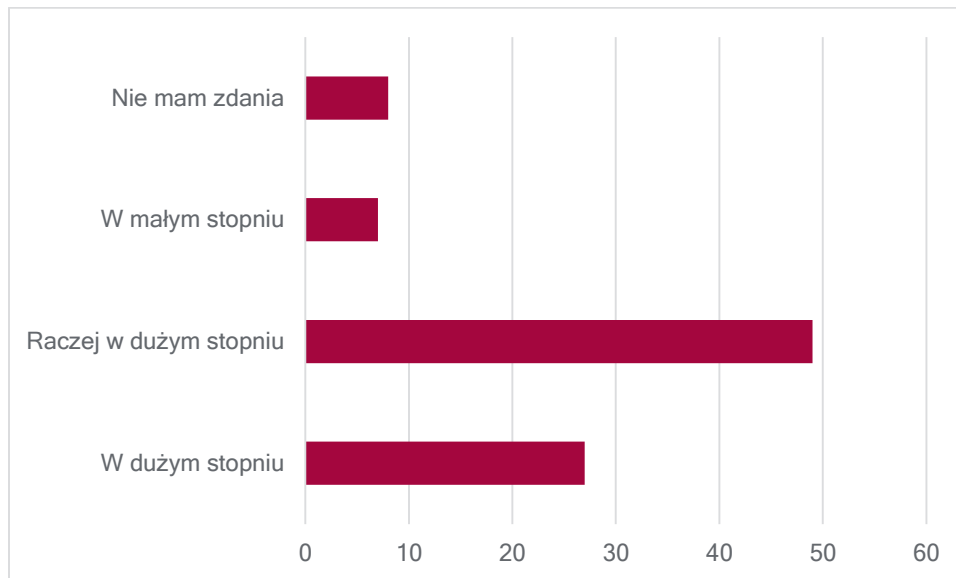
Wykres 18 W jakim stopniu udział w P FIO wpływa na rozwój infrastruktury Pani/Pana organizacji działających w środowisku lokalnym? (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=91)

Większość organizacji pozarządowych na terenie kraju, skupia swoje działania w obrębie powiatów i gmin. Rzadko ich działania realizowane są na terenie całego województwa lub kraju. Wydaje się, że jest to efektem centralnej dywersyfikacji organizacji pozarządowych, które skupiają się w obrębie lokalnych ośrodków. Różne programy wsparcia

oraz programy samorządowe dążą do tworzenia debat czy innych projektów między-terytorialnych o zasięgu co najmniej wojewódzkim. P FIO również znacząco wpływa na rozwój terytorialny organizacji wolontaryjnych. Aż 84% Zleceniobiorców uważa, że P FIO w dużym stopniu przyczyniło się do zwiększenia zasięgu terytorialnego działań (Wykres 19 W jakim stopniu realizacja projektu w ramach P FIO przyczyniła się do zwiększenia zasięgu terytorialnego działań o charakterze wolontariackim?).

Działania Zleceniobiorców w obrębie zwiększenia zasięgu terytorialnego można podzielić na następujące klastry:

- tworzenie grup wolontaryjnych w sąsiednich gminach, powiatach;
- organizacja warsztatów i szkoleń w sąsiednich gminach, powiatach;
- rekrutacja lokalnych influencerów w sąsiednich gminach, powiatach;
- adresowanie programu organizacji w sąsiednich gminach, powiatach;
- współpraca z lokalnymi domami kultury oraz gminami w celu udostępnienia przestrzeni do prac wolontaryjnych.

Wykres 19 W jakim stopniu realizacja projektu w ramach P FIO przyczyniła się do zwiększenia zasięgu terytorialnego działań o charakterze wolontariackim? (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=91)

Podsumowując P FIO aktywnie wspiera rozwój wolontariatu w środowisku lokalnym w sposób bezpośredni i pośredni. Organizacje dzięki środkom P FIO zdolne są adresować problemy lokalne i poszerzać swoją działalność zarówno programowo, jak terytorialnie.

WNIOSKI

- Należy zweryfikować w jaki sposób P FIO może w większym stopniu przyczynić się do rozwoju infrastruktury środowiska lokalnego, która ma znaczny wpływ na przyszłe aktywności i postrzeganie wolontariatu.
- Należy w tym miejscu zweryfikować założenia konkursów i tylko w wyjaśnionych przypadkach zgadzać się na pozycje budżetowe związane z zakupem aktywów trwałych, remontów itp.

VIII. Wpływ P FIO na potencjał partnerstw zawiązywanych przez organizacje wolontaryjne

Zgodnie z zapisami Ustawy z dn. 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i wolontariacie „Organy administracji publicznej prowadzą działalność w sferze zadań publicznych, (...), we współpracy z organizacjami pozarządowymi (...) prowadzącymi, odpowiednio do terytorialnego zakresu działania organów administracji publicznej, działalność pożytku publicznego w zakresie odpowiadającym zadaniom tych organów.” W związku z powyższym współpraca NGO i administracji publicznej jest niejako immanentna dla właściwego zaspokajania potrzeb społecznych. Organizacje pozarządowe, ze względu na charakter działania, codzienną styczność z innymi, odbywanie spotkań w bardziej przyjaznym charakterze niż petent – urzędnik, mają lepszą wiedzę na temat potrzeb koniecznych do realizacji. Dla właściwej współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych należy przestrzegać zasad tożsamyh z art. 5 Ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie: „pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności”. Zawiązywane partnerstwo może prowadzić do realizacji celów publicznych i przybierać formy zarówno finansowe jak i pozafinansowe.

Z informacji GUS „Współpraca organizacji non – profit z innymi podmiotami w 2017 r.”³ stwierdzić można, iż głównymi partnerami NGO jest administracja rządowa, samorządowa bądź jednostki podległe (80,4%). Zawiązywane są również partnerstwa wewnątrzsektorowe (51,8%), rzadziej z podmiotami komercyjnymi (32,5%).

Centrum Rozwoju Społeczno–Gospodarczego w badaniu ewaluacyjnym „Ocena wpływu PO FIO 2009 – 2013 na funkcjonowanie organizacji pozarządowych”⁴ wskazuje, że spośród organizacji, które realizowały projekt w dowolnym obszarze, 58,6% z nich zawiązało partnerstwa. Dominowały partnerstwa z JST (61,1%) oraz innymi organizacjami (50,3%). Organizacje pożytku publicznego mogą współpracować z więcej niż jednym podmiotem. W przytoczonym raporcie GUS współpracę ze wszystkimi trzema sektorami: przedstawicielami administracji publicznej, organizacji non–profit oraz przedsiębiorstwem zadeklarowało 22,5% organizacji, współpracę z instytucjami publicznymi oraz NGO 24,2%. Prowadzenie działań jedynie z instytucjami publicznymi i przedsiębiorstwami deklaruje 7% respondentów, tylko z podmiotami komercyjnymi 1,6%, a z organizacjami non–profit oraz przedsiębiorstwami 1,4%.

Na potrzeby projektów realizowanych w obszarze *Rozwój wolontariatu* partnerstwa publiczno–społeczne zawiązywane były m.in. z:

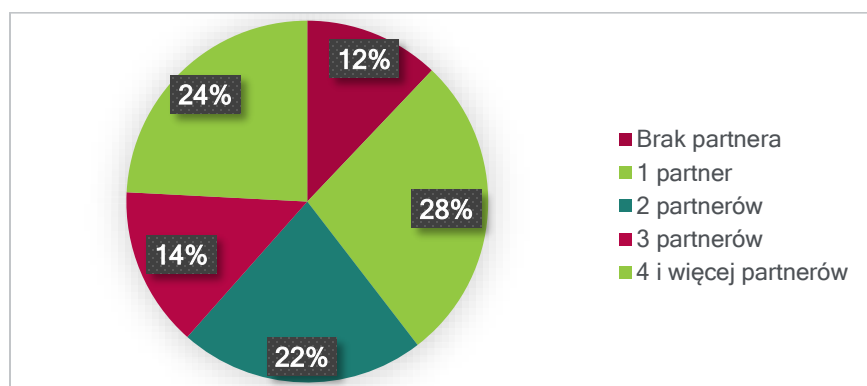
- Urzędem gminy lub miasta,

³http://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5490/9/3/1/wspolpraca_organizacji_non_profit_z_innymi_podmiotami_w_2017.pdf

⁴http://www.ekonomiaspoleczna.gov.pl/download/files/pozytek/PO%20FIO/PO%20FIO%202012/ewaluacja/CRSG_raport_koncowy_ewaluacja_FIO.pdf

- Ośrodkiem pomocy społecznej,
- Szkołą,
- Domem kultury,
- Biblioteką,
- Państwową Szkołą Wyższą,
- Jednostką policji, straży pożarnej, ośrodkiem zdrowia.

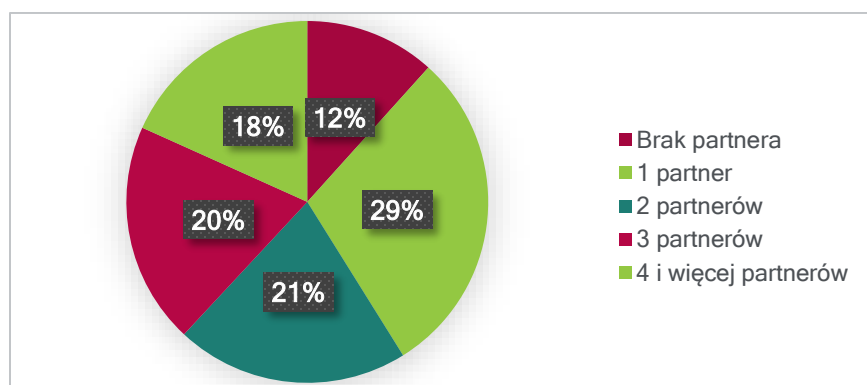
W przeprowadzonym badaniu pytano zleceniobiorców projektów należących do obszaru *Rozwój wolontariatu* o ilość partnerstw zawiązywanych na potrzeby realizacji projektu. Aż 88% projektów było realizowany w partnerstwach. Liczba ta jest wyższa od średnich danych przedstawionych przez GUS jak i w raporcie ewaluacyjnym z lat 2009 – 2013. Ilość zawiązywanych partnerstw była w projektach różnorodna. Wśród złożonych wniosków dominowały projekty, w których zawiązano 1 partnerstwo (28%), kolejno plasują się projekty o znacznej liczbie partnerstw wynoszącej 4 lub więcej (24%). W badaniu udział wzięło niewiele mniej projektów, które posiadały 2 partnerów (22%) lub 3 (14%).

Wykres 20 Ilość partnerstw zawiązywanych w celu realizacji projektu (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=91)

Współpraca przy realizacji projektu i zawiązywanie partnerstw jest możliwe w każdym z sześciu obszarów, w których można realizować projekty:

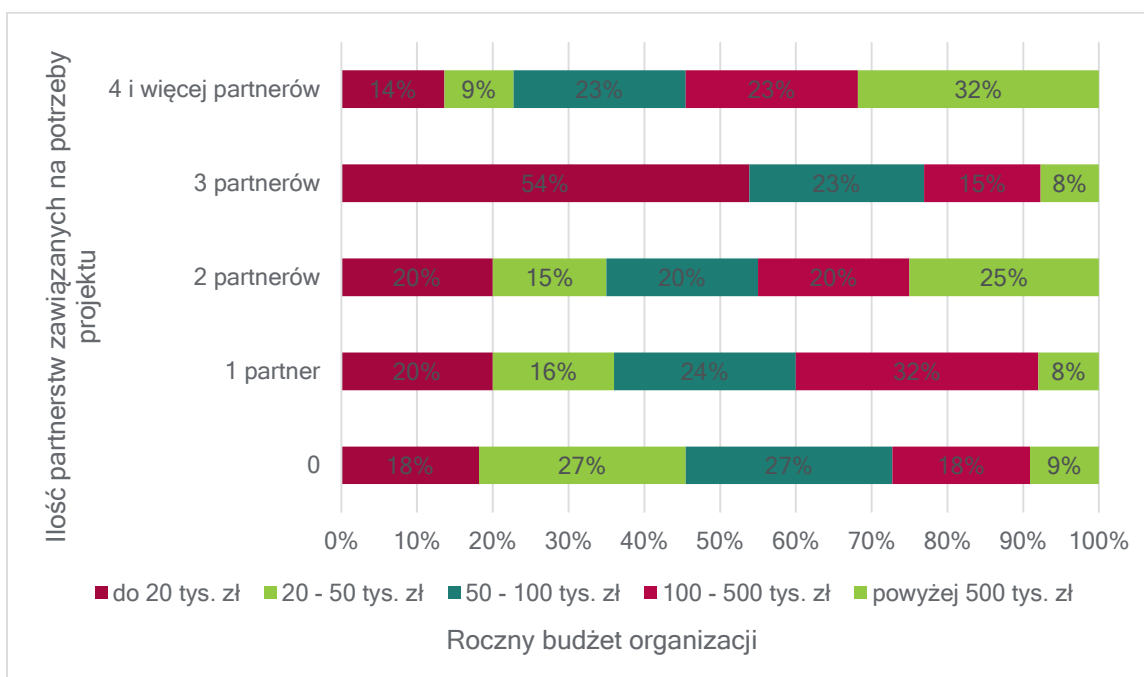
partycypacja publiczna, kontrola obywatelska, rozwój wolontariatu, rozwój think – thanków obywatelskich, edukacja obywatelska w tym edukacja historyczna i realizowana w formach uniwersytetów ludowych, rozwój instytucjonalny organizacji, w tym tworzenie porozumień, organizacji parasolowych, federacji itp. Przeprowadzono drugą ankietę CAWI, by sprawdzić jak plasują się wyniki dotyczące obszaru *Rozwój wolontariatu* na tle projektów w pozostałych obszarach. Na poniższym wykresie widać różnice w porównaniu z poprzednim wykresem. O ile liczebność partnerstw, w skład których wchodzi 1 lub dwóch partnerów, zmieniła się o 1 procent, o tyle znaczną różnicę widać przy projektach, w realizację których włączono 3 partnerów (o 6% więcej niż w obszarze *Rozwój wolontariatu*) i 4 partnerów (o 6% mniej niż w obszarze *Rozwój wolontariatu*).

Wykres 21 Ilość partnerstw zawiązywanych w celu realizacji projektów we wszystkich obszarach programu FIO (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=91)

Z otrzymanych wyników można wyciągnąć wnioski, iż zarówno projekty realizowane w obszarze *Rozwój wolontariatu*, jak i w pozostałych obszarach, przyczyniają się do zawiązywania partnerstw. W obydwu przypadkach 88% badanych wskazało realizację projektu z partnerem. Patrząc na dane GUS (12,9% organizacji nie zawiązuje partnerstw) można

stwierdzić, że realizacja projektów przez organizację non – profit w ramach P FIO w obszarze *Rozwój wolontariatu* jest przybliżona do całego kraju. Organizacje dysponujące większym budżetem, często mają kompetencje umożliwiające sprawne i trafne pod względem oceny przygotowanie wniosku. Doświadczenie kadry rozwija się proporcjonalnie do ilości złożonych wniosków i zrealizowanych projektów. Organizacje non – profit dysponujące budżetem powyżej 500 tys. zł zawiązują stosunkowo najwięcej partnerstw, w których obecnych jest 4 lub więcej partnerów (32%). Interesujący jest fakt, że organizacje dysponujące budżetem do 20 tys. złotych zawierają najwięcej partnerstw, w których obecnych jest 3 partnerów (54%). W przypadku NGO posiadających budżety do 20 – 50 tys. zł często nie było partnerów (27%) bądź pojawiał się 1 partner (16%) lub 2 (15%). Zleceniobiorcy posiadający budżety od 50 – 100 tys. zł zazwyczaj realizują projekty samodzielnie (27%). Należy jednak nadmienić, że w przypadku tej grupy różnice pomiędzy ilością partnerów obecnych w projekcie nie przekraczają 4%. Organizacje dysponujące budżetem 100 – 500 tys. zł zazwyczaj posiadają przynajmniej 1 partnera w projekcie (32%).

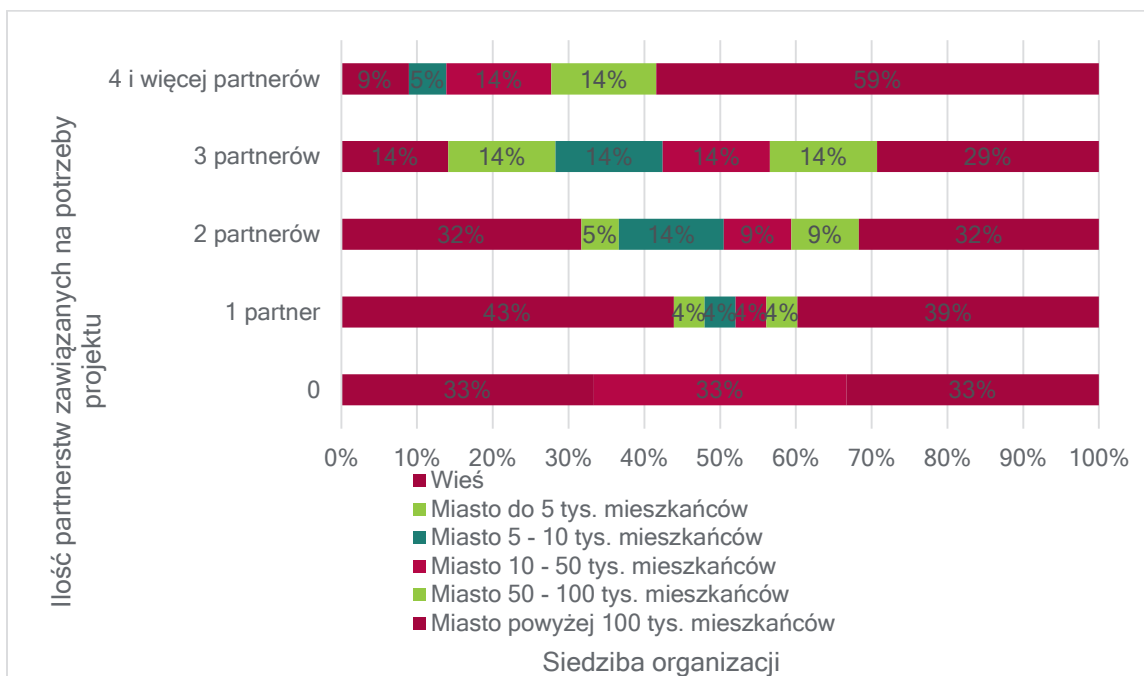

Wykres 22 Procentowy udział zawiązywanych partnerstw w zależności od rocznego budżetu organizacji realizującej projekt w obszarze Rozwój wolontariatu (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=91)

Partnerstwa są zawiązywane bez względu na miejsce zarejestrowania organizacji. Ankietowani mieli za zadanie wskazać na jakim obszarze jest zarejestrowany ich podmiot. Na wsiach oraz w mniejszych miasteczkach dominują partnerstwa zawiązywane z okolicznymi szkołami, sołectwami, urzędami gminy, bądź miasta. W większych miastach organizacje współpracują z instytucjami o większym zasięgu i profesjonalizacji działań, takimi jak np. kuratorium oświaty, przedsiębiorstwa, jednostki zdrowia, organizacje międzynarodowe itp.

W obszarach wiejskich blisko 1/3 projektów była realizowana bez podjęcia współpracy z innym podmiotem. Zleceniobiorca posiadający swoją siedzibę w obszarze wiejskim, który zdecydował się realizować projekt z innymi organizacjami, zazwyczaj angażował 1 partnera (43%), bądź 2 (32%). W miastach, których ludność przekracza 50 tys. mieszkańców wszystkie realizowane projekty posiadały przynajmniej 1 partnera, częściej jednak 2 lub 3. Projekty z najliczniejszymi partnerstwami zazwyczaj

realizowane były w dużych miastach zamieszkiwanych przez liczbę mieszkańców przekraczającą 100 tys. osób (59%).

Wykres 23 Procentowy udział zawiązywanych partnerstw w zależności od siedziby organizacji realizującej projekt w obszarze Rozwój wolontariatu (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=91)

Aktywność organizacji pozarządowych często obejmuje zarówno zasięg osobowy, jak terytorialny. Wśród projektów pojawiały się działania typu festyn, organizacja wieczorku patriotycznego, obchody świąt, turnieje sportowe. W ich przypadku zaangażowanie społeczności zamieszkującej dany teren jest znacznie prostsze i pozwala na włączenie większej ilości osób, niż np. przy projektach szkoleniowych, zakończonych wyjazdem. W przypadku tych drugich wolontariusze nabywają kompetencji, dzięki którym wolontariat może rozwijać się dalej.

Wśród nawiązanych partnerstw w zależności od zasięgu terytorialnego działań, uwagę przykuwa informacja, że ponad połowa organizacji działających na szczeblu województwa nie zawiązała partnerstwa na potrzeby projektu (55%). Partnerstwa z 1 innym podmiotem są zazwyczaj zawiązywane przez organizacje działające na terenie miejscowości,

dzielnicy bądź gminy. Organizacje zawiązujące co najmniej 4 partnerstwa bądź więcej działają zazwyczaj na szczeblu wojewódzkim (32%) lub powiatowym ex aequo z ogólnokrajowym (27%). Organizacje działające na terenie całego kraju najchętniej zawiązują partnerstwa z dwoma podmiotami (35%).

Wykres 24 Procentowy udział zawiązywanych partnerstw w zależności od zasięgu terytorialnego działań organizacji realizującej projekt w obszarze Rozwój wolontariatu (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=91)

Badanie IDI rozszerzyło informacje na temat współpracy pomiędzy zleceniobiorcami, a innymi podmiotami. Po rozpoczęciu współpracy

„Pomoc w problemowych sytuacjach, wspólna organizacja wydarzeń, wyjazdów. Pomoc osobom w przypadku siły wyższej, gdy wynikła sytuacja problemowa. Te miejscowości leżą nad rzeką Odrą i tam bywają powodzie, więc pomoc jest cały czas kontynuowana.”, (IDI)

„W większości przypadków, jak już nawiązujemy współpracę, to i my jesteśmy z niej zadowoleni i te inne podmioty, więc zarówno z Miastem, jak i ze szkołami szczególnie po takim edukacyjnym projekcie działania będą kontynuowane. Szczególnie, że szkoły zanotowały wzrost aktywności samorządów szkolnych, wzrost kompetencji wśród ich członków więc będą chętnie dalej współpracować...”, (IDI)

podczas projektu realizowanego w ramach P FIO współpraca jest kontynuowana w różnego rodzaju sytuacjach.

Pozytywna realizacja projektu, zazwyczaj w mniejszych miejscowościach, skutkuje przekazywaniem wiedzy dotyczącej pisania projektu pomiędzy innymi osobami oraz organizacjami.

„Zgłasza się dużo chętnych osób, które chcą korzystać z naszych doświadczeń, uczyć się pisać projekty.”, (IDI)

Partnerstwa zazwyczaj zawiązywano w celach promocyjnych, bądź by pomóc w zebraniu osób, które mogłyby skorzystać z realizacji projektu w różnoraki sposób poprzez udział w: zajęciach gimnastyki, wykładach tematycznych, szkoleniach z pierwszej pomocy, zajęciach muzycznych, zajęciach plastycznych:

W mniejszych organizacjach, głównie opierających się o społeczną pracę członków ze względów przeznaczania czasu na najistotniejsze kwestie, a także by maksymalnie pomóc społeczności, zawiązywane są partnerstwa nieformalne.

„(...) głównie promocja działań i kierowanie do nas ludzi zainteresowanych. Pomoc w dotarciu do beneficjentów.”, (IDI)

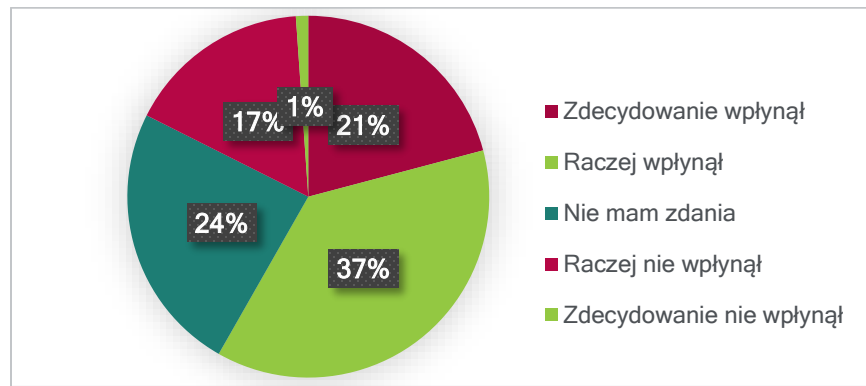
„(...) społecznie prowadzimy to wszystko, absolutnie społecznie, więc nie staramy się o to, żeby dołożyć sobie tej roboty papierkowej. Proszę mnie źle nie zrozumieć, ale jeśli społecznie poświęcam ok. 3 - 4 godzin codziennie, to nie chcę sobie niczego dokładać.”, (IDI)

Brakuje jasnych zapisów, które ułatwią współpracę z jednostek administracyjnych z NGO.

„Występują problemy natury formalno-prawnej przy nawiązywaniu współpracy w JST /publiczno-prawnymi, bo wielokrotnie usłyszeliśmy: TAK , popieramy, jesteśmy z wami, macie wolną drogę; ale pisemne unormowania zakresu działania.... i tej wolnej drogi... stało się problematyczne.” (CATI)

W raporcie z badania ewaluacyjnego programu FIO z lat 2009 – 20135 respondenci wskazywali, że niechętnie podejmowali współpracę z administracją publiczną, ponieważ: organizacje nie miały wiedzy na temat procedur obowiązujących tamże, realizowany projekt w niewielkim stopniu dotyczył jednostki, samorządy nie były zainteresowane współpracą, administracja publiczna nie posiadała środków, nie znaleziono wspólnego podłoża dla podejmowanej współpracy.

Udział w projekcie wolontariackim realizowanym ze środków programu FIO w latach 2014 – 2018 wpłynął na pokonanie wcześniejszych barier pomiędzy organizacją non – profit a jednostką samorządu terytorialnego. W przypadku 21% odpowiedzi ankietowanych, wpływ został oceniony jako zdecydowanie pozytywny, a 37% jako pozytywny. 24% ankietowanych nie miało zdania.

Wykres 25 W jaki sposób udział w projektach wolontariackich realizowanych z P FIO wpłynął na pokonanie wcześniejszych barier w nawiązywaniu współpracy pomiędzy JST i organizacjami pozarządowymi? (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n-91)

WNIOSKI:

- Brakuje zapisów prawnych warunkujących w przejrzysty sposób relacje, prawa i obowiązki pomiędzy JST a NGO
- NGO zawiązują najchętniej partnerstwa z przedstawicielami jednostek administracyjnych, kolejno z innymi organizacjami pozarządowymi, finalnie z przedsiębiorcami
- Współpraca po zakończeniu projektu realizowanego z P FIO jest dalej kontynuowana
- Ilość zawiązywanych partnerstw jest różna w zależności od zasięgu działania, siedziby i budżetu organizacji
- Mniejsze organizacje zazwyczaj zawiązują partnerstwa nieformalne

IX. Realizacja projektu P FIO w obszarze wolontariatu, a pozyskiwanie kompetencji pożądanych na rynku pracy

Z roku na rok dynamika rynku pracy spada. Mimo faktu, iż w 2018 mieliśmy rekordowo niskie bezrobocie w kraju, w dalszym ciągu zauważalny jest bardzo wysoki popyt na pracownika. Największym problemem firm, które rekrutują pracowników jest to, że kwalifikacje pracowników coraz gorzej korelują z wymaganiami przedsiębiorców. Jest to spowodowane kilkoma czynnikami, ale jednym z najważniejszych jest fakt, że Polacy nie chcą podnosić kompetencji. Według raportu Eurostatu⁶, zaledwie 4% aktywnych pracowników brało udział w szkoleniu, lub kształceniu podnoszącym kwalifikacje zawodowe.

Jednakże, coraz większe znaczenie na rynku pracy mają kompetencje miękkie pracowników, aniżeli ich kompetencje twarde. Według raportu⁷ Deloitte w 2018 roku fundamentalnymi kompetencjami miękkimi poszukiwanymi u pracowników były:

- kreatywność
- przywództwo
- umiejętność zarządzania
- zarządzanie ryzykiem
- elastyczność
- przedsiębiorczość

⁶ Eurostat Raport 2016r.

⁷ Deloitte, Randstad; Trendy HR 2018 Czas odpowiedzialnych firm

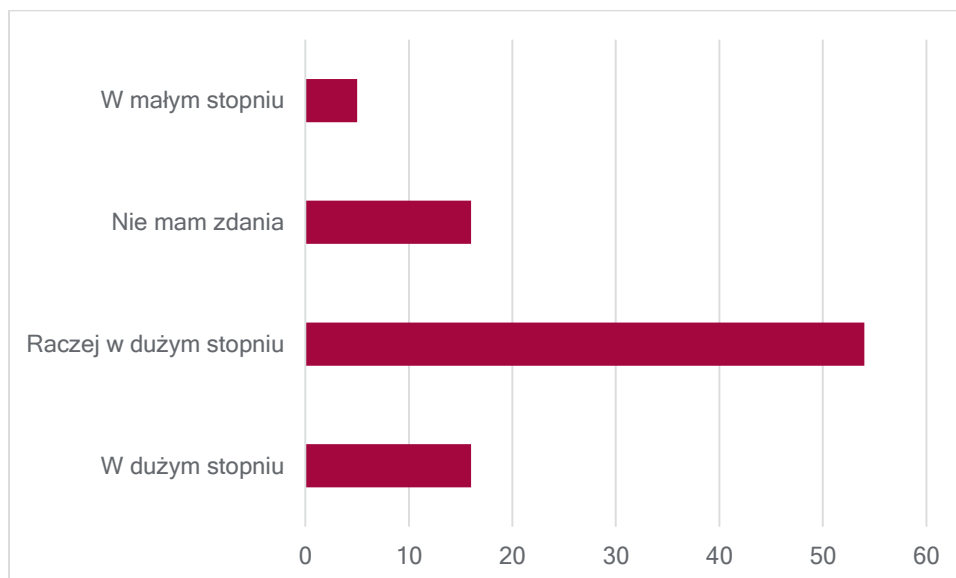
- szybkość uczenia się

W prowadzonej ewaluacji zostały przeanalizowane projekty pod względem istotności wpływu wolontariatu i programu P FIO na podnoszenie kompetencji rynkowych potencjalnych kandydatów na rynku pracy. Najważniejszymi obszarami, które zostały zaadresowane przez Zleceniobiorców w obrębie podnoszenia kompetencji były:

- zarządzanie zasobami ludzkimi
- public relations
- marketing
- zarządzanie projektami

Zarządzanie zasobami ludzkimi najczęściej obejmuje procesy rekrutacji, on-boardingu nowych pracowników, wynagradzania, rozwoju, motywowania i oceny pracowników. Powyższe aspekty są adresowane w podobny sposób w organizacjach pozarządowych, które skupiają się na rozwoju wolontariatu. Budowanie zespołów, bądź też grup wolontaryjnych, rekrutacja nowych wolontariuszy, motywowanie, angażowanie oraz monitorowanie prac odbywa się w podobny sposób jak w przedsiębiorstwach. Powyższe działania mają za zadanie wspierać wśród organizacji pozarządowych rozwój odpowiednich kompetencji dla potencjalnych liderów oraz wspieranie wolontariuszy w rozwijaniu umiejętności związanych z procesami rekrutacyjnymi oraz kreowaniem indywidualnej, silnej pozycji na rynku pracy. Proces ten wspiera dodatkowo rozwój kompetencji przywódczych wśród struktur organizacji. Aż 77% Zleceniobiorców uważa, że P FIO stymuluje wprowadzanie nowych metod w organizacji w obszarze zarządzania zasobami ludzkimi (Wykres 26 W jakim stopniu realizacja projektów wolontaryjnych w ramach P FIO

stymuluje wprowadzanie nowych metod w Pani/Pana organizacji w obszarze ZARZĄDZANIA ZASOBAMI LUDZKIMI?). Pokazuje to jak bardzo organizacje non-profit kształtują przyszłych liderów oraz stymulują różne trendy i procesy HRowe na rynku.

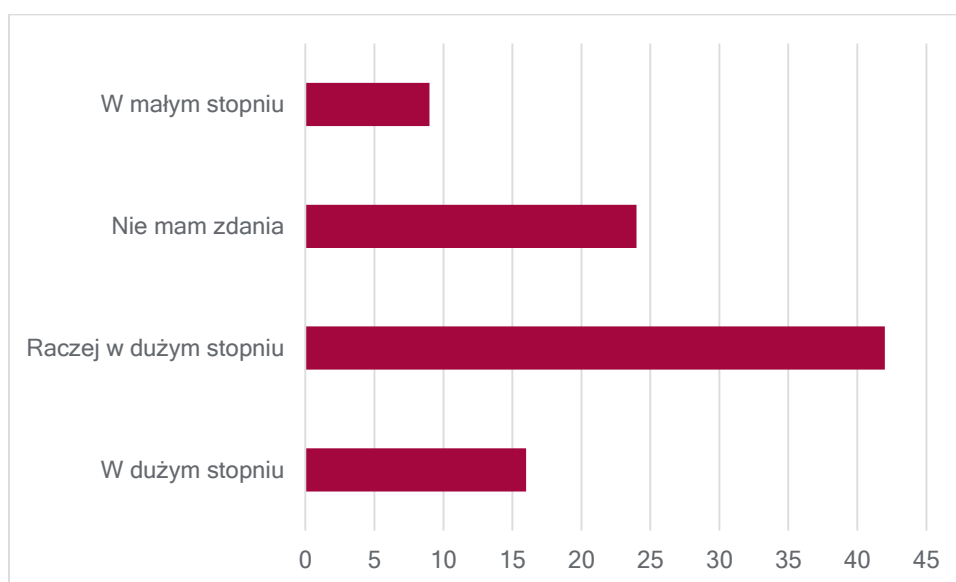
Wykres 26 W jakim stopniu realizacja projektów wolontaryjnych w ramach P FIO stymuluje wprowadzanie nowych metod w Pani/Pana organizacji w obszarze ZARZĄDZANIA ZASOBAMI LUDZKIMI? (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=91)

Rynek pracy w branży public relations przechodzi zauważalną metamorfozę, która również wynika z obecnie istniejącego rynku pracownika. Dobry PR-owiec w swojej pracy musi wykazywać się umiejętnościami interpersonalnymi, do których należą:

- komunikatywność,
- otwartość na ludzi,
- intuicyjność,
- umiejętność prezentacji,
- swoboda w nawiązywaniu kontaktów.

Wiele z tych kompetencji jest rozwijane nie-bezpośrednio w organizacjach wolontaryjnych z uwagi na konieczność nawiązywania relacji, partnerstw

oraz budowania komunikacji z wolontariuszami i środowiskiem lokalnym. Wiele tych kompetencji będzie nabywana jedynie w obrębie osób, które w strukturach są odpowiedzialne za strategiczne działania. Aż 63% Zleceniobiorców uważa że P FIO stymuluje wprowadzanie nowych metod w organizacji w obszarze public relations (Wykres 27 W jakim stopniu realizacja projektów wolontaryjnych w ramach P FIO stymuluje wprowadzanie nowych metod w Pani/Pana organizacji w obszarze PUBLIC RELATIONS?). Wynika z tego, że należałoby coraz bardziej spłaszczać struktury organizacyjne, tak aby umożliwić rozwój wskazywanych kompetencji coraz większej liczbie osób.

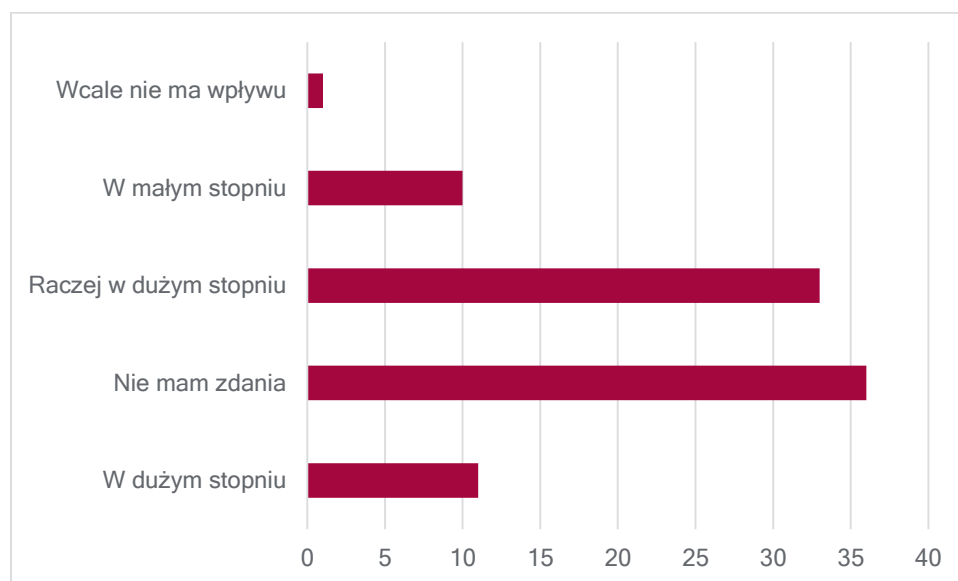
Wykres 27 W jakim stopniu realizacja projektów wolontaryjnych w ramach P FIO stymuluje wprowadzanie nowych metod w Pani/Pana organizacji w obszarze PUBLIC RELATIONS? (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=91)

Trendy ostatnich lat wskazują, że kompetencje w szeroko rozumianym marketingu ewoluowały i najważniejszymi aspektami na rynku pracy są obecnie: content marketing, storytelling oraz budowanie strategii komunikacji na rynku. Są to elementy ważne również z punktu widzenia przydatności organizacji pozarządowych. Niestety, wiele organizacji nie adresuje nowoczesnych form dotarcia i kanałów dystrybucji informacji do

środowiska lokalnego, wolontariuszy, partnerów. Jedynie 48% Zleceniobiorców stwierdza że FIO stymuluje wprowadzanie nowych metod w obszarze marketingu (Wykres 28 W jakim stopniu realizacja projektów wolontaryjnych w ramach P FIO stymuluje wprowadzanie nowych metod w Pani/Pana organizacji w obszarze MARKETINGU?). Powyższe wnioski poprzedzają dwie przesłanki:

- niewiedza na temat nowych form marketingu, a jedynie skupianie się na tradycyjnej formie przekazu informacji (plakaty, broszurki, etc.), która nie spełnia już swoich zadań we współczesnej rzeczywistości;
- ograniczenia budżetowe i formalne konkursu na wydatkowanie w ramach komunikacji projektu.

W przyszłych edycjach konkursu, należałoby stworzyć „Marketing Playbook” z udokumentowanymi istotnymi formami wsparcia przekazu informacyjnego oraz wskazać odpowiednie możliwości wspierania procesu komunikacji. Istotne jest, by ten proces miał jak największe dotarcie z uwagi na adresowany społeczny problem wykluczenia oraz obecność osób w wirtualnym przekazie internetowym.

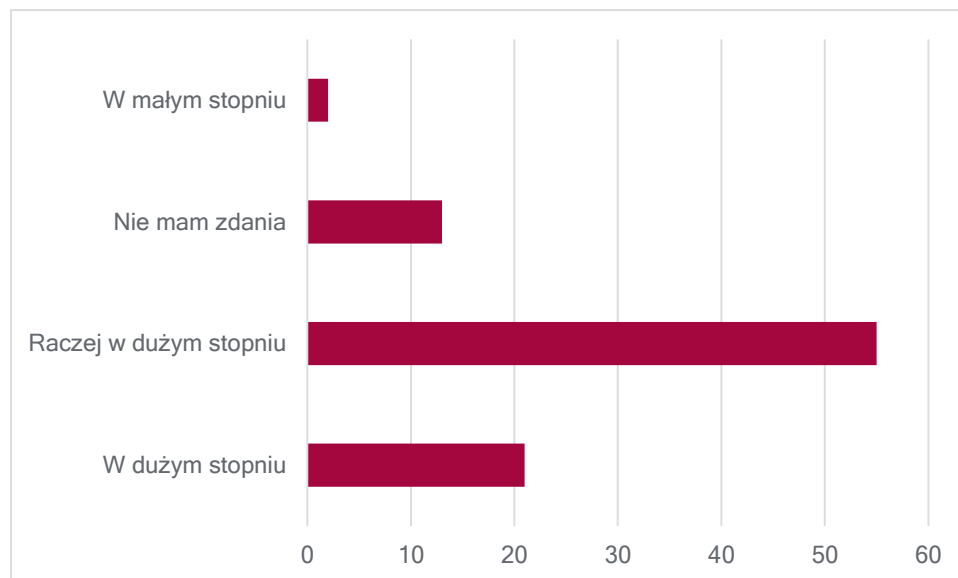

Wykres 28 W jakim stopniu realizacja projektów wolontaryjnych w ramach P FIO stymuluje wprowadzanie nowych metod w Pani/Pana organizacji w obszarze MARKETINGU? (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=91)

Od wielu lat istotne znaczenie na powodzenie różnorodnych projektów ma system zarządzania projektami. Na przestrzeni ostatnich lat pojawiło się wiele frameworków i metodologii zarządzania, które wspierają zespoły w dostarczaniu kluczowych dla realizowania określonych celów wartości. Przykładem są metody zwinne zarządzania projektami (ang. agile methodologies), które w elastyczny sposób pokazują jak niezmienny zakres i budżet, może być modelowany w procesie realizacji projektu. Rynek pracy niezależnie od sektora wymaga precyzyjnego zarządzania projektami celem wykorzystania w efektywny sposób budżetu i zasobów potrzebnych do realizacji określonych zadań.

Projekty wolontaryjne również wymagają używania wspomnianych metodologii z uwagi na duże zasoby projektowe oraz finansowe. Zleceniobiorcy P FIO, również to potwierdzają – 84% badanych organizacji stwierdza, że realizacja projektów wolontaryjnych w P FIO stymuluje wprowadzanie nowych metod w organizacji w obszarze zarządzania projektami (Wykres 29 W jakim stopniu realizacja projektów

wolontaryjnych w ramach P FIO stymuluje wprowadzanie nowych metod w Pani/Pana organizacji w obszarze ZARZĄDZANIA PROJEKTAMI?).

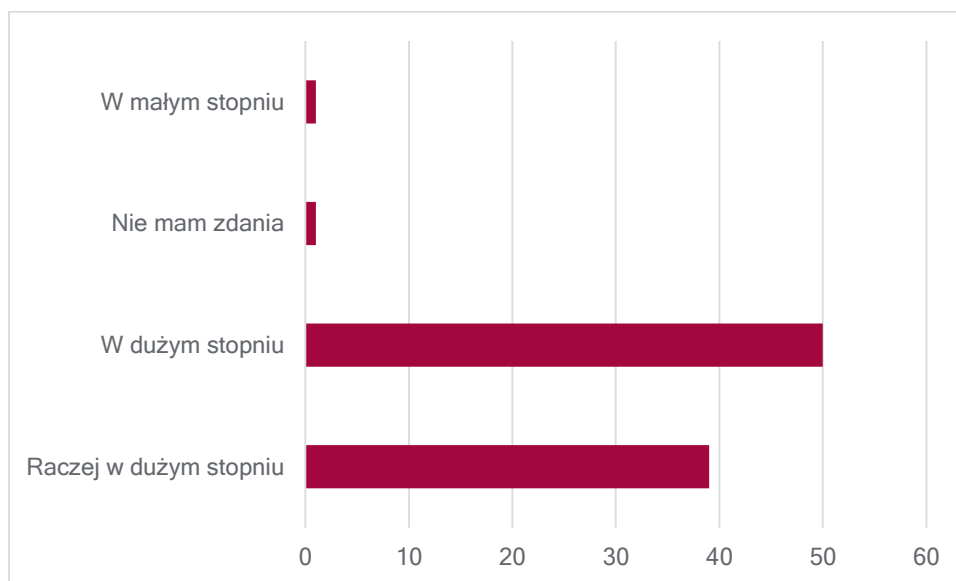

Wykres 29 W jakim stopniu realizacja projektów wolontaryjnych w ramach P FIO stymuluje wprowadzanie nowych metod w Pani/Pana organizacji w obszarze ZARZĄDZANIA PROJEKTAMI? (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=91)

Podsumowując P FIO ogromnie przyczynia się do pozyskiwania nowych kompetencji przez wolontariuszy oraz struktury organizacyjne. Trendy rynkowe pokazują, że istotnym elementem są umiejętności miękkie, a w szczególności predyspozycje do bycia przywódcą, liderem, osobą komunikatywną.

Aż 97% Zleceniobiorców uważa, że P FIO przyczynił się do pozyskania nowych kompetencji uznanych przez wolontariuszy za istotne w dalszej karierze zawodowej, a 77% beneficjentów końcowych potwierdza ocenę grantodawców (Wykres 30 W jakim stopniu czynny udział w wolontariacie realizowanym w ramach P FIO przyczynił się do pozyskania nowych kompetencji uznanych przez wolontariuszy za istotne w dalszej karierze zawodowej? oraz Wykres 31 W jakim stopniu czynny udział w wolontariacie realizowanym w ramach P FIO przyczynił się do pozyskania nowych kompetencji istotnych w dalszej karierze zawodowej?). W ten sposób budujemy społeczeństwo otwarte, gotowe do podejmowania

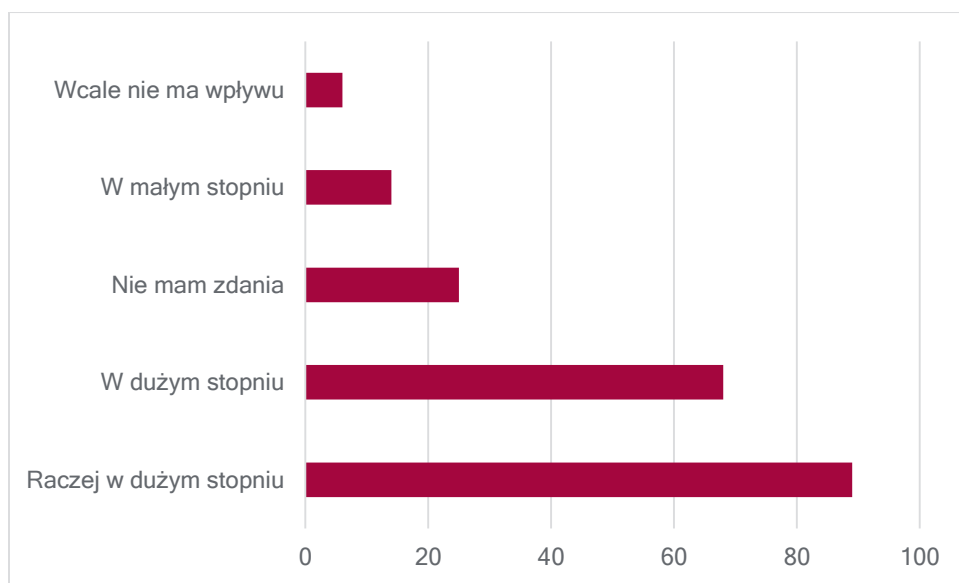
kluczowych decyzji w sektorze biznesowym, który wymaga wielu nowych i kreatywnych modeli aktywności pracowniczych. Jednakże należy zwrócić uwagę na wszystkie kompetencje, jakich należy nauczać, w szczególności tych komunikacyjnych i technologicznych.

Wykres 30 W jakim stopniu czynny udział w wolontariacie realizowanym w ramach P FIO przyczynił się do pozyskania nowych kompetencji uznanych przez wolontariuszy za istotne w dalszej karierze zawodowej? (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=91)

„U nas mamy to rozwiązane systemowo, technicznie. Ponieważ przy każdym zadaniu, które organizacja zamieszcza na naszej platformie jest taka sekcja, w której można zaznaczyć czego wolontariusz nauczy się, kiedy będzie wykonywał to zadanie. Więc każdy wolontariusz wykonujący zadanie, od razu wie czego się nauczy i później może prosić o referencje. I my takie referencje wystawiamy i wyszczególniamy w nich czego się nauczył”. (IDI)

„Nabyłam umiejętność posługiwania się komputerem, posługiwania się generatorem, pisanie w generatorze. Na pewno pozyskałam umiejętności komunikacji, nabrałam takiej większej pewności siebie, ponieważ zdobyłam wiedzę, mogłam się wykazać informacją publiczną, przekazywaniem tych informacji, a więc taka odwaga w kontaktach międzyludzkich, odwaga przed publicznym wystąpieniem. Samo prowadzenie dokumentacji: skrupulatność, sumienność, samo przychodzenie do tej pracy, drukowanie, pisanie, w pewien sposób to pobudziło też kreatywność moją i tutaj koleżanek, które ze mną to robiły, że mogliśmy i napisać i przeprowadzić.” (IDI)

Wykres 31 W jakim stopniu czynny udział w wolontariacie realizowanym w ramach P FIO przyczynił się do pozyskania nowych kompetencji istotnych w dalszej karierze zawodowej? (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=197)

WNIOSKI

- Należy się zastanowić nad stworzeniem na dalsze edycje P FIO „Marketing Playbook” z udokumentowanymi istotnymi formami wsparcia przekazu informacyjnego oraz wskazać odpowiednie możliwości wspierania procesu komunikacji

X. Realizacja wolontariatu w ramach P FIO a rozwój osobisty

Konieczność rozwoju osobistego, np. w obszarach komunikacji, czy dostrzeżenia problemów innych w kulturze przesiąkniętej konsumpcjonizmem i komercją, szczególnie u osób młodszych, została zauważona przez osoby starsze, składające wniosek i realizujące projekt.

„(...) potrzeba otwierania się na innych jest dziś bardzo ważna. Młodzież jest zamknięta w sobie. Wszyscy obserwują, że jak młodzi usiądą razem to każdy weźmie telefon i będą się komunikować przez telefon (...) Uwrażliwiamy młodych ludzi, że nie żyją tylko dla siebie, nie mogą się zamykać w sobie, ale mają być w sposób bezinteresowny otwarci na innych. Młodzi patrzą - co ja z tego będę miał, patrzą na showbiznes, piłkarzy, widzą finanse. I to niszczy młodych ludzi, bo nie są bezinteresowni.”, (IDI)

W raporcie PwC⁸ wskazano kapitał społeczny oraz kapitał ludzki jako pola, w którym muszą następować zmiany konieczne, by następował rozwój Polski.

W dokumentach Unii Europejskiej, kompetencje społeczne i obywatelskie, inicjatywność, a także świadomość i ekspansja kulturalna⁹ zostały wymienione jako kluczowe w procesie samorealizacji i rozwoju osobistego, aktywnego uczestnictwa w życiu publicznym, integracji społecznej oraz zatrudnienia. Posiadanie ich przez obywateli będzie istotne w całym okresie ich życia i będzie przyczyniało się do rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.

⁸https://www.pwc.pl/pl/doradztwo-csr/wizja-2050/assets/broszura_wizja_2050_pl_innowacje_spoleczne_podsumowanie.pdf

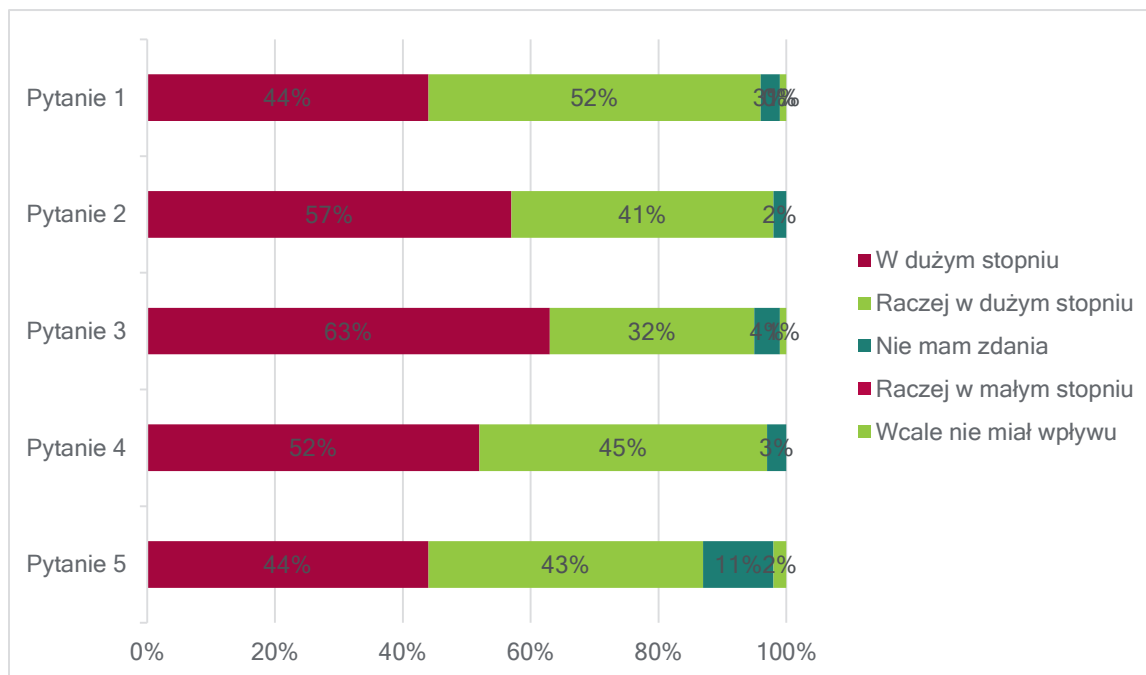
⁹<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006H0962&qid=1548422379267&from=PL>

Zleceńbiorcy projektów zostali zapytani w jakim stopniu czynny udział w działaniach wolontaryjnych realizowanych w ramach projektów finansowanych z P FIO przyczynił się do:

- pozyskania kompetencji uznanych przez wolontariuszy jako istotne w życiu publicznym,
- zwiększenia świadomości wobec potrzeb i problemów innych ludzi,
- zdobycia doświadczenia w osobistego w komunikacji interpersonalnej,
- rozwoju kultury osobistej uczestników,
- dalszego samorozwoju uczestników.

Zleceńbiorcy obszaru *Rozwój wolontariatu* niemalże jednogłośnie, bo aż w 96% przyznali, iż czynny udział w wolontariacie realizowanym ze środków P FIO przyczynił się do pozyskania kompetencji, które wolontariusze uznali za istotne w życiu publicznym. Zdecydowana mniejszość badanych nie miała zdania (3%) bądź przyznała, że realizacja projektu nie wsparła wolontariuszy w pozyskaniu umiejętności istotnych społecznie (1%). Zgodnie z powyższym należy uznać, iż P FIO pozytywnie wpływa na możliwość zdobywania doświadczenia w komunikacji; aż 57% osób wskazało, iż udział w projekcie wpływa w dużym stopniu, natomiast 41%, że raczej w dużym stopniu. Pożyteczny udział został również dostrzeżony w kwestiach zwiększenia świadomości wobec potrzeb i problemów innych ludzi. Aż 63% badanych wskazało na pozytywny wpływ udziału w działaniach wolontaryjnych na zwiększenie świadomości w tym sektorze, a 32% odpowiedziało, że było to raczej w dużym stopniu. Udział w projektach wolontaryjnych realizowanych ze środków P FIO przyczynia się również w dużym stopniu do budowania świadomości w kwestii

dalszego samorozwoju uczestników (97%). Projekty FIO przyczyniają się również do rozwoju kultury osobistej, co wskazało aż 87% badanych.

Wykres 32 Czynny udział w wolontariacie a rozwój osobisty w opinii zleceniobiorców. (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=91)

Pytanie 1: W jakim stopniu czynny udział w wolontariacie realizowanym w ramach P FIO przyczynił się do pozyskania kompetencji uznanych przez wolontariuszy za istotne w życiu publicznym?

Pytanie 2: W jakim stopniu czynny udział w działaniach wolontaryjnych podejmowanych w ramach P FIO przyczynił się do zdobycia doświadczenia osobistego w komunikacji interpersonalnej?

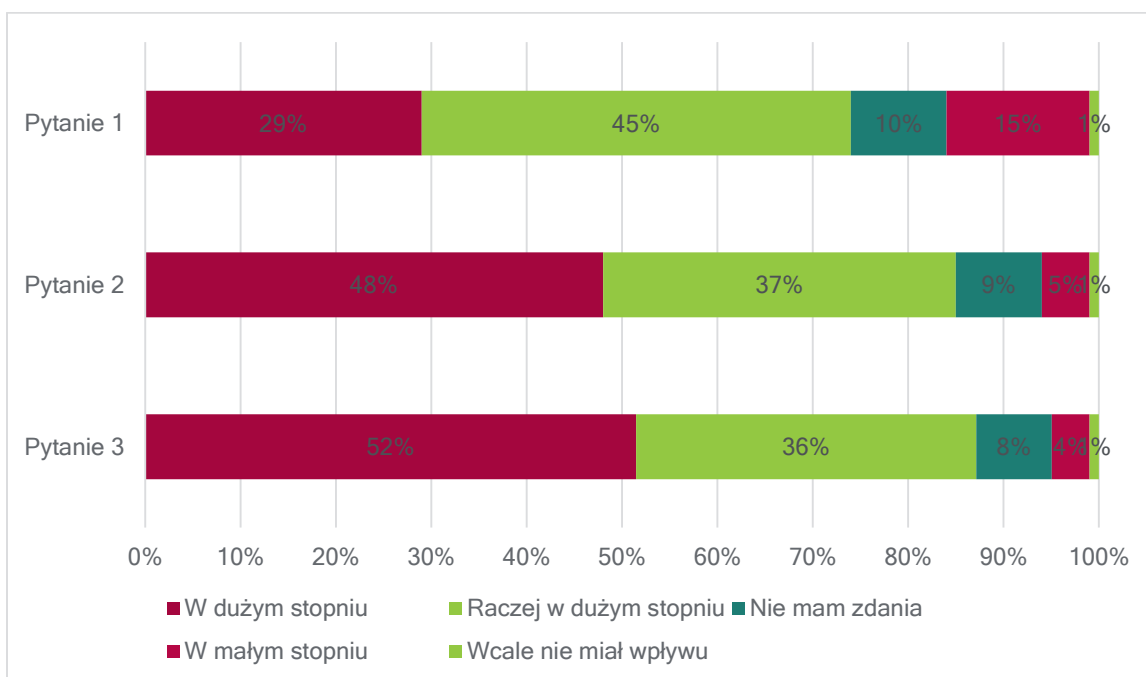
Pytanie 3: W jakim stopniu czynny udział w działaniach wolontaryjnych podejmowanych w ramach P FIO przyczynił się do zwiększenia świadomości wobec potrzeb i problemów innych ludzi?

Pytanie 4: W jakim stopniu czynny udział w działaniach wolontaryjnych podejmowanych w ramach P FIO przyczynił się do dalszego samorozwoju uczestników?

Pytanie 5: W jakim stopniu czynny udział w działaniach wolontaryjnych podejmowanych w ramach P FIO przyczynił się do rozwoju kultury osobistej uczestników?

Istotą projektów jest wsparcie lokalnej społeczności w rozwiązaniu pewnego problemu. Realizowane projekty są odpowiedzią na zidentyfikowane problemy, stąd zapytano również beneficjentów projektów obszaru *Rozwój wolontariatu*, jak postrzegają możliwość nabycia kompetencji społecznych związanych z udziałem w projekcie.

Wyniki nie są zaskakujące, ale różnią się nieco od odpowiedzi zleceniobiorców. O ile zdaniem wolontariuszy czynny udział w wolontariacie przyczynił się (74%) do pozyskania istotnych kompetencji w życiu publicznym, o tyle sumaryczny udział (16%) odpowiedzi w małym stopniu (15%), bądź wcale (1%) był większy. Beneficjenci w znacznej większości wyrazili opinię, iż udział w działaniach wolontaryjnych przyczynił się do zdobycia doświadczenia w komunikacji interpersonalnej w dużym (48%), bądź raczej w dużym stopniu (37%). O tyle sumaryczna wartość pozytywnego wpływu (85%), jest niższa od odpowiedzi zleceniobiorców (98%). W tej dziedzinie kompetencji społecznych również pojawiły się odpowiedzi wskazujące, że projekt w małym stopniu (5%), bądź wcale (1%) nie przyczynił się do zdobycia doświadczenia na polu komunikacji. Odpowiedzi beneficjentów w aspekcie pozytywnego wpływu działań wolontariackich na zwiększenie świadomości wobec potrzeb innych (88%), były niższe o 8% w stosunku do zleceniobiorców.

Wykres 33 Czynny udział w wolontariacie a rozwój osobisty w opinii beneficjentów projektów Rozwój wolontariatu. (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=202)

Pytanie 1: W jakim stopniu czynny udział w wolontariacie realizowanym w ramach P FIO przyczynił się do pozyskania kompetencji istotnych w życiu publicznym?

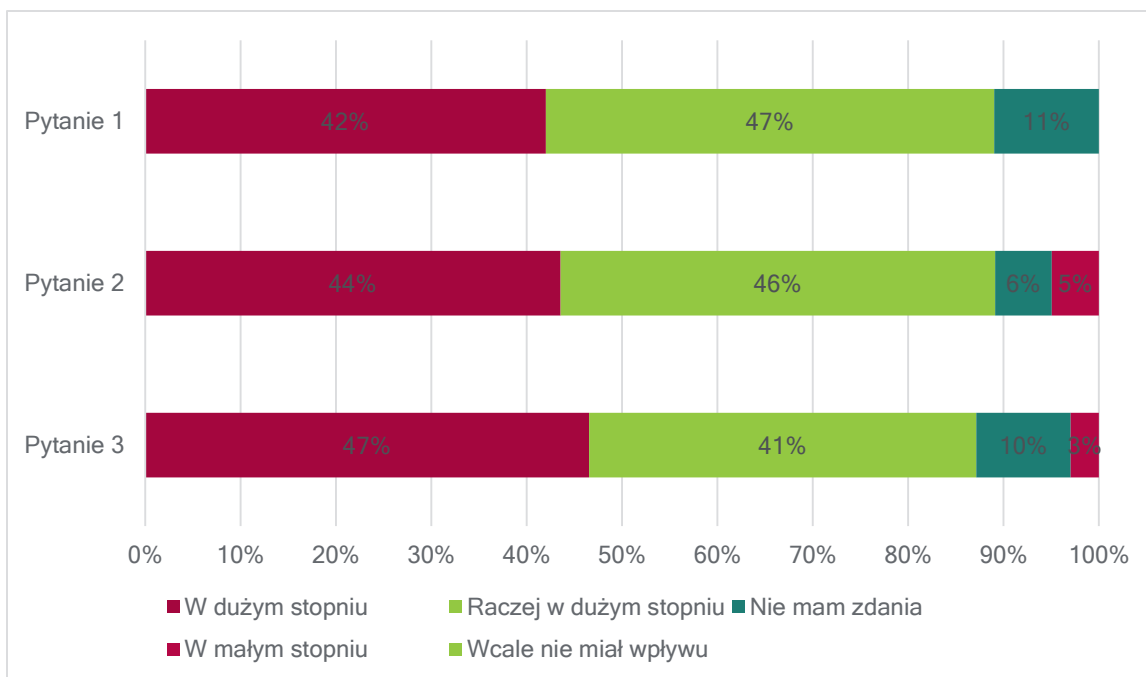
Pytanie 2: W jakim stopniu czynny udział w działaniach wolontaryjnych podejmowanych w ramach P FIO przyczynił się do zdobycia doświadczenia w komunikacji interpersonalnej?

Pytanie 3: W jakim stopniu czynny udział w działaniach wolontaryjnych podejmowanych w ramach P FIO przyczynił się do zwiększenia świadomości wobec potrzeb i problemów innych ludzi?

Wszystkie obszary programu FIO przyczyniają się do rozbudowy portfela kompetencji społecznych. Wolontariat i szczególnie nakierowanie na tego typu działania stwarzają ku temu potencjalnie więcej okazji.

Program FIO umożliwia rozwijanie kompetencji niezbędnych świadomemu obywatelowi poprzez udział w szeregu inicjatyw realizowanych przez NGO. Możliwość integracji międzyludzkiej oraz pozyskania kompetencji

istotnych w życiu publicznym przez wolontariuszy projektów spoza obszaru *Rozwój wolontariatu* została pozytywnie oceniona (89%) i była niższa niż w przypadku zleceniobiorców projektów. Możliwość zdobycia doświadczenia w komunikacji interpersonalnej została dostrzeżona przez większość beneficjentów (90%) i była nieznacznie wyższa w stosunku do odpowiedzi wolontariuszy projektów obszaru *Rozwój wolontariatu* (85%). Program FIO jednoznacznie przyczynia się do poprawienia umiejętności dostrzegania problemów innych ludzi, co zadeklarowało 88% badanych. Beneficjenci projektu dowolnego obszaru w każdym zadany pytaniu dostrzegli co najmniej mały stopień oddziaływania projektu na daną umiejętność społeczną.

Wykres 34 Czynny udział w wolontariacie a rozwój osobisty w opinii beneficjentów projektów dowolnego obszaru. (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=288)

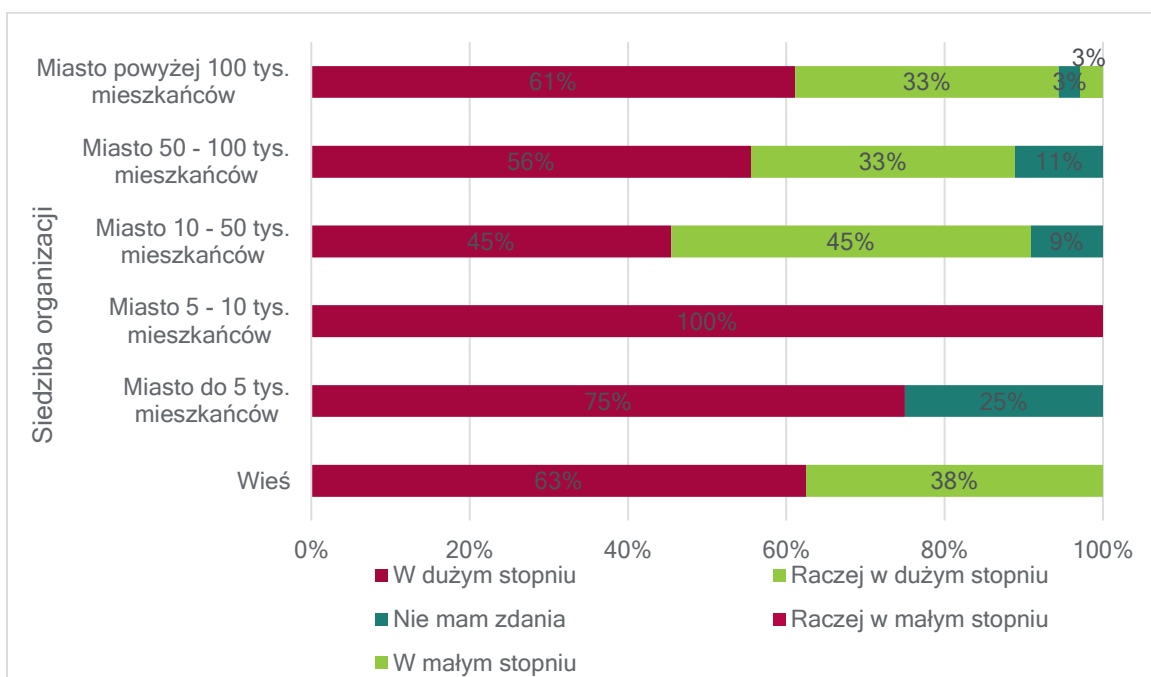
Pytanie 1: W jakim stopniu czynny udział w wolontariacie realizowanym w ramach P FIO przyczynił się do pozyskania kompetencji istotnych w życiu publicznym?

Pytanie 2: W jakim stopniu czynny udział w działaniach wolontaryjnych podejmowanych w ramach P FIO przyczynił się do zdobycia doświadczenia w komunikacji interpersonalnej?

Pytanie 3: W jakim stopniu czynny udział w działaniach wolontaryjnych podejmowanych w ramach P FIO przyczynił się do zwiększenia świadomości wobec potrzeb i problemów innych ludzi?

„Według mnie bardzo uczą się cierpliwości i przede wszystkim mówienia prostymi słowami. Umiejętność komunikowania się, młodych do starszych. Młode osoby muszą przetłumaczyć pewne rzeczy prostym językiem, czasami jeszcze prostszym.”, (IDI)

Programy wolontaryjne realizowane ze środków P FIO pozytywnie przyczyniają się do uświadamiania osób biorących udział w projekcie w zakresie dostrzeżenia problemów innych bez względu na zasięg terytorialny działań czy siedzibę organizacji. Wskaźnik odpowiedzi wskazujący jednoznacznie na duży wpływ P FIO był dosyć równomierny jeśli chodzi o organizacje działające w skali maksymalnie województwa (60%), niewielkie anomalnie pojawiły się w przypadku odpowiedzi raczej w dużym stopniu. W przypadku organizacji działających na terenie Europy bądź Świata wpływ był pozytywny. Trudności w określeniu jednoznacznego wpływu realizowanego projektu na dostrzeżenie problemów innych mieli zleceniobiorcy projektów działający w skali kraju.

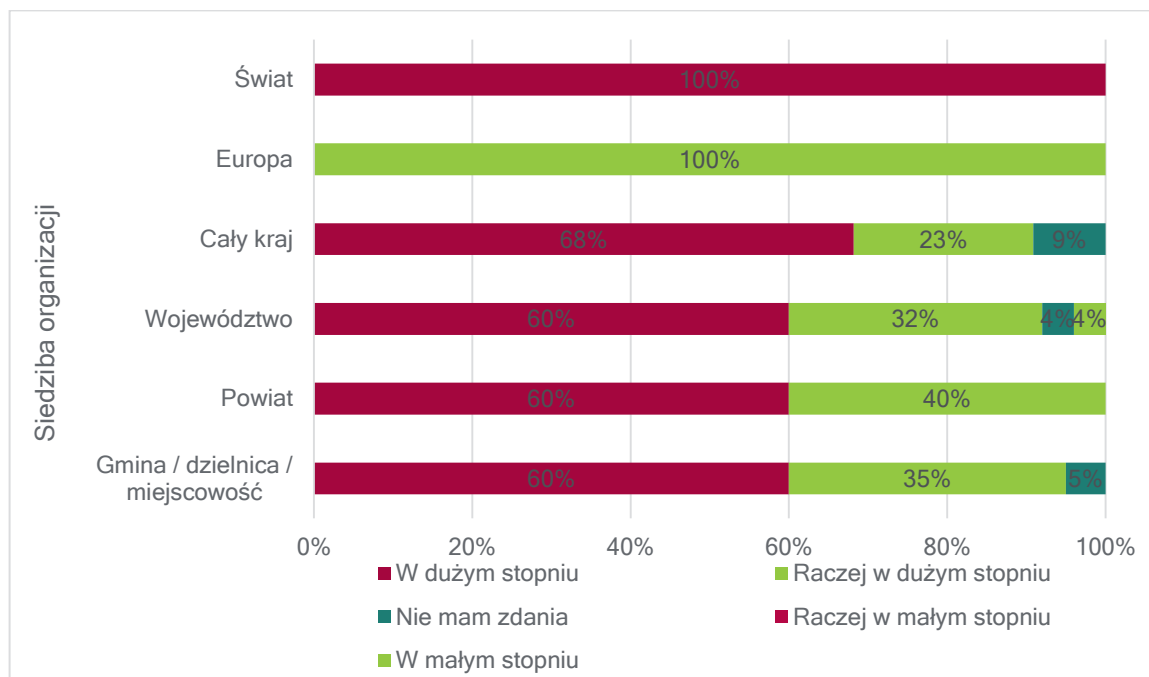
Wykres 35 Zwiększenie świadomości wobec potrzeb i problemów innych ludzi a siedziba organizacji. (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=91)

W opinii zleceniobiorców projekty realizowane w ramach FIO dają szerokie możliwości rozwoju człowieka, w tym dostrzeżenie problemów innych

„Projekty FIO są doskonałą szansą, by móc podarować pomoc w dziedzinie szeroko pojętego rozwoju człowieka, który go w pewnym sensie zatracił i przestał o to dbać - najczęściej z braku możliwości finansowych. Projekty dają także szansę zaangażowania innych społeczności wokół np. młodzieży ze szkoły w uwrażliwienie i pomoc potrzebującym, na wspólną integrację społeczną osób bezdomnych i wykluczonych z szerszym środowiskiem społecznym, dają także możliwości specjalistycznej terapii, edukacji, rekreacji i odpoczynku.” (IDI)

„Pozyskiwane środki w małych miejscowościach wpływają na rozwój osobisty uczestników i wolontariuszy.” (IDI)

„Projekty realizowane w ramach FIO mają ogromny wpływ na rozwój świadomości pomocy innym i jej sposobów, na samorozwój człowieka uczestniczącego w organizowanych wydarzeniach, spełniają cele edukacyjne, wychowawcze i socjalizacyjne, szeroko rozumianej integracji społecznej - słowem rozwojowo!!!” (IDI)

Wykres 36 Odpowiedź na pytanie w jakim stopniu udział w działaniach wolontaryjnych podejmowanych w ramach P przyczynił się do zwiększenia świadomości wobec potrzeb i problemów innych ludzi a zasięg terytorialny organizacji. (oprac. własne Venture Capital Development na podstawie badania CAWI, n=91)

Rodzaje podejmowanych działań umożliwiających rozwój osobisty ujęte we wnioskach:

„Są oni mieszkańcami miejscowości typowo rolniczych. Niniejszy projekt powstał w odpowiedzi na problem, jakim jest właśnie brak dostępu dzieci i młodzieży z takich miejscowości do muzyki poważnej wykonywanej na żywo.” (IDI)

„Zarówno Konkurs Talentów jak i Koncert Integracyjny były formami zachęcenia beneficjentów do podniesienia poziomu aktywności artystycznej.” (IDI)

„Warsztaty integracyjno - motywacyjne dla grupy 30 seniorów.” (IDI)

WNIOSKI:

- Realizacja projektu w ramach FIO przyczynia się do rozwoju osobistego beneficjentów w aspektach: komunikacja, dostrzeżenie problemów innych ludzi, kultura osobista, świadomość istoty dalszego samorozwoju

XI. Wpływ P FIO na wizerunek i wiarygodność wolontariatu

Zgodnie z definicją zawartą w książce Z. Knechta, wizerunek to: „wyobrażenie firmy czy instytucji, jak również produktu, usługi, osoby, kraju itp., subiektywny obraz, zestaw wrażeń, które wcale nie muszą się pokrywać z obiektywną oceną rzeczywistości. Powstaje w odpowiedzi na bodźce przekazywane klientom przez organizację”¹⁰.

Wyobrażenia mogą pojawiać się w wielu sytuacjach podczas realizowanego projektu. Pierwszy kontakt z marką beneficjent może mieć w procesie rekrutacji np. zobaczywszy ogłoszenie na plakacie, stronie, usłyszawszy je w radio. Kontakt bezpośredni pozwala na wyrobienie własnej opinii uczestnika, w przeciwieństwie do informacji udzielanych przez osoby trzecie. Mogą być już subiektywne i koloryzowane doświadczeniem tychże osób, co może przyczyniać się do zniekształcania obrazu rzeczywistego. Dostyc duży wpływ na markę mogą mieć media jak radio, telewizja, prasa. O ile zostaną w nich zamieszczone jedynie logotypy i krótkie informacje, nie powinno to stanowić większego zagrożenia wizerunkowego, o tyle zamieszczając dłuższy wywiad, rozmowę czy reportaż można doprowadzić do pozytywnego bądź negatywnego w skutkach działania. Osoby widzące takie informacje mogą zostać zachęczone bądź zadeklarować się negatywnie względem określonego działania, bądź aktywności w określonej sferze publicznej. Osoby dotychczas angażujące się w różne działania kierowane dla dobra publicznego mogą przestać to robić, ze względu na nagonkę,

¹⁰ Knecht Z. , Public relations w administracji publicznej, Wydawnictwo C.H.Beck, Warszawa 2006

zniekształcanie faktów prowadzące do negatywnego obrazu działań. W związku z powyższym istotne jest podkreślanie pozytywnego wpływu wolontariatu wśród społeczności.

Stowarzyszenie Klon/Jawor podkreśla, że zaangażowanie w wolontariat oraz filantropię jest uwarunkowane wizerunkiem organizacji pozarządowych. Ponadto wskazuje, że im większe zaangażowanie społeczne i bezpośrednich kontaktów z organizacjami tym lepsza opinia o podejmowanych przez nie działalnościach¹¹. Jak widać podczas realizowanych projektów poza kontaktem w ramach danego działania istotne jest dalsze utrzymywanie choćby sporadycznego kontaktu z beneficjentem.

Raport GUS12 informuje, że w ciągu 4 tygodni przed rozpoczęciem badania 35% osób powyżej 15 roku życia odbywało pracę w formie wolontariatu indywidualnego, bądź za pośrednictwem organizacji. Wolontariat w 2015 r. odpowiadał 565 tys. pełnoetatowych pracowników i stanowił 3,9% krajowych zasobów pracy, podczas gdy średnia wartość w Unii Europejskiej dotycząca zatrudnienia w podmiotach gospodarki społecznej wynosi 6%. W świetle powyższych danych wizerunek wolontariatu należy uznać za szczególnie ważny, jako rzutujący i oddziałujący na stan gospodarki całego kraju.

Zleceniobiorcy jednoznacznie opowiedzieli się za pozytywnym wpływem projektu realizowanego w ramach wolontariatu w zwiększeniu świadomości wśród lokalnej społeczności. W przypadku projektów realizowanych w obszarze Rozwój wolontariatu odsetek pozytywnych

¹¹ https://www.malopolska.pl/file/publications/Raport_z_badania_stowarzyszenia_klon_jawor.pdf

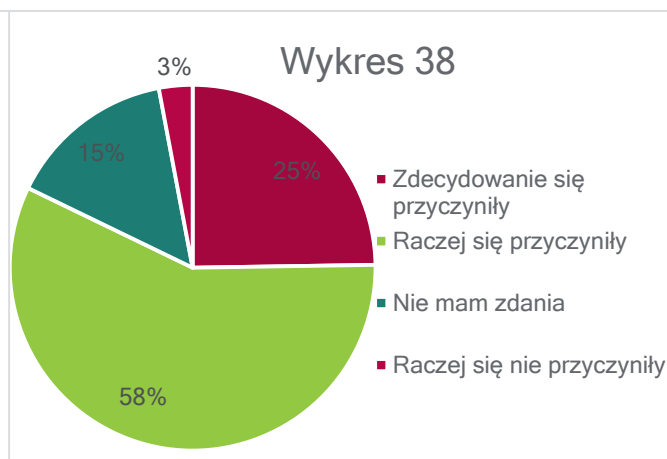
¹²

https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5491/1/3/1/wolontariat_w_2016.pdf

odpowiedzi wyniósł 99%, przy czym 47% ankietowanych wskazało, że wpływ ten był jednoznacznie zauważalny, a 52%, że raczej zauważalny. W przypadku pozostałych obszarów odsetek odpowiedzi wskazujących pozytywny skutek był niższy i wyniósł 83%, przy czym odpowiedzi jednoznacznie twierdzących było 25%, a wskazujących na raczej pozytywny wpływ 58%. W przypadku drugiego badania pojawiła się grupa osób, którym trudno było jednoznacznie wskazać wpływ realizowanego projektu (15%). Można zauważyć także 3% grupę osób, która odpowiedziała, że projekt realizowany w ze środków P FIO raczej nie przyczynił się do uświadomienia społeczności lokalnej w kwestii wolontariatu.

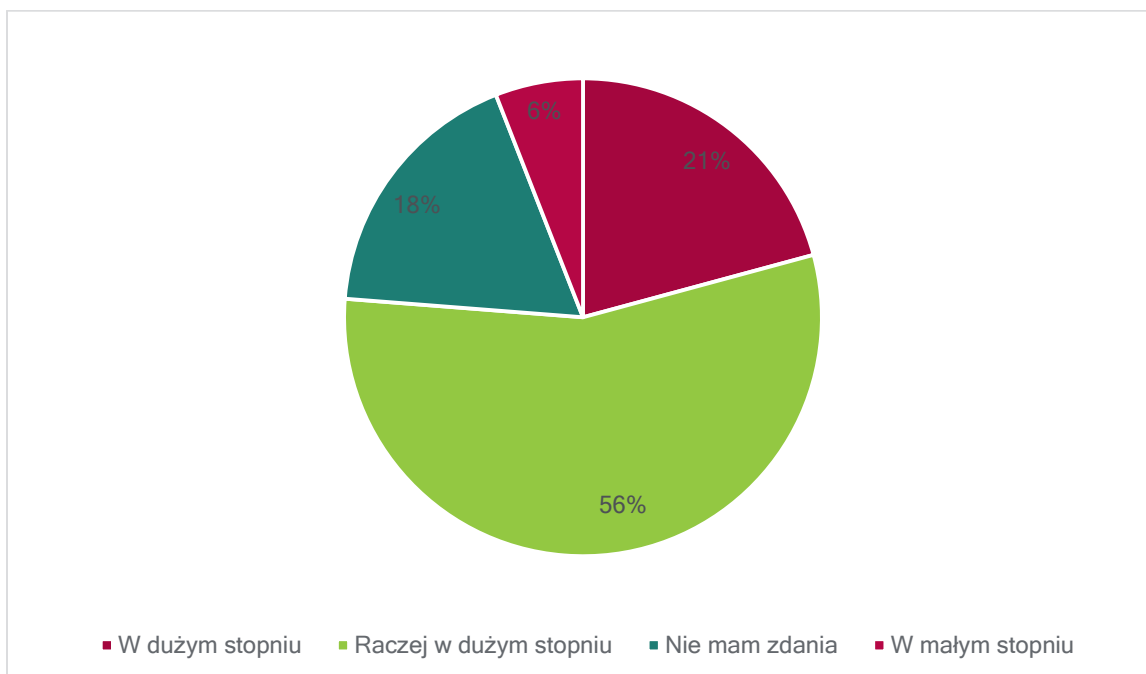
Wykres 37 Wpływ projektów realizowanych w ramach P FIO na zwiększenia świadomości publicznej dotyczącej wolontariatu w środowisku lokalnym w opinii zleceniobiorców projektów Rozwój wolontariatu (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=197)

Wykres 38 Wpływ projektów realizowanych w ramach P FIO na zwiększenia świadomości publicznej dotyczącej wolontariatu w środowisku lokalnym w opinii zleceniobiorców projektów pozostałych obszarów (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=197)

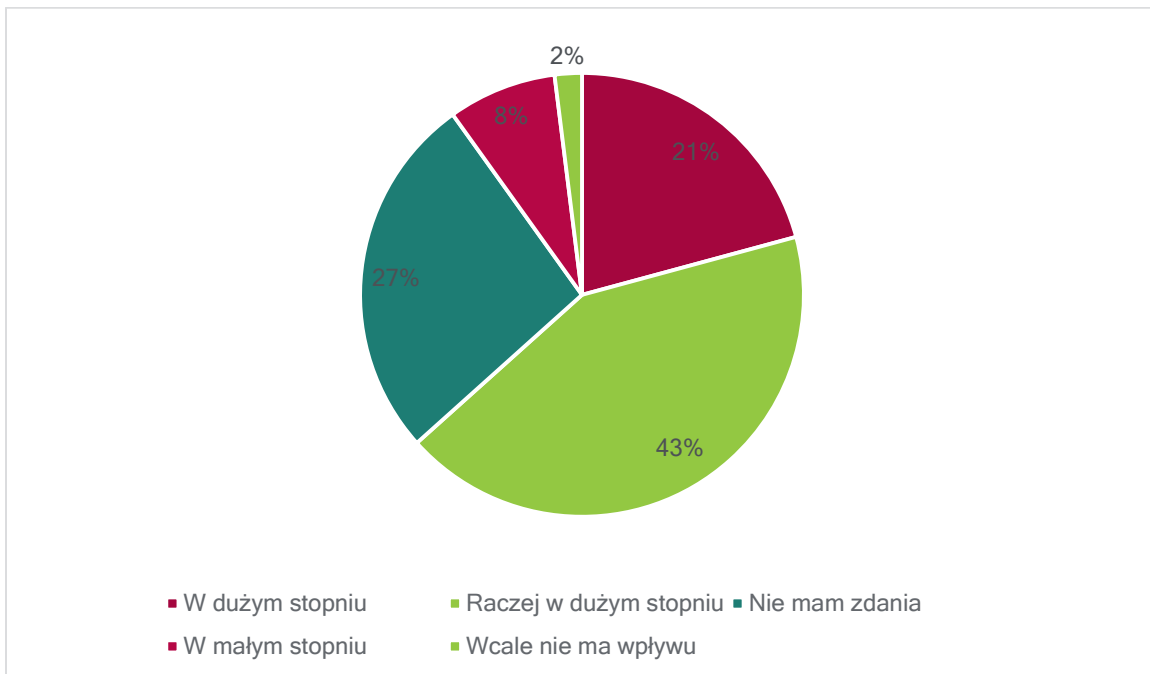
Zleceniobiorcy pozostałych obszarów wskazują na pozytywny wpływ realizacji projektu w odniesieniu do stymulowania dalszych działań z zakresu wolontariatu. Z badanych, aż 21% ankietowanych jednoznacznie zadeklarowało, że realizacja projektu przyczyniła się do

stymulowania dalszych działań, 56%, że raczej się przyczyniła, a jedynie 6% badanych wskazało, że realizowany przez nich projekt nie zachęcił innych do udziału w dalszych działaniach wolontariackich.

Wykres 39 Wpływ projektów realizowanych w ramach P FIO na rozwój aktywności wolontariatu w środowisku lokalnym w opinii zleceniobiorców projektów pozostałych obszarów (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=197)

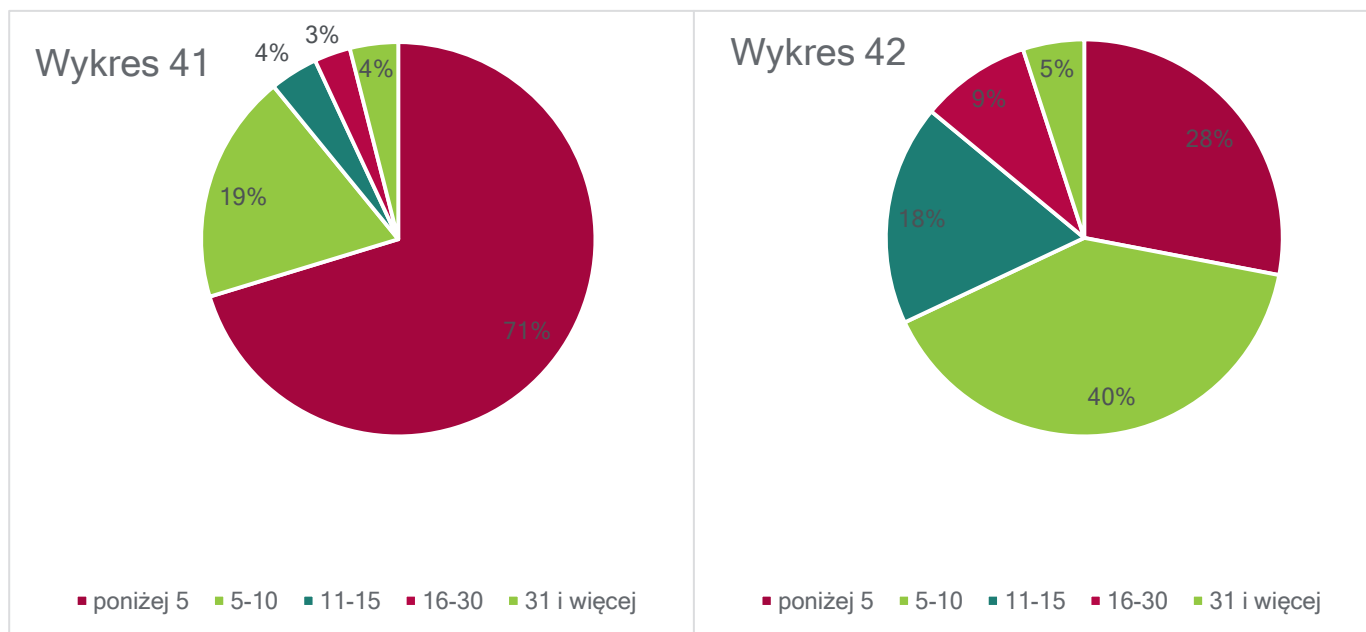
Program FIO pozytywnie przyczynia się do rozszerzania terytorium działań organizacji w zakresie wolontariatu. Aż 64% badanych przyznało, że projekt miał wpływ na zwiększenie terytorium. Zaledwie 27% osób nie było w stanie wskazać jednoznacznej odpowiedzi. Jedynie 8% wskazało, że realizacja projektu w małym stopniu przyczyniła się do zwiększenia działań o charakterze wolontariackim, a 2% badanych twierdzi, że nie miała żadnego wpływu.

Wykres 40 Projekty realizowane w ramach P FIO a zwiększenie terytorium działań wolontariackich w opinii zleceniobiorców projektów pozostałych obszarów (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=197)

Istotą dobrze funkcjonującej organizacji opierającej swą działalność i realizację potrzeb społecznych w wolontariuszach, stanowi ich ilość. Wiarygodność dobrze przeprowadzonego projektu może przyczynić się do wzrostu, bądź zmniejszenia ilości wolontariuszy, którzy wspierają organizację w ramach prowadzonych przez nią działań. Organizacje zwykle budują zasoby wolontariuszy opierając się o kilku stałych oraz znacznie szerszą grupę wolontariuszy akcyjnych. Ankietowani wskazali, że przed realizacją projektu w ich organizacjach w przeważającej części było 5 lub mniej wolontariuszy (71%), znacznie mniej organizacji posiadało 5 – 10 stałych wolontariuszy (19%), 11 i więcej wolontariuszy posiadało ponad 11% organizacji. Po realizacji projektu nastąpił znaczny wzrost liczby stałych wolontariuszy współpracujących z organizacjami. Aż 40% ankietowanych udzieliło odpowiedzi, że w ich szeregach jest 5 – 10 stałych wolontariuszy, poniżej 5 wolontariuszy jest już jedynie w 28% organizacji. Pojawiło się cztery razy więcej organizacji, które posiadają na swoim

pokładzie 11 – 15 wolontariuszy. Organizacji, które współpracują z 16 – 30 wolontariuszy jest trzy razy więcej, niż przed realizacją projektu FIO.

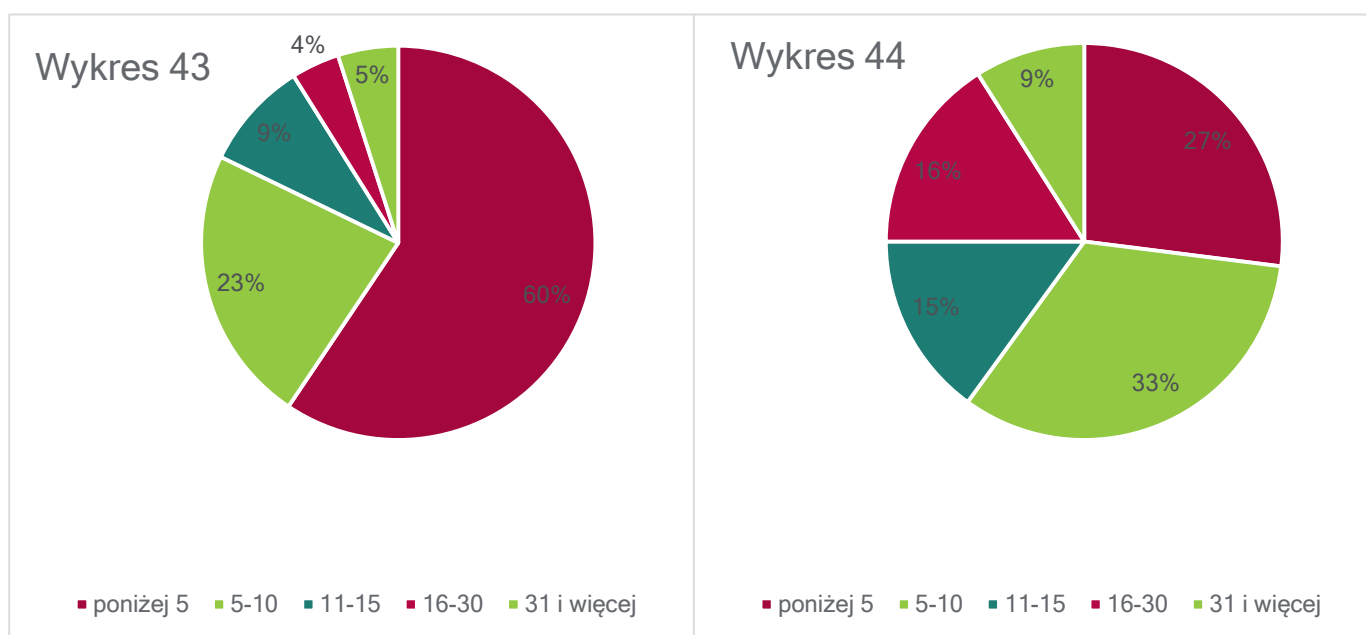

Wykres 41 Ilość stałych wolontariuszy przed realizacją projektu w ramach FIO w pozostałych obszarach (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=197)

Wykres 42 Ilość stałych wolontariuszy po realizacji projektu w ramach FIO w pozostałych obszarach (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=197)

Realizacja jednego projektu, np. konferencja, festiwal, zawody, często wymaga wsparcia większej ilości osób, które nieodpłatnie zechcą wesprzeć organizację w realizacji przedsięwzięcia. FIO również w tym aspekcie wspiera organizacje pozarządowe w pozyskiwaniu wolontariuszy. Przed realizacją projektu 60% organizacji wskazywało, że może liczyć na pomoc nie więcej, niż 5 wolontariuszy. Liczbą 5 – 10 wolontariuszy akcyjnych mogłoby pochwalić się 23% badanych, a 9% odpowiedziało, że jest pewna wsparcia 11 – 15 wolontariuszy. Niewiele powyżej 9% organizacji wskazało, że jest wspierane przez co najmniej 16 wolontariuszy akcyjnych. Po zakończeniu projektu realizowanego w ramach FIO, liczba organizacji deklarujących współpracę z co najmniej 5 wolontariuszami zmalała ponad dwukrotnie na korzyść większej liczby

osób nieodpłatnie świadczących pomoc. Można zauważyć znaczący przyrost akcyjnych wolontariuszy w kategoriach od 5 wolontariuszy wzwyż. Organizacje akcyjnie współpracujące z 5 – 10 stanowiły 33% grupy badanych osób, korzystające sporadycznie ze wsparcia 11 – 15 wolontariuszy 15%, co stanowi wzrost blisko 1,5 raza. Czterokrotnie zwiększyła się liczba organizacji deklarujących możliwość wsparcia przez 16 – 30 wolontariuszy, a blisko dwukrotnie więcej odpowiedzi wskazujących na liczbę 31 i więcej wolontariuszy sporadycznie wspierających organizację udzieliły organizacje.

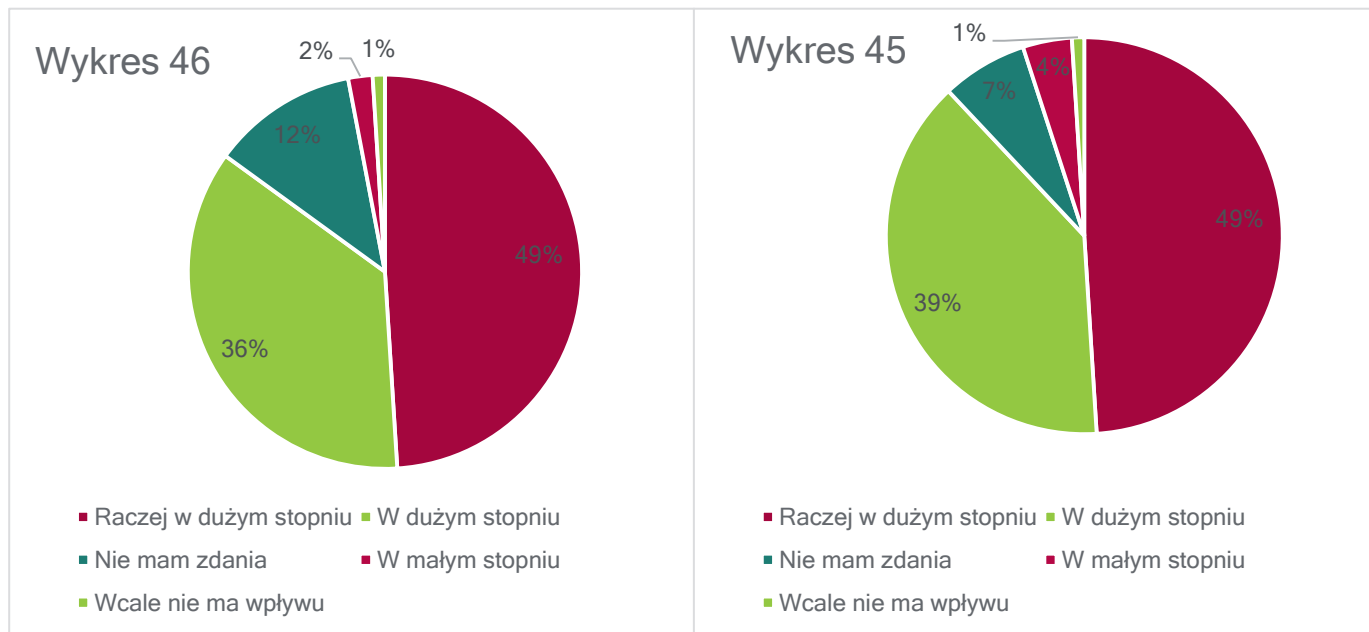

Wykres 43 Ilość akcyjnych wolontariuszy przed realizacją projektu w ramach FIO w pozostałych obszarach (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=197)

Wykres 44 Ilość akcyjnych wolontariuszy po realizacji projektu w ramach FIO w pozostałych obszarach (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=197)

Beneficjenci zarówno projektów obejmujących obszar Rozwój wolontariatu (85%), jak i pozostałych obszarów (88%) wskazali, że udział w projekcie pozytywnie przyczynił się do stymulowania dalszych działań w zakresie wolontariatu. W przypadku projektów z obszaru Rozwój wolontariatu ich beneficjenci rzadziej udzielali odpowiedzi, iż projekt

w małym stopniu przyczynił się do rozwoju działań o charakterze wolontariatu. Grupy osób wskazujące, że projekty nie przyczyniły się do rozwoju wolontariatu były niewielkie i wyniosły raptem 1% badanych.

Wykres 46 Udział w projekcie realizowanym z FIO a dalsze stymulowanie działań o charakterze wolontariatu w opinii beneficjentów projektów obszaru Rozwój wolontariatu (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=202)

Wykres 45 Udział w projekcie realizowanym z FIO a dalsze stymulowanie działań o charakterze wolontariatu w opinii beneficjentów projektów pozostałych obszarów (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=288)

Ciągłość finansowania jest kluczowa dla efektywnego działania organizacji. Osoby pytane w badaniu IDI wskazywały, że brak pewności co do otrzymania kolejnych środków utrudnia strategiczne planowanie działań.

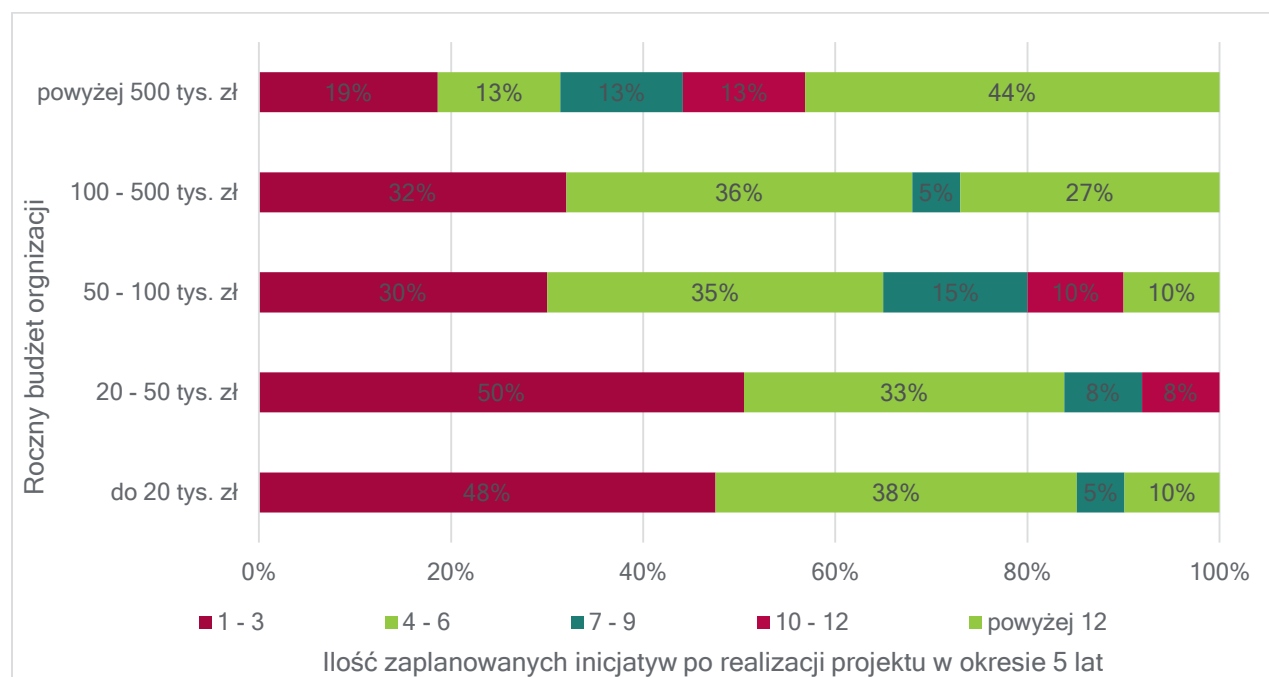
„Zrobiliśmy projekt, który kosztował nas sporo pracy, wysiłku, przyniósł wspaniałe rezultaty, ale nie możemy go zrobić w przyszłym roku. Teoretycznie możemy, ale nasze miasto jest na tyle małe, że ani Urząd ani żadne sponsoringi nie będą wchodziły w grę, choć stajemy na głowie, żeby to zrobić, ale wiemy że jest bardzo ciężko, by ten projekt pociągnąć dalej.” (IDI)

„Ważną rolę w realizowaniu zadań w ramach FIO byłaby ich kontynuacja. Nie zawsze jest na to szansa. Ostatni projekt realizowaliśmy w 2016 roku. Wielu uczestników oczekiwało, że będą mieli szansę na dalszy rozwój kompetencji, ale z powodu braku środków finansowych nie było to możliwe.” (CAWI)

Czasami dzięki zaangażowaniu osób, które uprzednio prowadziły zajęcia odpłatnie, a zdecydowały się wolontariacko pomagać innym, projekty są dalej kontynuowane.

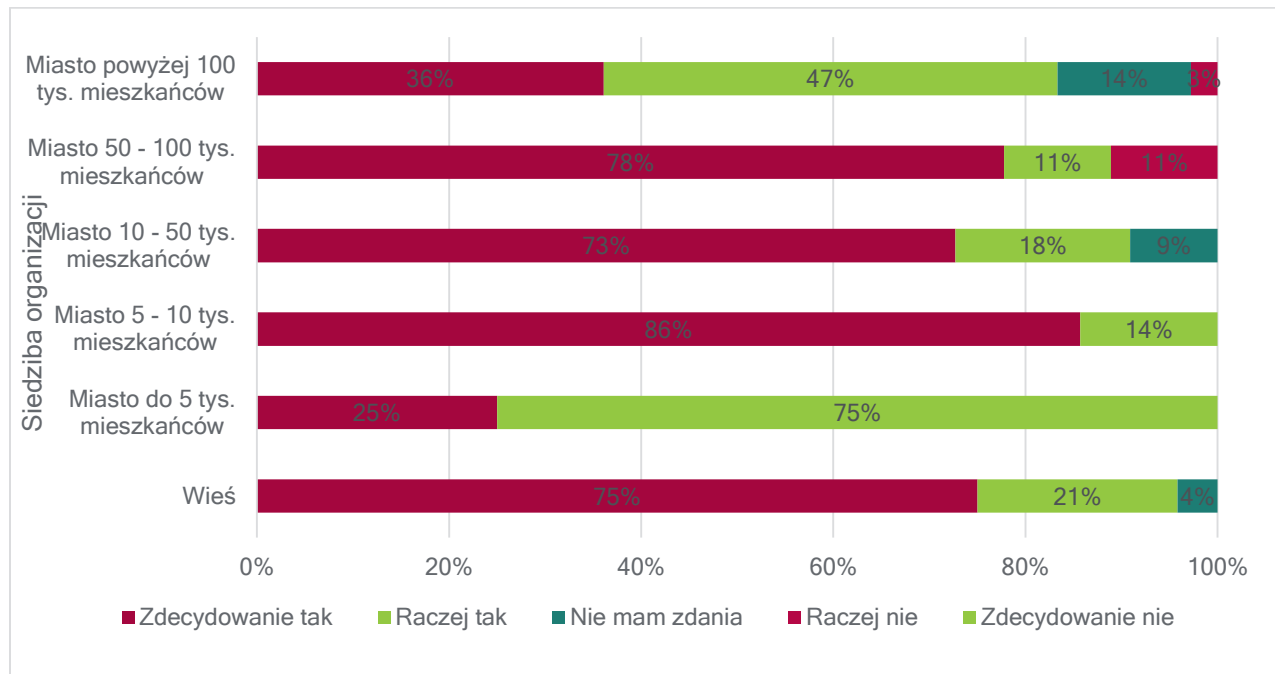
„Tak projekt jest bez kosztowo, częściowo kontynuowany, szczególnie działania, które podobały się uczestnikom.” (IDI)

Organizacje posiadające skromniejsze budżety do 20 tys. Zł, po projektach FIO planują realizację 1 – 3 działań (48%), bądź 4 – 6 (38%). Nieco zamożniejsze NGO dysponujące środkami 20 – 50 tys. zł zazwyczaj planują 1 – 3 działań (50%), bądź 4 – 6 działań (33%). Podobnie wyglądają plany organizacji o budżetach 50 – 100 tys. zł oraz 100 – 500 tys. zł w kwestii 1 – 3, bądź 4 – 6 działań, z tą różnicą, że te zamożniejsze znacznie częściej planują powyżej 12 działań. Organizacje mające do dyspozycji budżety powyżej 500 tys. zł., po projekcie FIO mają zamiar realizować powyżej 12 inicjatyw.

Wykres XB Budżet organizacji realizującej projekt w obszarze Rozwój wolontariatu a ilość działań o charakterze wolontariatu zaplanowanych do realizacji po zakończeniu projektu w okresie najbliższych 5 lat (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=91)

Samorząd lokalny jest bardzo często jednym z wiodącym grantodawców organizacji, które wzięły udział w badaniu IDI. Dzięki dotacjom mogą funkcjonować po zakończeniu realizacji projektu w ramach FIO, stąd istotne jest, by wolontariat był dobrze odbierany wśród tych instytucji. Zapytano czy marka FIO pozytywnie wpływa na wizerunek i wiarygodność wolontariatu wśród samorządu lokalnego, bez względu na miejsce lokalizacji siedziby padały odpowiedzi: „zdecydowanie tak”, bądź „raczej tak”. Jedynie w miastach liczących 50 – 100 tys. mieszkańców organizacje w 11% przypadków nie zauważyły wpływu marki FIO na wolontariat wśród samorządu lokalnego. Żadna z badanych organizacji nie wskazała odpowiedzi, że marka FIO zdecydowanie nie wpływa na wiarygodność wolontariatu wśród samorządu lokalnego.

Wykres 47 Miejsce siedziby organizacji a odpowiedź na pytanie Czy marka FIO pozytywnie wpływa na wiarygodność wolontariatu wśród samorządu lokalnego (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=91)

Realizacja projektu finansowanego z P FIO jest dużym stopniu pozytywnie odbierana przez samorzady lokalne i innych grantodawców. Jak twierdzą zleceniobiorcy, przedstawiciele administracji publicznej często mają świadomość marki FIO, jeśli utrzymują z nimi kontakt i interesują się jakie organizacje z ich terenu otrzymały finansowanie.

„Jeśli chodzi o instytucje samorządowe to marka FIO jest znana. Chyba z działania, z którego my realizujemy projekt, nie ma innej organizacji w tym roku.”IDI

„U tych wszystkich sołtysów jak byłem załatwiając te sale żeby nam użyczili bezpłatnie na potrzeby działań, w tych mniejszych wioskach, to również rozpoznawali markę FIO” (IDI)

Trudno dostrzec korelację pomiędzy marką FIO, a ilością wolontariuszy biorących udział w projekcie. Wolontariusze zazwyczaj angażują się, bo

wiedzą, że dana organizacja realizuje dobre projekty i nie tracą tego czasu.

„Wolontariusze raczej dołączają do naszych działań ze względu na ciekawe działania, a nie ze względu na samą markę FIO” (IDI)

Marka FIO nie zawsze jest kojarzona wśród instytucji pozarządowych. Zazwyczaj na terenach o większym skupieniu NGO, bądź prężnie działających, można usłyszeć informację, że znają oni FIO, w przeciwieństwie do terenów, w których jest mniej organizacji pozarządowych.

„Mówię o swoim terenie, tym bardziej, że w rozmowach z ludźmi [z innych organizacji]. Nie wiedzą oni o czym jak w ogóle z nimi mówię. Pytają się o logo, pytają się co to za logo, pytają się co to jest Narodowy Instytut Wolności. Wcześniej, jak był pierwszy projekt w 2015 roku, wtedy było ministerstwo rodziny i pracy i to już bardziej. A teraz jak się zmieniło na Narodowy Instytut Wolności to nie bardzo, nie kojarzą.” (IDI)

WNIOSKI:

- Marka FIO nie przyciąga wolontariuszy do projektów. Ich zaangażowanie jest zależne od wizerunku organizacji. Pozostaje pytanie, którzy wolontariusze powinni kojarzyć markę?
- Marka FIO nie jest powszechnie znana wśród wszystkich organizacji, szczególnie na terenach, w których jest niewiele organizacji pozarządowych

- Organizacje popularyzują informacje o marce FIO na wytwarzanych przez siebie materiałach, co stale przyczynia się do wzrostu jej rozpoznawalności w społeczności.
- Marka FIO pozytywnie wpływa na ocenę organizacji w przypadku innych konkursów grantowych i wśród administracji publicznej.
- Realizacja programu w ramach FIO przyczynia się do zwiększenia liczby wolontariuszy i zasięgu terytorialnego organizacji.

XII. Aspekty prawne

Informacje zawarte w niniejszej części dotyczą umocowania prawnego programu FIO w kontekście krajowych i zagranicznych dokumentów strategicznych. Zawarto dodatkowo opinie zleceniobiorców realizujących projekty, które mogą przyczynić się do sprawienia, by program był jeszcze bardziej przyjazny organizacjom pozarządowym.

Działalność służąca pożytkowi publicznemu zazwyczaj wymaga zaangażowania środków finansowych. KE w komunikacie Inicjatywa na rzecz przedsiębiorczości społecznej¹³ wskazuje na ułatwienie w dostępie do finansowania. Wykorzystanie środków europejskich jest niejednokrotnie szansą na zyskanie dużego zastrzyku gotówki dla realizacji zamierzonych celów, jednak często wymaga posiadania środków własnych niezbędnych do wystartowania we wnioskowaniu. Dostęp do kredytów mógłby być pozytywnym instrumentem finansowym jednak ze względu, na mało opłacalną rynkową działalność prowadzonych zadań, brak doświadczenia i kompetencji wśród wiodących komórek NGO, dużą niestabilność wśród organizacji pozarządowych jest to instrument ryzykowny, co też zauważyła KE. Organizacje będące beneficjentami programu FIO niejednokrotnie nie mogą sobie pozwolić na start w podobnych działaniach. Na horyzoncie kształtuje się przewaga P FIO nad instrumentami europejskimi, bowiem środki uzyskane na realizację działania są wypłacone organizacji z góry, co też zostało dostrzeżone przez jednego ze zleceniobiorców podczas badania IDI.

¹³ <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0682:FIN:PL:PDF>

„pieniądze wpływają na konto na początku realizacji projektu, a nie jak w przypadku programów unijnych, że jest refundacja. Stowarzyszenia mają wtedy ogromny problem, żeby te pieniądze znaleźć. (...) A tu, FIO, pieniądze są dostępne i stowarzyszenia po prostu realizują cele.” (IDI)

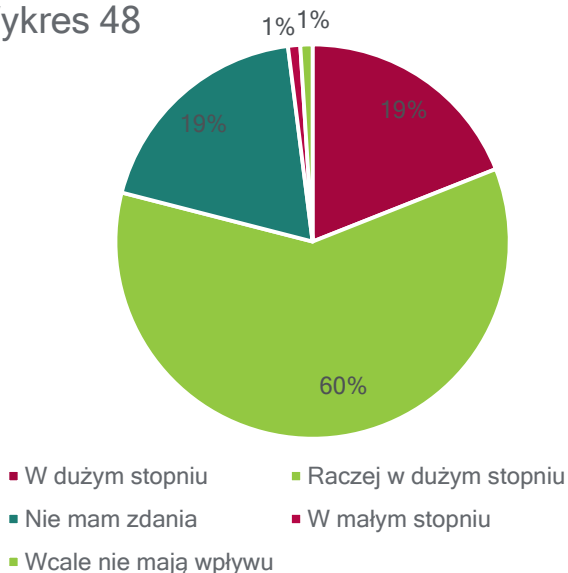
Program FIO został stworzony celem budowania gospodarki opartej o silne społeczeństwo. Zgodnie z zapisami Ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie¹⁴ wolontariusze mogą podejmować szerokie działania w jednej z 33 sfer zadań publicznych dotyczące m.in. pomocy społecznej, działalności charytatywnej, działalności na rzecz osób niepełnosprawnych turystyki i krajoznawstwa, porządku i bezpieczeństwa publicznego, pomocy Polonii i Polakom za granicą i inne. Ustawa jest jedną z głównych podwalin Programu FIO bowiem zdefiniowane są w niej kluczowe aspekty dotyczące programu jak współpraca pomiędzy organami administracji publicznej a organizacją, działalność pożytku publicznego, warunki funkcjonowania NGO i ramy prawne obejmujące wolontariuszy.

Utworzenie zapisów programowych dających możliwość realizacji projektu organizacjom III sektora to nie wszystko, bowiem mogą one nie znaleźć odzwierciedlenia w rzeczywistości, stąd zapytano zleceniobiorców w *jaki sposób zapisy programowe i regulaminowe P FIO przekładają się na realizację konkretnych działań w obszarze wolontariatu?* Pytanie skierowano zarówno do zleceniobiorców projektów realizowanych w obszarze *Rozwój wolontariatu*, jak i pozostałych

¹⁴ <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20030960873/U/D20030873Lj.pdf>

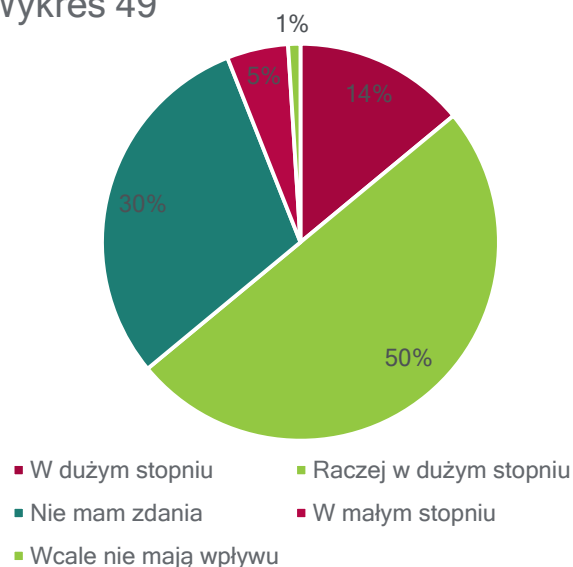
obszarach. Uzyskane wyniki wskazują, że zapisy programowe są sprzyjające do realizacji działań wolontariackich. Zleceniobiorcy obszaru *Rozwój wolontariatu* udzielili więcej odpowiedzi (o 10%) i świadczących o dużej zbieżności zapisów programowych FIO z realizowanymi działaniami. Grupa osób (5%), która jednoznacznie wskazała, że zapisy nie są sprzyjające w przypadku organizacji realizujących projekty poza obszarem rozwoju wolontariatu była niewielka. Zaledwie 30% osób badanych w drugiej ankiecie nie miało jednoznacznego zdania.

Wykres 48

Wykres 48 Wpływ zapisów programowych i regulaminowych P FIO na realizację konkretnych działań wolontariackich w opinii zleceniobiorców projektów *Rozwój wolontariatu* (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=91)

Wykres 49

Wykres 49 Wpływ zapisów programowych i regulaminowych P FIO na realizację konkretnych działań wolontariackich w opinii zleceniobiorców projektów pozostałych obszarów (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=197)

„Wydaje mi się, że te zapisy jeśli chodzi o wolontariat to jest tak trochę, wszyscy wpisują, że wolontariat się rozwija, żeby dostać dodatkowe punkty. A jednak większość rzeczy i tak jest wykonywana przez firmy zewnętrzne i później to nie jest jakby w żaden sposób egzekwowane. Wiele jest programów, że są dodatkowe punkty za wolontariat, a później te miejscowości, które faktycznie pracują społecznie i coś robią w wolontariacie no to nie powoduje w żaden sposób docenienia. Wręcz ludzie śmieją się z tych osób, że chcą one pracować za darmo. W innych miejscowościach są wynajmowane firmy zewnętrzne i idzie to lepiej, sprawniej, niż gdyby robiły to sam osoby.” (IDI)

Dokument Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności¹⁵ wskazuje na nierównomierność rozwoju kraju w ujęciu terytorialnym. Wiodące obszary metropolitalne produkują 51,3% PKB Polski, co jest zagrożeniem dla marginalizacji społecznej i gospodarczej, a także wyludnienia społeczności lokalnej. Potencjał m.in. społeczny, ludzki i ekonomiczny jest w pozostałych regionach mniejszy, co oznacza, że należy dodatkowo wesprzeć je w rozwoju i udzielić bodźca do kształtowania odpowiednich dziedzin gospodarki, wśród których może znaleźć się ekonomia społeczna. Działania wspierające będą prowadzić do zmniejszenia skali zróżnicowań oraz mogą przyczynić się do zneutralizowania skutków różnic nierówności społecznych pomiędzy generacjami. P FIO jest w tym aspekcie zbieżny z założeniami wskazanego dokumentu, m.in. poprzez premiowanie w punktacji strategicznej inicjatyw realizowanych przez podmioty zarejestrowane w mniejszych miejscowościach, co zostało również zauważone w badaniu IDI.

¹⁵ <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20130000121/O/M20130121.pdf>

„FIO jak najbardziej odpowiada potrzebom organizacji z terenów wiejskich, małych miejscowości.” (IDI)

Traktowanie NGO jako podmiotów gospodarczych warunkuje konieczność zasiadania w ich sterach osób posiadających konkretne kompetencje i umiejętności niezbędne do właściwego kierowania organizacją. Raport Polska 2030 wskazuje wyzwania stojące przez krajem: konieczność wzrostu i konkurencyjności, adaptacyjność zasobów pracy, poprawa spójności społecznej. W związku z możliwością prowadzenia przez organizacje dodatkowych akcji zarobkowych normowanych w Ustawie UodPPioW¹⁶, gdzie regulowana jest w dziale II działalność odpłatna pożytku publicznego istnieje konieczność posiadania odpowiednich kompetencji, za które rynek będzie gotów zapłacić. Trudno jest konkurować organizacji pozarządowej z jakimkolwiek komercyjnym podmiotem w aspekcie zapewniania dóbr i usług, jeśli nie posiada ona przewagi konkurencyjnej lub choćby była na podobny poziomie. Niedobór odpowiednich kompetencji, wśród członków organizacji, zauważają oni sami.

„to bardzo dobre, że [FIO] promuje organizacje małe, które mają niewielkie dochody, choć tym małym jest ciężko realizować takie projekty bez wsparcia jakichś osób, które mają doświadczenie.” (IDI)

¹⁶ <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20030960873/U/D20030873Lj.pdf>

Pomoc w realizacji projektu może nie okazać się niewystarczająca wobec zapotrzebowania organizacji na kompetencje konieczne do samodzielnego prowadzenia działań o charakterze zarobkowym, jednak zachęci ją do podejmowania dalszych działań. Organizacja nabierze pewności siebie na podstawie zrealizowanego założenia w ramach FIO, co niewątpliwie należy uznać za znaczący aspekt pozytywny programu FIO. W badaniach IDI często padały stwierdzenia, iż osoby odpowiedzialne za projekt zyskały pewność siebie podczas jego realizacji, co może zaprocentować dalszymi działaniami.

„Na pewno pozyskałam umiejętności komunikacji, nabrałam takiej większej pewności siebie, ponieważ zdobyłam wiedzę, mogłam się wykazać informacją publiczną, przekazywaniem tych informacji, a więc taka odwaga w kontaktach międzyludzkich, odwaga przed publicznym wystąpieniem. Samo prowadzenie dokumentacji: skrupulatność, sumienność, samo przychodzenie do tej pracy, drukowanie, pisanie, w pewien sposób to pobudziło też kreatywność moją i tutaj koleżanek, które ze mną to robiły, że mogliśmy i napisać i przeprowadzić.” (IDI)

Długofalowa polityka rozwoju wolontariatu w Polsce¹⁷ wskazuje na konieczność tworzenia i promowania wolontariatu długoterminowego. Pośród wymienionych rekomendacji wskazane są m. in systemowe programy wolontariatu długoterminowego, Realizacja projektu z FIO, szczególnie, gdy dany NGO po raz pierwszy współpracuje z NIW – CRSO, dodaje skrzydeł i odwagi do dalszych działań, jednak brak zapewniania kontynuacji finansowej często prowadzi do zakończenia działalności organizacji. Istotne jest wspieranie szczególnie młodych organizacji, które dopiero co stawiają pierwsze kroki.

¹⁷ https://www.rpo.gov.pl/sites/default/files/Dlugofalowa_polityka_30.08.11_fin.pdf

„Sama procedura aplikowania wydaje się być przejrzysta więc nawet małe organizacje mogą zaaplikować i nie jest to dla nich zbyt trudne. To co byłoby super to, by można było realizować w ramach programu projektu długofalowe. Wiem, że są, bo realizowaliśmy projekt dwuletni, ale on de facto nie trwał dwa lata tylko krócej, bo sama procedura przyznania grantu, podpisania umowy, jest dosyć długa, więc zostaje mało czasu na realizację projektów. Natomiast moim zdaniem realizacja długofalowych projektów jest ważna, ponieważ one też dają organizacji działania w sposób bezpieczny i bardziej, zrównoważony. Organizacja wie, że może sobie zaplanować najbliższe dwa lata, może zaplanować zespół, może mieć świadomość, że będzie z czego sfinansować zespół więc te działania nie są takie od projektu do projektu, ale są planowane strategicznie. Podejście jest inne, łatwiej pozyskać partnerów do projektu, myśleć w horyzoncie pięciu lat.” (IDI)

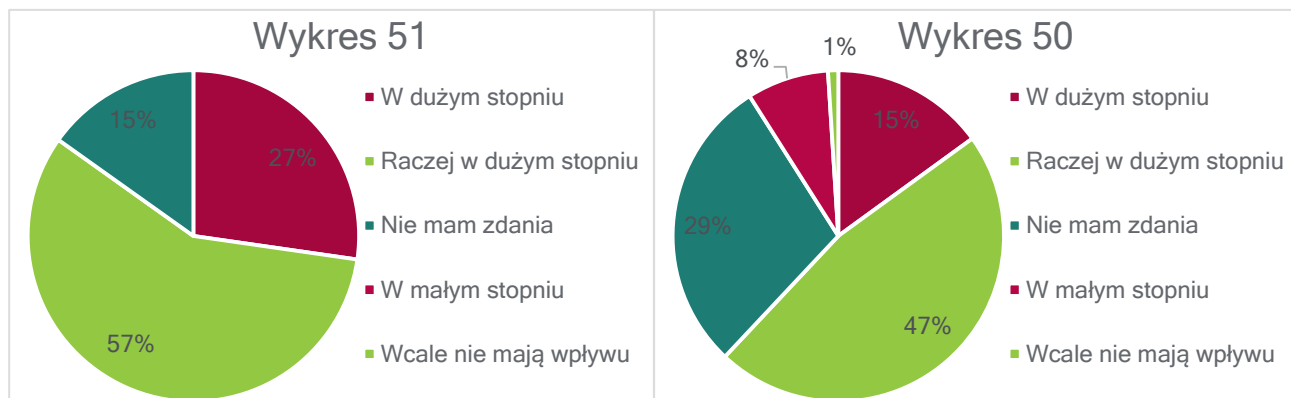
Informacje na temat planowanych zmian w zapisach regulaminów są istotne dla organizacji, które tworzą swoje działania w oparciu o granty, szczególnie publiczne jak P FIO. Jest to usilniej widoczne w projektach młodych, w które została włożona praca, a dalsze działania mogą nie być kontynuowane ze względu na brak środków na ten cel. Nie jest zadaniem łatwym przewidzieć rok wcześniej jak będą wyglądały regulaminy, ale warto wziąć pod uwagę, że część spośród rozpoczętych inicjatyw szybko może się zakończyć.

„Jeśli chodzi o to jedno to fakt, że nie wiedzieliśmy w tamtym roku, że robiąc projekt dwuletni, czyli wychodzący na styczeń i luty 2019 r. dosłownie dwa miesiące, pozbawimy się możliwości aplikowania po środki w przyszłym roku. Gdybyśmy o tym wiedzieli rok temu to prawdopodobnie byśmy ten projekt na maksa albo zwężyli na dwa miesiące, by się zmieścić w terminie albo byśmy od razu rozbudowali na dwa lata.” (IDI)

Ankietowani obszaru Rozwój wolontariatu wskazali, że wpływ kryteriów strategicznych P FIO ma duży (27%), bądź raczej duży wpływ (57%) na rozwój jakościowy i ilościowy wolontariatu. Nie pojawiły się żadne głosy

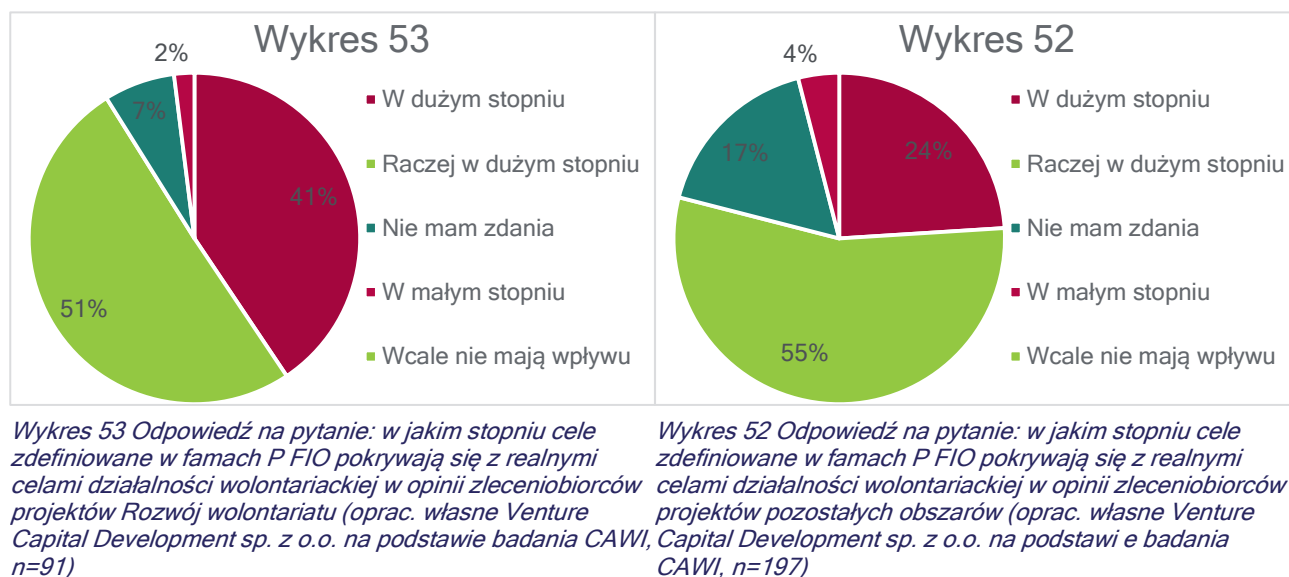
wskazujący na mały, bądź brak wpływu na rozwój wolontariatu. Ankietowani projektów realizowanych w pozostałych obszarach wskazali również, że P FIO wpływa na rozwój zarówno ilościowy jak i jakościowy wolontariatu. Odpowiedzi w dużym stopniu udzieliło 15% badanych, natomiast raczej w dużym stopniu 47%. Pojawiła się większa grupa osób, które nie miały zdania na ten temat (29%).

Zleceniobiorcy obydwu obszarów dostrzegli zgodność kryteriów strategicznych P FIO z realnymi celami działalności wolontariackiej danej organizacji. Ankietowani realizujący projekt w obszarze Rozwój wolontariatu odpowiedzieli, że zgodność ta jest w dużym stopniu (41%), bądź raczej w dużym stopniu (51%). Osoby realizujące projekty w pozostałych obszarach wskazały, że zgodność ta jest duża (24%), bądź raczej duża (55%). W obydwu ankietach grono osób nie mających zdania było większe w przypadku innych obszarów.

Wykres 51 Wpływ kryteriów strategicznych P FIO na rozwój ilościowy i jakościowy wolontariatu w opinii zleceniobiorców projektów Rozwój wolontariatu (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=91)

Wykres 50 Wpływ kryteriów strategicznych P FIO na rozwój ilościowy i jakościowy wolontariatu w opinii zleceniobiorców projektów pozostałych obszarów (oprac. własne Venture Capital Development sp. z o.o. na podstawie badania CAWI, n=197)

WNIOSKI

- Zapisy programowe, regulaminowe P FIO są przejrzyste i klarowne; NGO je rozumieją, choć czasami wymaga to stosunkowo większej ilości czasu na dogłębną analizę.
- Założenia P FIO są zgodne z krajowymi i europejskimi zapisami dotyczącymi wolontariatu.
- P FIO dobrze przygotowuje organizacje do pisania wniosków grantowych w innych instytucjach. Generator ofert prowadzi użytkownika przez logikę projektową i pozwala na tak wczesnym etapie na rozjaśnienie i ułatwienie planowania konkretnych działań.
- Zmiany w regulaminach nie powinny prowadzić do wykluczenia młodych inicjatyw w konkursach pojawiających się w następnym roku.

XIII. REKOMENDACJE:

- Warto rozważyć udostępnienie niektórych spośród realizowanych projektów jako przykładów instruktażowych tak, by osoby z danego otoczenia, miejscowości, które zauważają konkretne problemy, mogły wzorować się w procesie organizowania projektu, na sprawdzonych strukturach z projektów, które odniosły sukces.
- Należy zachęcać beneficjentów programu do długofalowego tworzenia i monitorowania statusu postępów realizowanych projektów. Mniejsze organizacje często nie prowadzą działań dokumentujących. Chcąc być sponsorowanymi przez biznes, nie zdają sobie często sprawy z możliwości prezentowania swoich atutów, a zatem kreowania wizerunku wobec nawiązywania współpracy z przedsiębiorstwami i korporacjami rozumianymi jako potencjalni sponsorzy przyszłych działań. Należy podkreślać znaczenie budowania portfela kompetencji wśród osób prowadzących NGO z zakresu walorów dla biznesu, które NGO mogą dać.
- Ukierunkowanie działań promujących alternatywne pozyskiwanie funduszy, by po zakończeniu projektu w ramach P FIO, zleceniobiorcy dysponowali konkretną wiedzą i umiejętnościami w zakresie pozyskiwania środków na realizację kolejnych działań.
- Należy ukierunkować beneficjentów programu na działania i kompetencje zleceniobiorców. Promowanie projektów umożliwiających nabywanie kompetencji, które dalej mogą zostać

wykorzystane w pracy jak *fundraising*, *marketing*, *public relations*, czy umiejętności reporterskie.

- Zachęcenie do tworzenia bieżących raportów z naborów może być postrzegane jako wartościowa informacja na temat środowiska NGO w Polsce (podobnie jak raport Polskie Startupy Fundacji Startup Poland). Wystarczy rok rocznie przedstawić raport dotyczący organizacji, które zaaplikowały do programu.
- Mając na względzie długoletni rozwój organizacji, zgłaszających się do programu, należy rozważyć utworzenie projektów dłuższych niż dwuletnich tak, by rozwijająca się organizacja miała dzięki FIO środki zapewnione na działanie w pierwszych latach aktywności. Warto zwrócić uwagę na ewentualną obecność zapisu o szkoleniu z *fundraisingu*, co pozwoli na pozyskanie dodatkowych środków, np. na dalszą działalność po ustaniu finansowania z FIO. Takie procedury mogłyby być skierowane do młodych organizacji (nie starszych niż rok). Należy również podjąć zagadnienie rozwoju kompetencji związanych z pisanem projektów po granty oraz PR.
- Należy zacząć przyznawać bonusowe punkty za wolontariat, w przypadku rozwoju wolontariatu, w przypadku którego pojawiają się działania ukierunkowane na rozwój osób, potencjalnie predestynowanych do kontynuowania działalności wolontariackiej, np. projekt liderów czy projekty w których pozyskiwane są umiejętności pierwszej pomocy. Należy uwzględnić projektowe zobligowanie zleceniobiorców do kształcenia wolontariuszy i rozliczanie ich z działań wolontariackich za bezpłatne szkolenia.
- Wprowadzenie projektów, które będą ukierunkowane na rozwój kompetencji u osób zarządzających NGO, np. zaplanowanie

projektów dla organizacji parasolowych, które będą szkoliły inne NGO z kluczowych kompetencji. Należy rozważyć przyznawanie premii punktowej za współtworzenie projektów tego typu.

- Należy rozważyć premiowanie projektów, w których pojawiają się aspekty edukacyjne, ułatwiające zarówno działanie organizacji jak i będące pierwszym przyczółkiem do nabywania kompetencji pożądanых na rynku pracy (np. grafika komputerowa, kurs pierwszej pomocy, kursy języków obcych, podstawowy kurs księgowości, podstawowy kurs prawa itp.). Jeśli stosowna liczba członków organizacji przejdzie kurs prawa bądź księgowości, będą one mogły świadczyć na rzecz lokalnej społeczności podstawowe porady odpowiednio prawne/księgowe. Wobec powyższego organizacja ta nie będzie zobowiązania do zatrudniania np. grafika, a sama będzie zdolna produkować plakaty, przez co jej potencjał oddziaływania ulegnie znacznemu rozbudowaniu. Przejście podstawowego kursu o wartości od kilkuset do kilku tysięcy złotych, może obligować wolontariusza do świadczenia na rzecz instytucji usługi wykonania np. 10 plakatów w formie nieodpłatnej etc.
- Warto stworzyć komórkę zajmującą się komunikacją NGO pomiędzy sobą. Część organizacji realizujących projekty, np. organizacji parasolowych musi poszukiwać innych NGO do udziału w projektach, w ramach np. mailingu, który jest częściej odczytywany przez NGO (osoby nie korzystające z mediów społecznościowych), mogą udostępniać efektywniej ogłoszenia o projektach bądź szkoleniach.

**RAPORT ZOSTAŁ WYKONANY PRZEZ
VENTURE CAPITAL DEVELOPMENT SP Z OO**

**NA ZAMÓWIENIE
NARODOWEGO INSTYTUTU WOLNOŚCI – CENTRUM ROZWOJU
SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO**

**REDAKTORZY NACZELNI:
MATEUSZ KOZŁOWSKI
DANIEL BANCER
JAN TARNAS**

Venture Capital
DEVELOPMENT

 FIO
**FUNDACJA INICJATYW
obywatelskich**
Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego